

ክፍል ሁለት

በእንተ ወላዲተ አምላክ

ምዕራፍ አምስት

እመቤታችን ቅድስት ድንገል ማርያም

5.1 በእግዚአብሔር የማዳን ሥራ ውስጥ የሰው ሱታፊ

እግዚአብሔር ሰውን ሲያድን ማዳኑን የፈጸመው እጅግ በጣም ልዩ በሆነ ሁኔታ ነው። ይህም ገናናነቱን ከእኛ ታናሽነት ጋር አዋሕዶ፤ ከሃሊነቱን ከእኛ ነጻነት ጋር አስማምቶ በመሆኑ ነው። ይህ ማለት ምን ማለት ነው? ሊያድነን ሲነሣ እንዲሁ በማንኛውም መንገድ ቢያድነን ታላቅ ቸርነትና ደግነት ሆኖ ሳለ፤ እርሱ ግን ከዚያም በላይ በሆነ መንገድ እኛን አሳትፎ፤ ፈቃዳችንን ተቀብሎ አስፈቅዶና አስወድዶ ነው ያዳነን። እርሱ ሁሉን ማድረግ ስለሚችል ብቻ ያለ እኛ ፈቃድና ሱታፊ እንዲሁ አፍኦቁ በሆነ ሁኔታ እና ያለ ፈቃዳችን አላዳነንም። ባሕርያችንን ሲዋሐድም ያለ እኛው ፈቃድና ሱታፊ አላደረገውም። የሚጠቅመንን የመዳናችንን ነገር ሲፈጽም እኛን አስወድዶና አሳትፎ ነው። አካላዊ የእግዚአብሔር ቃል እኛን ለማዳን ከሰማየ ሰማያት ሲወርድ መከራ ተቀብሎ እኛን የሚያድንበትን መሣሪያ የወሰደው ከእኛው መዳኑ ከሚያስፈልገንና ከሚደረገልን ከሰዎች ነበር። ይህ እንዲሆን ደግሞ ሰዎችን የሚወክልና እኛን ሁሉ ወክሎ የሚሳተፍ አንድ ሰው ያስፈልግ ነበር።

እግዚአብሔር አምላክ እንደሚያድነን አስቀድሞ በነቢያት በግልጽ ሲያናግር እንደ ነበረ ሁሉ ያ የሚያድንበት ዕለት ደርሶ ሊያድነን ወደ እኛ ሲመጣም እንዲሁ በግልጽ ተናግሮ ነው የመጣው። መልአኩ ቅዱስ ገብርኤልን ወደ እመቤታችን ቅድስት ድንገል ማርያም የእግዚአብሔር ወልድን ሰው የመሆን ነገር መልካም ዜና (ብሥራትን) አስይዞ ላከው። ዘላለማዊው አምላክ ሰው ሊሆን፤ የእነ ዳዊት የእነ አብርሃም ፈጣሪ የእነርሱ ልጅ ሊባል፤ ጊዜና ቦታ የማይወስነውና እነርሱን የፈጠረው እርሱ በጊዜና በቦታ ሊገለጥ፤ ልዩ የሆነ እንግዳ ምሥጢር ሲፈጽም እርሱ ባወቀ ወሰኗልና አሁን ያን ውሳኔ ለእመቤታችን በመልአኩ በቅዱስ ገብርኤል በኩል እንዲነገራት አደረገ። የምሥራቹ መልእክትም እንዲህ የሚል ነበር፡-

በስድስተኛውም ወር መልአኩ ገብርኤል ናዝሬት ወደምትባል ወደ ገሊላ ከተማ፤ ከዳዊት ወገን ለሆነው ዮሴፍ ለሚባል ሰው ወደ ታጩኛ ወደ አንዲት ድንገል ከእግዚአብሔር ዘንድ ተላከ፤ የድንግሊቱም ስም ማርያም ነበረ። መልአኩም ወደ እርሷ ገብቶ፡- ደስ ይበልሽ፤ ጸጋ የሞላብሽ ሆይ፤ ጌታ ከእንቺ ጋር ነው፤ አንቺ ከሴቶች መካከል የተባረክሽ ነሽ አላት። እርሷም ባየችው ጊዜ ከንግግሩ በጣም ደንገጠችና፡- ይህ እንዴት ያለ ሰላምታ ነው? ብላ አሰበች። መልአኩም እንዲህ አላት፡ ማርያም ሆይ፤ በእግዚአብሔር ፊት ጸጋ አግኝተሻልና አትፍራ። እነሆም ትፀንሻለሽ፤ ወንድ ልጅም ትወልጃለሽ፤ ስሙንም አያሉስ ትደዋለሽ። እርሱ ታላቅ ይሆናል፤ የላዑል ልጅም ይባላል፤ ጌታ አምላክም የአባቱን የዳዊትን ዙፋን ይሰጠዋል፤ በያዕቆብ ቤትም ላይ ለዘላለም ይንግሣል፤ ለመንግሥቱም መጨረሻ የለውም።

ይህን ልዩ ነገር፤ ከዚያ በፊት ማንም ሰምቶት የማያውቅ፤ ከዚያ በኋላም ሌላ ማንም ሊሰማው የማይችል ነገር በሰማች ጊዜ ተነገረመች፡፡ ሁኔታውም ግራ አጋባት፡፡ በዚህ ጊዜ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምና መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል የተነጋገሩት እንዲህ የሚሉ ነው-

ወንድ ስለማላውቅ ይህ እንዴት ይሆናል? አላችው። መልአኩም መልሶ እንዲህ አላት፡ መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፤ የልዑልም ኃይል ይጸልልሃል፤ ስለዚህ ደግሞ ከአንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል። እነሆም ዘመድሽ ኤልሳቤቶ እርሷ ደግሞ በእርጅናዋ ወንድ ልጅ ፀንሳላች፤ ለእርሷም መካን ትባል ለነበረችው ይህ ስድስተኛ ወር ነው፤ ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለምና። ማርያምም፡- እነሆኝ የጌታ ባሪያ፤ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ አላች። ሉቃ. 1፡26-38

በዚህ የእግዚአብሔር መልእክት እና የእመቤታችን መልስ ለእግዚአብሔር ሰውን የማዳን ሂደት ታላቅ በር የከፈቱና መሠረት የሆኑ ቢያንስ ሁለት መሠረታዊ ነገሮችን እንመለከታለን፡፡ እነዚህም የሚከተሉት ናቸው፡-

1) የእመቤታችን እምነት

እግዚአብሔር “ይኩነኒ በከመ ትቤለኒ - እንደ ቃልህ ይሁንልኝ” የሚለውን የእመቤታችንን የእምነት መልስ ከእርሷ መሰማት ባይፈልግ ኖሮ የዚህን መልእክት ቃል አስቀድሞ ወደ እርሷ መላክ ለምን አስፈለገው? ለምን እንዲሁ ዝም ብሎ በማገፀኗ አልተፀነሰም? እግዚአብሔር አምላካችን ኃይል ሲሰማውና ዓቅም ሲያገኝ ደስ ያለውን እንደሚያደርግ አምባ ገነን ባለ ሥልጣን አይደለም፡፡ እግዚአብሔር እንዲሁ ማድረግ ስለሚችልና ከኃሊ ስለሆነ ብቻ አንዳችም ነገር አያደርግም፤ ድርጊቱም፤ የሚያደርግበት መንገድም እርሱ ባወቀ አግባብነት ያለው ሲሆን ብቻ እንጂ፡ “እስመ ርቱዓት፤ ፍናዊሁ ለእግዚአብሔር - የእግዚአብሔር መንገድ ሁሉ ቅን ነው” እንደ ተባለ፡፡ ሆሴ. 14፡9 እንዲሁም “ኩነኒሁ ለእግዚአብሔር ፍትሕ ወርትዕ ገብረ - የእግዚአብሔር ፍርድ እውነትና ቅንነት ስለአንድነት ነው” እና እንደገናም “ሣህል ወርትዕ ተራከባ ጽድቅ ወሰላም ተሰዐማ - ምሕረትና እውነት ተገናኙ፤ ጽድቅና ሰላም ተሰማመ” የሚለው ይህን የእግዚአብሔር ድንቅና ረቂቅ አሠራር የሚገልጽ ነው፡፡ መዝ. 18፡9 ፤ 84፡10

ስለሆነም እግዚአብሔር ለእመቤታችን መልእክቱን በመልአኩ አማካይነት የላከበት መሠረታዊ ምክንያት ነበር፡፡ የሰው ልጅ በመጀመሪያ የበደለው በደል፤ ከፈጣሪው ጋር የተለየበት ዋና ኃጢአት በእግዚአብሔር ላይ ያለውን እምነት በዲያብሎስ ስብከት መነሻነት በራሱ ከህደት በማጣቱ ነበር፡፡ ሞት ወደ ሰው ልጆች ሕይወት የገባው በመጀመሪያ በሃይማኖት ጉድለት ነበር፡፡ አዳምና ሔዋን መጀመሪያ ያጡት እምነታቸውን ነበር፤ ሕጉን ያፈረሱት እምነታቸውን ካፈረሱ በኋላ ነበር፡፡ ሕግ ማፍረሳቸው፤ ቅጠል ቆርጠው መብላታቸው ሁሉ የእምነታቸው መፍረስ መገለጫና ውጤት ነበር፡፡ እግዚአብሔር ሊፈልጋቸው የት ናችሁ? ምን ሆናችሁ? እያለ ጥፋታቸውን እንዲያምኑና ንስሐ እንዲገቡ መንገዱን ከፈታቸው ሲጠርግላቸው እንኳ ሌላ ሰበብ በመስጠት ላይ የነበሩት በእግዚአብሔር ላይ የነበራቸው እምነት ስለ ደከመ ነበር፡፡

እግዚአብሔር ያ የቀደመውን የሞት መንገድ ሊያፈርስና ወደ ሕይወት መንገድ ሊመልስን ሲመጣ በዚያው ሞት መጀመሪያ በገባበት መንገድ ያስወጣው ዘንድ ከሰው ልጅ ጠፍቶ የነበረውን እምነት እንደ ገና በመፈለግና በዚያ በመመሥረት መንገዱን አንድ ብሎ መጀመር ወደደ፡፡ ለዚህም ነበር ከሁሉ አስቀድሞ ለእመቤታችን ለቅድስት ድንግል ማርያም መልእክቱ የተነገረ፡፡ ሔዋን ሰውን ወደ ሞት ይወስደው ዘንድ በተንኮሉ ያቀደውን የዲያብሎስን ቃል ሰምታ እግዚአብሔርን ከዳ ለሰይጣን ታምና ነበር፤ ይህ የመጀመሪያው ኃጢአትና የቀደመው የሞት መንገድ ነበር፡፡ አሁን ደግሞ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ሰይጣንን ሳይሆን ከእግዚአብሔር የተላከውን መልእክት ቅዱስ ገብርኤልን ሰምታ ቃሉን በእምነት ተቀብላች፡፡

መልእክት "ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለምና" ሲላት እርሷም "ነፃ አመቱ ለእግዚአብሔር ይኩነኒ በከመ ትቤለኒ - እነሆኝ የጌታ ባሪያ፡ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ" በማለት በእግዚአብሔር ላይ ያላትን ፍጹም የሆነ እምነት ገለጸች፡፡ በሐዋን ከሀደት የተጀመረው የሞት መንገድ አሁን ደግሞ በጸግማዊት ሐዋን በእመቤታችን በቅድስት ድንግል ማርያም እምነት ሊሰበርና አቅጣጫው ሊቀየር፡ አዲስ የሕይወት መንገድም ሊጀመር ሆነ፡፡ ይህ የእመቤታችን የእምነት መልስ አካላዊ ቃል በእምነት መንገድ ወደ ባሕርያችን ይገባ ዘንድ በሩን የክፈተ ታላቅ ቁልፍ ነበር፡፡ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ያን የእግዚአብሔር የማዳን ጉዞ የመጀመሪያ ምዕራፍ በእምነት ባትቀበል ኖሮ ምን ይፈጠር ነበር? ብንል በነገረ ሃይማኖት ባልተፈጸመ (ባልሆነ) ነገር ላይ ተነሥቶ ሃሳብ መስጠት አይቻልም፤ የምናውቀው የተነገረንና የሆነውን ብቻ ስለሆነ፡፡ ለምሳሌ "አብርሃም ልጁን ይስሐቅን ቢሠዋው ኖሮ . . ." ብሎ መጠየቅ ትርጉም የለውም፤ አልሠዋውምና፡፡

ስለሆነም እመቤታችን የሰውን ልጆች ሁሉ በሙሉ (ከአዳም እስከ መጨረሻ ሰው ፍጥረት ያለውን በሙሉ) ወክላ የእግዚአብሔርን የማዳን የጥሪ መልእክት በእምነት መቀበል እግዚአብሔር ባሕርያችንን በእኛ ይሁንታና እኛ በእርሷ አማካይነት እንዲዋሐድና ቃል ሥጋ እንዲሆን በማድረግ የሰውን ሁሉ ድርሻ ተወዋታለች፡፡ የሐዋን እግዚአብሔርን ከድቶ ዲያብሎስን ማመን የሰውን ልጅ በሙሉ እንደ ጎዳውና ሞትን ከፍቶ ወደ ውስጣችን እንዳስገባው ሁሉ የእመቤታችን የቅድስት ድንግል ማርያም እምነትና የእምነት ቃል ደግሞ ሞትን የሚገድለውና ሕይወትን የሚሰጠው የእግዚአብሔር ልጅ ወደ እኛ እንዲገባ በሩን ከፍቷል፡፡

የሐዋን እምነት ማጣት በሰው ልጆች ላይ በሙሉ ጉዳት ያደረሰ መሆኑን የሚያምን ሁሉ የእመቤታችን እምነት ደግሞ ለሰዎች በሙሉ ታላቅ ጠቀሚታ የነበረው መሆኑን መቀበል የግድ ይለዋል፡፡ የሐዋን እግዚአብሔርን መጠራጠርና ወደ ዲያብሎስ ማዘንበል ሞትን ማምጣቱን የሚያምን ሁሉ የእመቤታችን በእግዚአብሔር ላይ የነበራት ፍጹም እምነት ደግሞ ሕይወት ወደ ዓለም (ወደ ሰው ሁሉ) እንዲገባ በር መክፈቱን ማመን ግድ ይለዋል፡፡ ይህን አለማመን ኢምክንያታዊም ኢፍትሐዊም ነው፡፡ ምክንያቱም ከፋ ክፋውን የሚያምንና የሚቀበል (የሐዋንን ክህደትና ያስከተለውን ሞትና ችግር)፡ መልካም መልካሙን ደግሞ የሚክድ (የእመቤታችን እምነትና ያመጣውን መልካም ነገር) መሆን ይሆንበታልና፡፡ ስለ እግዚአብሔር ሰው መሆኑና ማዳን ሰንናገር ይህን የመጀመሪያውን ምዕራፍ ትተንና አልፈን ሊሆን አይችልም፤ አይገባምም፡፡ ክርስትና እንደ ቡሬ ላይ ምግብ ደስ ያለንንና የፈለግነውን ብቻ እየመረጥን የምናነሳበት አይደለምና፡፡

2) የእመቤታችን መታዘዝና ራሷን ለእግዚአብሔር መስጠት

የሐዋን ለእግዚአብሔር አለመታዘዝ ከእምነቷ መጉደል የተነሳ፤ ለሰይጣን መታዘዝ ደግሞ እምነቷን ወደ እርሱ በማዞሯ ምክንያት የመጣ እንደ ነበረ ሁሉ የእመቤታችን የቅድስት ድንግል ማርያም ለእግዚአብሔር መታዘዝም በእግዚአብሔር ላይ ከነበራት ፍጹም እምነት የተነሳ የተገኘ ነበር፡፡ ምንም እንኳ በመልእክት አማካይነት የተነገራት መልእክት ማንም ሰው ሰምቶት የማያውቅ በጣም ልዩና እንግዳ የሆነ ነገር ቢሆንም እርሷ ግን በእምነት ተቀበለችው፡፡ እርሷ "ይኩነኒ - ይሁንልኝ" ብላ የተቀበለችውን መልእክት ይቅርና ከሆነና አረጋዊ የነበረው ዘካርያስ እንኳ በታወቀው መንገድ ያው መልእክት ቅዱስ ገብርኤል "ሚስትህ ኤልሳቤጥ ወንድ ልጅ ትወልድልሃለች" ብሎ ሲነግረው ተጠራጥሮ ነበር፡፡

እንግዲህ ዘካርያስ በመጀመሪያ መጻሕፍትን የሚያውቅና እድሜ የጠገበ አረጋዊ ካህን ነበር፤ እመቤታችን ግን ገና የአሥራ አምስት ዓመት ብላቴና ነበረች፡፡ ሁለተኛ ዘካርያስ "ሚስትህ ትወልዳለች" የተባለው በታወቀው በዘር በሩካቤ መንገድ ነበር፤ ለእመቤታችን የተነገራት ግን ከዚያ ፍጹም ልዩ በሆነ ሁኔታ በኅቱም ድንግልና ስለ መፅኔሥና ስለ መውለድ ነበር፡፡

ሦስተኛ ለዘካርያስ እግዚአብሔር ከፈቀደ በእርጅና ዘመንም ልጅ መውለድ እንደሚቻል ሊያስረዱት የሚችሉ ከእርሱ በፊት የተፈጸሙ የእነ አብርሃምና ሣራ፡ የእነ ማቴሄና እንተኮይ (የሶምሶን ወላጆች)፣ የሐና እው ሳሙኤልና የመሳሰሉት ብዙ ታሪኮች ነበሩ። ለእመቤታችን ግን በድንግልና ሀንሶ በድንግልና ስለ መውለድ ምሳሌ ሊሆናት የሚችል አንድም ታሪክ አልነበረም። እንደዚሁም ዘካርያስ ትወልዳለህ የተባለው ፍጡር የሆነ ሰውን ነበር፤ እመቤታችን ግን ትወልዳለች የተባለችው በሥጋ የሚገለጠውን የእግዚአብሔር ቃልን ነው። ሆኖም ዘካርያስ በዚያ ሁሉ ሁኔታ እያለ እንኳ ሲጠራጠር እመቤታችን ግን በዚያ ዓይነት ከባድ ሁኔታ የተነገራትን ቃል “ይከነኝ በከመ ትቤለኝ - እንደምትለኝ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ፤ እኔ የእግዚአብሔር አገልጋዩ ዝማጁ ነኝ፤ እነሆኝ አለሁኝ” ብላ በፍጹም ታዛዥነት ተቀበለች። አካላዊ የእግዚአብሔር ቃል በማግኘቷ እንዲያስና ሰው እንዲሆን ያበቃው ይህ መታዘዝ ነበር። እርሷ “ይሁንልኝ፤ እነሆኝ አለሁኝ” ብላ በፈቃዱ ባትታዘዝ ኖሮ እግዚአብሔር በግድ የእርሷን ባሕርይ ይዋሐድ ነበረን? እንዲያ ባይሆን ኖሮስ ከዚያ ቀጥሎ ምን ሊሆን ይችል ነበር? የሰው መጻን ሁኔታስ እንዴት ይሆን ነበር? ብለን ብናስብ ከጥያቄ በቀር መልስ አናገኝም። የሔዋን አለመታዘዝ ሞትን እንደ ዘንፍና እንደ ወለደ፤ የእመቤታችን መታዘዝ ደግሞ ሕይወትን ይዘነፍ፤ ሕይወትን ወለደ። ይህ የእመቤታችን መታዘዝና የመታዘዝ ሚና ሊሸፋፈንና ሰምቶ እንዳልሰሙ ሊታለፍ የሚገባው ነገር አይደለም።

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም መለኰታዊ ፈቃድን በፈቃዱ ተቀበለች፤ በአዎንታ እሽ ይሁንልኝ ብላ መለሰች፤ ፈቃዷን ከእግዚአብሔር ፈቃድ ጋር አስተባበረች፤ በነጻነት ታዘዘች። ይህ የሰው ልጆችን በሙሉ ወክላ መለኰታዊ ፈቃድን መቀበሏና መታዘዝ ወሳኝ ነገር ነበር። የእመቤታችን መታዘዝ የሔዋንን አለመታዘዝ ካሠው። የመጀመሪያውን አዳም ስህተት የቤዝው ልጅ ዳግማዊ አዳም ሲሆን እርሷ ደግሞ ዳግማዊት ሔዋን ናት። ቅዱስ ሄሬኔዎስ የዚህን የእመቤታችንን “ይሁንልኝ” ብላ የእግዚአብሔርን ፈቃድ የመቀበሏን ነገር ሚና በተመለከተ ሲናገር “ድንግል ማርያም ከእግዚአብሔር ሰውን የማጻን መለኰታዊ አሠራር ጋር ተባበረች” ብሏል። የእግዚአብሔር ጸጋ እንዲሁ ዝም ብሎ በታይልና በግድ ያለ ፍላጎትና ስምምነት የሚጫንብን ወይም አለ ፈቃዳችንና ሱታፌያችን ዛፍ ላይ እንደሚበቅል ተቀጽላ የሚለጠፍብን ነገር አይደለምና። ያ እንዳይሆን የእመቤታችን ይሁንታና መታዘዝ ልዩ ሚና ነበረው።

እንዲሁም እመቤታችን ነጻነት ማለት ምን ማለት እንደ ሆነም በትክክል በተግባር አሳየች። ነጻነት ማለት ለእግዚአብሔር አለ መታዘዝና ሞትን መምረጥ ሳይሆን ለእግዚአብሔር በራስ ፈቃድና ውሳኔ “እነሆኝ፤ አለሁኝ” ማለትና ሕይወትን መምረጥ መሆኑን በተግባር አሳየች። በአዳምና በሔዋን የታየው የተሳሳተ የነጻነት ግንዛቤና አተገባበር በእርሷ ተሰተካክለ። ሕይወትን መጥላትና ሞትን መምረጥ ነጻነት ሳይሆን እብደት ነው። አዳምና ሔዋን ያበላሹትን ያን የነጻነት ጸጋ እመቤታችን በአግባቡ ተጠቀመችበት። በዚህም በተሳሳተ ነጻነት አጠቃቀም የገባውን ሞት የሚያስወግደውና ሕይወትን መልሶ የሚሰጠው ሕይወት ወደ ዓለም እንዲገባ በር ሆነች። ነጻነትን መጠቀም ማለት ምን ማለት እንደ ሆነም ለሰው ልጆች ሁሉ አርአያ ሆነች።

አዳም ሞትን ቆርጣ ያበላችውን ሔዋንን ስም ሲያወጣላት “የሞት ምክንያት” ወይም “የሞት እናት” ወይም ልጆቹ እነ አቤልና ቃዮን ሲጋደሉና ሲሞቱ አይቶ “የሙታን እናት” በማለት ፋንታ “የሔዋን እናት” ለምን አላት? እንደ ግብረ ከሆነ ለሔዋን ሊያወጣላት ይገባ የነበረው ስም እንዲያ ዓይነት ነበር፤ እርሱ ግን ከፈጸመችውና ካመጣችው ውጤት በተቃራኒ “የሔዋን እናት” አላት። የዚህ ምክንያቱ ሞትን ባመጣችው በመጀመሪያዋ ሔዋን አንጻር ከእርሷ የምትገኘውንና ሕይወትን የምትወልደውን ዳግማዊት ሔዋን እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን ከርቀትም ቢሆን በጸጋ እግዚአብሔር ስለ ተመለከተ ነበር።

⁹⁸ “Mary cooperating with the economy”. St. Irenaeus, *Adv. Haeres.*, 111, Book 3.21, 7)

5.2 በእግዚአብሔርና በሰዎች ግንኙነት ሂደት ውስጥ

የእመቤታችን የቅድስት ድንግል ማርያም ቦታ

ለአዳምና ለሔዋን እግዚአብሔር ስለ ጥፋታቸው ለእያንዳንዳቸው ተገቢውን አባታዊ የምሕረት ቀኖና ከሰጣቸው በኋላ ተሰፋውን እንዲህ ሲል ነግሯቸዋል፡- “በአንተና በሴቲቱ መካከል፤ በዘርህና በዘሯም መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ፤ እርሱ ራሱን ይቀጠቅጣል፤ እንተም ሰኩናውን ትቀጠቅጣለህ።” ዘፍ. 3፡15 የዲያብሎስን ራስ የሚቀጠቅጠውና “በዘሯ” የተባለው ኢየሱስ ክርስቶስ ሲሆን ያን ዘር የምታስገኘው “ሴት” ደግሞ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ነበረች፡፡ ለልማዱ ዘር ከወንድ እንጂ ከሴት አይደለም፤ በቤታችን ሥጋዊ ግን እንበለ ዘርሱ ብእሲ በድንግልና ከእመቤታችን ስለሚወለድ “የሴቲቱ ዘር” ተባለ፡፡ ቅዱስ ጳውሎስ “ወአመ በጽሐ ጊዜሁ ፈነወ እግዚአብሔር ወልዶ ወተወልደ አምብእሲት - የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ልጁን ላከ፤ ከሴትም ተወለደ” በማለት የገለጸው “የሴቲቱ ዘር” ተብሎ የተሰጠው ተሰፋ የደረሰና የተፈጸመ መሆኑን ለመግለጽ ነበር፡፡ ገላ. 4፡4

ሔዋን እስከ ልጅ ልጆቿ በዘር በሩካቤ ካስገኘችቸውና በዚህ መንገድ ሲወለዱ ከኖሩ “ዘርቿ” መካከል ዲያብሎስን የቀጠቀጠው ማንም የለም፡፡ ስለዚህ የዲያብሎስን አናት በመስቀል የሚቀጠቅጠው ያ “ዘር” ጌታችንና መድኃኒታችን አምላካችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲሆን ሴቲቱ ደግሞ እመቤታችን ናት፡፡ ስለሆነም በፊቃዷ መታዘዟ ለእግዚአብሔር አሠራር ታላቅ ሚና ነበረው፡፡ እመቤታችንን ትቶና ረስቶ ዘልዬ ወደ ሌላው ልሂድ ማለት ይህን ድንቅ ምሥጢር ከመሠረቱ ከመረዳት ያግዳል፡፡ ከመሠረቱ ያልጠራና ያልጀመረ ነገር ደግሞ ጥራዝ ነጠቅ የመሆንና ወደ ስህተት የማምራት ዕድሉ ሰፊ ነው፡፡ ይህንንም ከሐዋርያት ዘመን ቀጥሎ የተነሡት ቀደምት የቤተ ክርስቲያን አባቶች በትምህርታቸው በሰፊው ያስተማሩትና ያመሰጠሩት ጉዳይ ነው፡፡ ይህን በቀደምት አበው ትምህርት በሚለው ክፍል እናገኘዋለን፡፡

የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስን አናት በተመለከተ ያለውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮና ጥልቅ ምሥጢር አይመለከተኝም ማለትና አልፎ መሄድ ልጄን ኢየሱስ ክርስቶስን በተመለከተ እናውቅ ዘንድ የተገለጸውን ማወቅ አለ መፈለግና አልፎ መሄድ ነው፡፡ ሲጀመር እመቤታችንን ያወቅናት በሰው መዳን ሂደት ውስጥ ነው፡፡ ለአዳምና ለሔዋን በምሥጢር የዲያብሎስን አናት የሚቀጠቅጠውን ዘር የምታስገኘው “ሴቲቱ” ተብላ የተነገረችው የመዳናቸው ነገር ሲነገራቸው ነበር፡፡ መንፈስ ቅዱስ በነቢያት ስለ ልጄ ትንቢት ሲያናግርም እርሷን ትቶና ዘንግቶ አልነበረም፡፡ ለምሳሌም ነቢዩ ኢሳይያስ “ናሁ ድንግል ትፀንስ ወትወልድ ወልደ - እነሆ ድንግል ትፀንሳለች፤ ወንድ ልጅም ትወልዳለች” ብሎ ልደተ ወልድን ብቻ ሳይሆን ሰው ሲሆን የምትወልደውንም ጨምሮ “ድንግል ትወልዳለች” ብሎ ነው የተናገረው፡፡

ከዚህም ጋር አማካኝነት ምልክት መሆኗን “ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል” በማለት ይህ የድንግል በድንግልና መውለድ ለአምላክ ሰው መሆን ዋና ምልክት መሆኑን እግዚአብሔር በነቢዩ አማካይነት አስቀድሞ ነግሮናል፡፡ ኢሳ. 7፡13-14 ምክንያቱም እካላዊ ቃል ሰው ሲሆን እንደ ማንኛውም ሰው በዘር በሩካቤ ተወልዶ ሲሆን ኖሮ ከሌሎች ሰዎች ተለይቶ ዓለምን ለማዳን የመጣው ሰው የሆነው አምላክ እርሱ መሆኑ በምን ይታወቅ ነበር? ዓለምን የሚያድነው አምላክ ሰው መሆኑና በሥጋ መገለጡ በማያሻማ ሁኔታ ይታወቀው ከድንግል በመወለዱ ነበር፡፡ ስለዚህ ድንግል ማርያም የተወለደው ኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛው መድኃኒት መሆኑን አጥርቶ ለማወቅ ዋናዋ ምልክት ናት፡፡ ይህችን ምልክት በሚገባ ያልተረዱ ሰዎች ኢየሱስ ክርስቶስን በተመለከተም በተለያየ ዓይነት ኑፋቄ ውስጥ ወድቀዋል፡፡ ዶሴቲኮች፣ ግኖቲኮች፣ ንስጥሮሳውያን ወዘተ የዚህ ተግባራዊ ማሳያዎች ናቸው፡፡

ነቢዩ ሕዝቅኤልም ሲናገር “ወደ ምሥራቅም ወደሚመለከተው በስተ ውጭ ወዳለው ወደ መቅደሱ በር አመጣች፤ ተዘግቶም ነበር። እግዚአብሔርም፡ ይህ በር ተዘግቶ ይኖራል እንጂ አይከፈትም፤ ሰውም አይገባበትም፤ የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ገብቶበታልና ተዘግቶ ይኖራል” በማለት ስለ ዝግው እግዚአብሔር ብቻ ሳይሆን ስለ ገባባት የመቅደሱ በርም ተናግሯል። ሕዝ. 44:1-2 ሳይከፍት እንደ ተዘጋ የገባባት የመቅደሷ በር በጎቱም ድንግልና ተፅንሶ በጎቱም ድንግልና የተወለደባት እመቤታችን ናት። ይህ ትንቢት እመቤታችን አምላክን በድንግልና ዐንሳ በድንግልና ስለ መውለዷና ከዚያም በኋላ ዘለዓለማዊት ድንግል ሆና ስለ መኖሯ የተነገረ ትንቢት መሆኑንም ቤተ ክርስቲያን ከጥንት ጀምሮ የተረዳችበት መንፈስ ነው። እንዲሁም ቀደምት ኦርቶዶክሳውያን አባቶች የገለጹትና የተረጎሙትም እንደዚሁ ነው። ሌሎች ነቢያትም እንዲሁ ሰው ሆኖ ስለሚገለጠው ጌታ ብቻ ሳይሆን ስለሚገለጥበት ስለ ድንግል ማርያምም ተናግረዋል።

እዚህ ላይ ከነቢዩ ከኢሳይያስ በቀር ሌሎች ድንግል አላሉም ወይም ስሟን አልገለጹም የሚል ይኖር ይሆናል። የጌታችንና የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ሰው መሆን በተመለከተም ከ ነቢያት ሲናገሩ አብዛኛዎቹ ኢየሱስ ክርስቶስ እያሉ ሰውን እየጠቀሱ አልነበረም። እርሱን በትንቢት በገለጹበት መንገድ አንጻር ግን እርሷንም በትንቢት አመልክተዋታል። ለአብነት ያህልም ነቢዩ ዳንኤል ጌታችንን “እጅ ሳይነካው ከተራራ ተፈንቅሎ በወረደ ድንጋይ” ሲመስለው እርሷን ደግሞ “ድንጋዩ በተገኘበት ተራራ” መስፈታል። ዳን. 2:45 ነቢዩ ሚልክያስ ደግሞ ጌታን “እናንተም የምትፈልጉት ጌታ በድንገት ወደ መቅደሱ ይመጣል” በማለት “ወደ መቅደሱ በሚመጣ” ሲገልጸው እርሷን ደግሞ ይህ ጌታ በሚገኝበት “መቅደስ” መስፈታል። ሚልክ. 3:1

ነቢዩ ኢሳይያስ ደግሞ “ትወጽእ በትር እምሥርወ እሴይ ወየዐርግ ጽጌ እምጉንዱ - ከእሴይ ግንድ በትር ትወጣለች፤ ከሥሩም ቊጥቋጥ ያፈራል” በማለት ከዳዊት ወገን ስለምትገኘው ዛፍ ስለ እመቤታችንና ከዛፉ ስለሚገኘው ፍሬ ስለ ጌታችን ተናግሯል። ኢሳ. 11:1 እንዲሁም “በፊቱ እንደ ቡቃያ ከደረቅም መሬት እንደ ሥር አድጓል” በማለት እርሱን በቡቃያና በሥር ሲመስለው እርሷን ደግሞ ቡቃያውንና ሥሩን ያለ ርጥበት (እንበል ዘርእ ወፍካቤ) ባበቀለችው “ምደር ጽምዕት - ደረቅ መሬት” መስፈታል። ኢሳ. 53:2 ይህ ሥርም “እኔ የዳዊት ሥርና ዘር ነኝ” ብሎ የተናገረው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ራእ. 22:16

ስለሆነም እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን በትክክል ልንረዳትና ልናውቃት የምንችለው በነገረ ክርስቶሳዊ ዳራና ድባብ ውስጥ ብቻ ነው። እርሷን አለመረዳት ልጀን መድኃኒታችንና ጌታችንን ኢየሱስ ክርስቶስን፤ እንዲሁም በአጠቃላይ ነገረ ሥጋዊን በትክክል አለመረዳት ነው። እግዚአብሔር ወልድ ሰው የሆነባትን እመቤታችንን አልፎ ነገረ ሥጋዊን መናገር አይቻልም። ከብሉይ ኪዳን ወደ ሐዲስ ኪዳን ስንሸጋገር የግድ መሃል ላይ የምናገኛት እርሷ ናታ! ሰማያዊውን አካላዊ ቃል እኛን ሁሉ ወከላ በእምነት በመታዘዝ የእኛን ባሕርይ ለእርሱ በፈቃዱ አበርክታ በእኛ ባሕርይ ተወልዶ እንድናየው ያደረገችው እርሷ ናታ! የማይጨበጠውንና የማይታየውን ወልዳ በቤተ ልሔም በግርግም ተኝቶ እንድናየው ያደረገችው እርሷ ናታ! ሰው ሆኖ ሲወለድም መላእክት ያመሰገንት፤ ሱበክ ሰገል የሰገዱለት ከእርሷ ተወልዶ በእናትነቷ ታቅፋው ነዋ! ይሄን ሁሉ ከዶ ክርስትና ከየት ይመጣል?

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ከፍጥረት ሁሉ የተለየ ልዩ ቦታ አላት። ይህ ለእርሷ የተሰጣት ልዩ ቦታ ደግሞ ከእርሷ በፊትም ሆነ በኋላ ለማንም ያልሆነና መቼም መች ሊሆን የማይችል ልዩ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደ እርሷ “ምልአተ ጸጋ - ጸጋን የተመላሽ ነሽ” የተባለ እንድም ፍጥረት አልሰማንም። ሰዎች እንደየ ጸጋቸውና ተጋድሏቸው ከተለያዩ የቅድስና መፃርግ ሊደርሱ ይችላሉ። ሄኖክ አካሄዱን ከእግዚአብሔር ሰላደረገ ተወሰደ ተብሎለታል። ኤልያስ በእሳት ሠረገላ ዐርጓል። ቅዱስ ጳውሎስ እስከ ሦስተኛው ሰማይ ድረስ መሄድ ችሏል። ሆኖም ከእነዚህም ሆነ ከሌሎች ብዙ ቅዱሳን አንዳቸውም “ጸጋን የተመላህ ነህ” አልተባሉም።

ሁሉ ያልተለየችው እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም “ምርጥ ዕቃ” መባል ይበዛባታልን? የሐዋ. 9:15-16 ምን ብለን ብንጠራትስ በትክክል እንደሚገባ አድርጎ ሊገልጽት ይችላል ይሆን?

ቃል ሥጋ ከሆነና ዓለምን ካዳነ በኋላ ይህን የመዳን መንገድ የሰበከትና ያስተማራት እነ ቅዱስ ጳውሎስና ደቀ መዛሙርቱ የቆሮንቶስ ምእመናንን “እኛ ለደባታችሁ ከእናንተ ጋር የምንሠራ ነን” ባለፈ ገና ከመጀመሪያው ለዚህ ምሥጢር ራሷን በእምነትና በመታዘዝ ለእግዚአብሔር የሰጠችና ይህ ሁሉ እንዲሆን በሩን የከፈተች እመቤታችንን ምን እንበላት? 2 ቆሮ. 1:24 በእውነቱ ጠላት ዲያብሎስ በእርሻ ልቡናችን ላይ ከሚዘራው እመቤታችንን የማስጠላት እንክርዳድ ራስን መጠበቅ ይገባል። እመቤታችንን መጥላት ክርስቶስን የመውደድና ለእርሱ ዘብ የመቆም ምልክት እያስመሰለ ሞቾችን እየሰበከ ይገኛልና ከዚህ የዲያብሎስ ዘመቻ መንቃትና ራስን መጠበቅ ይገባል። “ንቅቱ ልብሱን የሚጠብቅ ብፁዕ ነው” ተብሏልና። ራእ. 16:15

ጌታችን በምሴተ ሐሙስ በስምያን ቤት ላለ ዋጋው እጅግ የበዛ ሽቱ የሞላው የአልባስጥርስ ብልቃጥ አምጥታ በጌታችን ራስ ላይ ባፈሰሰች ጊዜ በይሁዳ ተንኮል ተገፋፍተው ሌሎች ደቀ መዛሙርቱም “ይህ ጥፋት ለምንድር ነው? ይህ በብዙ ዋጋ ተሸጦ ለድሆች ሊሰጥ ይቻል ነበርና” እያሉ በተቀጡ ጊዜ ጌታችን እንዲህ አላቸው፡-

መልካም ሥራ ሠርታልኛለችና ሴቲቱንስ ስለ ምን ታደክጧታላችሁ? ድሆች ሁል ጊዜ ከእናንተ ጋር ይኖራሉና፤ እኔ ግን ሁል ጊዜ ከእናንተ ጋር አልኖርም፤ እርሷ ይህን ሽቱ በሰውነቱ ላይ አፍሰሳ ለመታብራ አደረገች= እውነት ላላችኋለሁ፤ ይህ ወንጌል በዓለም ሁሉ በግናቸውም ስፍራ በሚሰበክበት እርሷ ያደረገችው ደግሞ ለእርሷ መታሰቢያ እንዲሆን ይነገራል= ግቱ፡ 26:7-13

ይሆች ሴት አንድ ቀን መጥታ በጌታችን ራስ ላይ ዋጋው ውድ የሆነ ሽቱ በማፍሰሷ እንዲህ ከተባለላት ሥጋዋንና ነፍሷን ለሰጠች፤ መላ ሕይወቷን ለአካላዊ ቃል ተዋሕዶ ላቀረበች ለቅድስት ድንግል ማርያም ከዚህች ሴት በበለጠ ያደረገችው ሊነገር አይገባውምን? ማርያም እንተ ዕፍረት ለተነሳሕያን አብነት ትሆን ዘንድ “እርሷ ያደረገችው ደግሞ ለእርሷ መታሰቢያ እንዲሆን ይነገራል” ከተባለላት ከመጀመሪያው ጀምሮ በንጽሕናና በቅድስና ለሚኖሩና እንዲህ ዓይነት ሕይወት ስለመኖር አብነት የምትሆነው እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም እርሷ ያደረገችው ይነገራት ዘንድ የተገባ አይደለምን? በጌታችን መዋዕለ ሥጋዊ መጨረሻ ላይ የመጣችው ማርያም እንተ ዕፍረት እንዲያ ከተባለላት ከመጀመሪያው ጀምሮ፤ ሰው ሆኖ በማገፀኗ ሲፀነስ ጀምሮ ሥግው ቃልን የምታውቀውና ወደዚህ ዓለም ከመጣቱ እንሥቶ እስከ ዕርገቱ ድረስ ያልተለየችውና አብራው የኖረችው ቅድስተ ቅዱሳን ንጽሕተ ንጹሐን ወላዲተ አምላክ ድንግል ማርያም ቢነገርላት ምን ይደንቃል?

የሰውን ልጅ ከወደቀበት ጥልቅ ሊያወጣው ሰው የሆነው አምላክ የሰውን ሥጋና ነፍስ በሙሉ የወሰደው ከእርሷ ነው። የአካላዊ ቃል ሰው መሆን በሰው መጻኢ ሕይወትና መዳረሻ ላይ አዲስ መንገድ የቀየሰ ነበር። በሥጋዊው “አዲስ ሰው” ተወለደ። “ፊተኛው ሰው አዳም ሕያው ነፍስ ሆነ ተብሎ ተጽፏል፤ ኋለኛው አዳም ሕይወትን የሚሰጥ መንፈስ ሆነ” የተባለው ከእርሷ በነግው ባሕርይ ነው። 1 ቆሮ. 15:45

መድኃኒታችን ሊየሱስ ክርስቶስ በእርሱ የሚያምኑ ስለሚያገኙት ልዩ ልደት ሲናገር “ለተቀበሉት ሁሉ ግን፤ በሰሙ ለሚያምኑት ለእነርሱ የእግዚአብሔር ልጆች ይሆኑ ዘንድ ሥልጣንን ሰጣቸው” ባለ በኋላ የዚህን አዲስ ልደት ሁኔታ ሲናገር ደግሞ “እነርሱም ከእግዚአብሔር ተወለዱ እንጂ ከደም ወይም ከሥጋ ፈቃድ ወይም ከወንድ ፈቃድ አልተወለዱም” አለ። ዮሐ. 1:12-13 እርሱ የተወለደው ከእመቤታችን ማገፀን ነው፤ የእመቤታችን የማገፀኗ ፍሬ ነው።

በሰዚህም እነዚህ መናፍቃን አካላዊ የእግዚአብሔር ቃል ከእመቤታችን ሰው ሆኖ ተወለደ የሚለውን ትምህርት አጥብቀው ይቃወሙና አምርረው ይጠሉ ነበር። እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በእውነት ሰው የመሆኑ ምልክትና ዓርማም ናትና የእግዚአብሔር ቃልን በእውነት ሰው መሆን የሚከዱ ሁሉ እርሷንም ይከዳሉ፤ ይጠላሉ። የእመቤታችን ነገር በነገረ ሥጋዊ ሲነሣ የማይወዱና እንደ ሌላ ነገር ቆጥረው ሊያልፉት የሚፈልጉ ሁሉ የግናስቲከኞችና የዶሲቲከኞች ተረፈ ፕላቶናዊ ፍልስፍና እርሾ ያይካቸው ሊጠኝ ናቸው። “ጥቂት እርሾ ሊጡን ሁሉ እንዲያበካ አታውቁምን? ተብሏልና። 1 ቆሮ. 5:6

5.3 እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም “ወላዲተ አምላክ” ትባላለችን? ስምን?

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ላይ መዝሙትን አንዱ ዓላማቸው ያደረጉት ተሐድሶዎች ከሚቃወሙት ጉዳይ አንዱ የእመቤታችንን “ወላዲተ አምላክ” መባል ነው። “ወላዲተ አምላክ አትባልም” ይላሉ። ለአብነትም “በውኑ በማርያም ማመን ይገባሃልን?” የተባለ መጽሐፋቸው ላይ ስለ እመቤታችን መቼም እምነት አለኝ የሚል ሰው ይቅርና በማንኛውም ሰው ክቡርነት የሚያምን ሰው እንኳ ሊናገራቸው የሚዘገን ቃላትንና አባባሎችን በመጠቀም ጽፈዋል። በእውነቱ ሲታይ ክርስትና ማለት እመቤታችንን መስደብ፤ ወይም ክርስቶስን ማክበር ማለት እናቱን ማቃለልና ትዱሳንን መናቅ ነው ተብሎ የተሰበከላቸው ይመስላሉ። በዚህ መጽሐፋቸው ላይ ተሐድሶዎች ስለ እመቤታችን ወላዲተ አምላክ መባል አለመባል ጉዳይ እንዲህ ብለዋል፡-

⊗ “ማርያምን ወላዲተ አምላክ ብንላት ኑፋቄ ሊሆን ይችላልን?” ብሎ ይጠይቅና ራሱ ሲመልስ “ማርያምን የአምላክ እናት ወይም ወላዲተ አምላክ ማለት ኑፋቄ ነው” ይላል።

“በውኑ በማርያም ማመን ይገባሃልን?” የተባለ፤ ጸሐፊው ራሱን “መጋቢ ጥበብ ሰሎሞን ዘሀገረ ጊሸን ደብረ ክርቤ ማርያም” ነኝ የሚል የተሐድሶ መጽሐፍ፤ ገጽ 78-80

ሳሙኤል ጎባት የተባለው አውሮፓዊ የፕሮቴስታንት ሚሰዮን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን ወደ ፕሮቴስታንት ለመለወጥ የተሻለው ዘዴ ቀስ በቀስ ከካህናቱና ከቤተ ክርስቲያኒቱ የአመራር አካላት ጋር መቀራረብን በመፍጠርና እነርሱን በመያዝ ነው ብሎ ያምን ነበር። እንደ እርሱ አረዳድና አባባል እንዲህ ባለ መንገድ ቤተ ክርስቲያኒቱን በአቋራጭ ወደ ፕሮቴስታንትነት መለወጥ ይቻላል የሚል ሃሳብ ነበረው። ስለሆነም ይኸው ሚሲዮናዊ ከእጩኔውና ከካህናቱ ጋር በፈጠረው የተንኮል ቅርርብ የእርሱን እምነትና አመለካከት ለዕጩኔው ሲያሰረዝ እንዲህ ብሎ ነበር፡-

⊗ “. . . ከሴቶች ሁሉ የተመረጠች ብዕዕት ሴት እንደ መሆኗ መጠን ለእርሷ ካለኝ ታላቅ አክብሮት ሌላ በበኩሉ ማርያምን የእግዚአብሔር እናት ብሎ መጥራት ትልቅ ስሕተት ነው እላለሁ። ነገር ግን ሐዋርያት ሲጠሯት እንደ ነበረው የኢየሱስ እናት ብለን ብንጠራት በቂ መሆኑን መገንዘብ ያሻል።” (ሳሙኤል ጎባት፤ 1834፤ ዶናልድ ክረሚ፤ 1972)

ተሐድሶዎች “መጋቢ ጥበብ ዘሀገረ ጊሸን ደብረ ክርቤ ማርያም” በሚል ለምድ ተኩላነታቸውን ሸፍነው የሚያቀርቡልን ከሀደት ቀደም ሲል የእነ ንስጥሮስ፤ ጳላም የፕሮቴስታንት ሚሰዮናውያን የእነ ሳሙኤል ጎባት ከሀደት መሆኑ ግልጽ ነው። ነገር ግን ልብ ሊባል የሚገባው ነገር ቤተ ክርስቲያኒቷን እናድሳለን በሚል ሸፋን እነ ሳሙኤል ጎባት ፕሮቴስታንታዊ ኑፋቄያቸውን ለማሰረጽ የሞከሩበት አካሄድና ስልት ከምን ደረጃ ላይ እንደ ደረሰ ነው። ማለትም በፊት የባለድ አገር የፕሮቴስታንት ሚሲዮናውያን በራሳቸው አፍ ይጮኹት የነበረውን ጩኸት አሁን ግን ሀገር በቀል ባንዳዎችን መልምላው አላድገው በእነርሱ እፍ ጩኸታቸውን ከማሰማት ደረጃ መድረሳቸው ነው።

ይህም ምን ያህል ሥራ እንደ ሠሩብን ያሳያል። የእመቤታችን የቅድስት ድንግል ማርያምን ወላዲተ አምላክነት የሚቃወሙት ተሐድሶዎች ጨሽታቸው የእነ ሳሙኤል ኅባትና የአዝማችቻቸው ጨሽት መሆኑንም ልብ ማለት ተገቢ ነው። ለዚህም ከላይ የተገለጹትን ሀገር በቀሎቹ ተሐድሶዎች በእመቤታችን ላይ የሚላትንና አውሮፓዊው ሚሲዮን ሳሙኤል ኅባት የተናገረውን ማንጸጸር ነው። ሳሙኤል ኅባት ደግሞ አውሮፓዊ ፕሮቴስታንት እንጂ እርቶዶክሳዊ ክርስቲያን አልነበረም። ስለዚህ የፕሮቴስታንቶችን እምነት ይዘው የሚረጁ ተሐድሶዎችም እንደ አባታቸው እንደ ሳሙኤል ኅባት ፕሮቴስታንቶች እንጂ እርቶዶክሳውያን አለመሆናቸው ይኸው ከራሳቸው ተገለጠ።

5.4 “ወላዲተ አምላክ”

5.4.1 የቃሉ ትርጉም

“ወላዲተ አምላክ” የሚለው ቃል ምንጩ (ጥንት የት መጣው) ግሪክ ሲሆን በግሪኩ (በጽርዕ) ቴዎቶክስ (Θεοτόκος - theotokos) የሚል ሲሆን ትርጉሙም “የእግዚአብሔር እናት”፣ “የአምላክ እናት”፣ “አምላክን የወለደች” ማለት ነው። “ወላዲተ አምላክ” የሚለው የሁለት ቃላት ጥምረት የሚገልጸው ዋና ሃሳብ ከንጽሕተ ንጽሕት ከቅድስተ ቅዱሳን ከእመቤታችን ከድንግል ማርያም ሰው የሆነውና በእኛ ባሕርይ (ከኃጢአት በስተቀር) ተወልዶ የተገለጠው ሥግዑ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ ነው የሚለውን መሠረታዊ የሆነውን የክርስትና እምነትና ትምህርት ነው።

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ወላዲተ አምላክ ናት፤ አምላክን ወልዳለች ስንል እግዚአብሔር በባሕርይ መለኰቱ የተገኘው ከእርሷ ከተወለደ በኋላ ነው ለማለት አለመሆኑ ግልጽ ቢሆንም መታወስ ግን ይኖርበታል። እግዚአብሔር በባሕርይ ጥንትና ኋላ የለበትም፤ አሰገኚና መነሻም የለውም፤ እርሱ ከጊዜ ጽንሰ ሃሳብ ውጭ የሆነ ዘላለማዊ አምላክ ነውና። እግዚአብሔር ሁል ጊዜ ያለ ነው። ለዚህ ነው ሙሴ “የአባቶቻችሁ አምላክ ወደ እናንተ ላከኝ ባለሁ ጊዜ ስሙስ ማን ነው? ባሉኝ ጊዜ ምን እላቸዋለሁ?” ብሎ በጠየቀው ጊዜ “ዘሁ ወይሄሉ - I AM THAT I AM - ያለና የሚኖር ወደ እናንተ ላከኝ በላቸው” በማለት ራሱን የገለጠው በዘላለማዊ ህላዌው ነው። ዘጸ. 3:13-14 ስለዚህ እግዚአብሔር ሰው ሆነ፤ ተወለደ ስንል በሥጋዊ ምስጢር ስለ ተፈጸመው ነገር ማለታችን መሆኑ መዘንጋት የለበትም።

እግዚአብሔር ስንል አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ማለታችን እንደ መሆኑ ሰው የሆነውና በእኛ ባሕርይ የተወለደው ከሦስቱ አካላት አንዱ የሆነው እግዚአብሔር ቃል በተለየ አካሉ ነው። ቅዱስ ወንጌል “በመጀመሪያው ቃል ነበረ፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፤ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ” በማለት ስለ ቃል ቀዳማዊነትና እግዚአብሔርነት ከተናገረ በኋላ ዘመን ከተፈጠረ በኋላ ስለሆነው ነገር ሲናገር ደግሞ “ቃልም ሥጋ ሆነ፤ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ” በማለት የቃልን ሰው መሆን ይነግረናል። ስለዚህ አካላዊ ቃል ሰው ሲሆን በማገፀኗ የፀነሰችውና በድንግልና የወለደችው እመቤታችን ናት። ስለዚህ እርሷን ወላዲተ አምላክ ያለኛት ከእርሷ የተወለደው ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክ ስለሆነ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ “... ወእምኔሆሙ ተወልዶ ክርስቶስ በሥጋ ሰብእ ዘውእቱ አምላክ ቡሩክ - ከእነርሱም [ከእስራኤላውያን] ክርስቶስ በሥጋ መጣ፤ እርሱም ከሁሉ በላይ ሆኖ ለዘላለም የተባረከ አምላክ ነው” እንዳለ። ሮሜ 9:5

ይህ “ወላዲተ አምላክ” የሚለው ቃል ወንጌላዊው ቅዱስ ዮሐንስ “ቃል ሥጋ ሆነ” ሲል የገለጸውንና ቅዱስ ሉቃስ ደግሞ “የጌታዬ እናት” በማለት የገለጸውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት በአንድ ላይ ጠቅልሎ የሚይዝ ቃል ነው። ዮሐ. 1:14 ፤ ሉቃ. 1:43 “ቃል ሥጋ ሆነ” ማለትም አካላዊ የእግዚአብሔር ቃልና የእግዚአብሔር ቃል ከእመቤታችን የራሱ ገንዘብ አድርጎ ፈጥሮ የተዋሐደው የእኛ ባሕርይ በማገፀኑ ድንግል ማርያም እንድትሰማለች ሆነዋል፤ በምስጢር ተዋሕዶ ያለ መጠፋፋትና ያለ መቀላቀል፤ ያለ መስደዩትና ያለ መከፋፈል አንድ አካል አንድ ባሕርይ ሆነዋል ማለት ነው።

ተዋሕዶውም እካላዊ ብቻ ሳይሆን ባሕርያዊም ስለሆነ እመቤታችን የወለደችው ብቻ ሳይሆን የፀነሰችውም ሥግው ቃልን - በባሕርዩ አምላክ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስን ነው። ስለዚህ ይህ “ወላዲተ አምላክ” የሚለው ቃል የእመቤታችንን የወላዲተ አምላክነት ክብር ከሚናገረው በላይ የክርስቶስን ግንኙነት በተመለከተ ሊኖረን የሚገባውን መጽሐፍ ቅዱሳዊና አርቶዶክሳዊ እምነት ጠቅልሎ የሚይዝ መሠረታዊ ቃል ነው።

5.4.2 የቃሉ ነገረ መለኰታዊ ፋይዳ

ኢየሱስ ክርስቶስ በባሕርዩ ከአብ ጋር አንድ መሆኑ (ἀποούσιον - homoūsiōn - ዋሕዶ ባሕርይ ምስለ አብ - Consubstantial with the Father) እና የባሕርይ አምላክ መሆኑ ራሱ ጌታችን የገለጠው እውነትና ያስተማረው ትምህርት መሆኑ የታወቀ ነው። ይህም በቅዱስ መንጌል በሰፊውና በግልጽ የተጻፈ እውነት ነው። ሆኖም አርዮስና መሰሎቹ በኢየሱስ ክርስቶስ ግንኙነት ላይ ያነሡት ኑፋቄና ጥያቄ በ325 ዓ.ም. በኒቅያ ጉባኤ ላይ በማያዳግም ሁኔታ ግልጽ ሆኖ ተብራርቷል። ይህ ማለት ይህን ትምህርት የተቃወሙትና እንግዳ ነገር ያመጡት አርዮስና መሰሎቹ ስህተታቸው በዓለም አቀፋዊ የቤተ ክርስቲያን ጉባኤ በይፋ በአደባባይ ተገልጦ ተነገረ ለማለት ነው እንጂ በኒቅያ ጉባኤ አዲስ ነገር ተወሰነ ማለት አለመሆኑም ግልጽ ነው። ጉባኤያት (ሲኖዶሳት) የቤተ ክርስቲያንን እምነት ይጠብቃሉ፣ ያስጠብቃሉ እንጂ አዲስ እምነት ሊፈጥሩ ወይም ሊሠሩ አይችሉም፤ እምነት ሰው ሠራሽ የአቋም መግለጫ አይደለምና።

በኒቅያ ጉባኤ ላይ የኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክነት የቤተ ክርስቲያን እምነትና ትምህርት መሆኑ፣ ከዚህ ውጭ ያለው የአርዮስ ኑፋቄ ደግሞ ባለድና ቤተ ክርስቲያን የምትጸየፈው መሆኑ ቢገልጽም ቅሉ አርዮሳውያን በቤተ ክርስቲያን ላይ ያደርሱ የነበረው የወረራ ዘመቻ ወዲያውኑ ተቋርጦ እርዳታ ተገኘ ማለት ግን አይደለም። አርዮሳውያን ጳጳሳትና መኳንንት አርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያንን እስከ 381 ዓ.ም. ድረስ ተጣዩን ግማሽ ምዕተ ዓመት መፈንጫና መጫወቻ አድርገዋት ነበር። ሆኖም ግን ሐሰት ቢነግሥም ፀሐይ እስኪወጣ ድረስ እንደሚሰኛን እንደ ማለዳ ጤህ ለተወሰነ ጊዜ ስለሆነ በኋላ ላይ እየከሰመና እንደ እከክ እየረገፈ መጥቷል። ሆኖም አርዮሳዊ እርሾና ውሰጠ ነገሩ መልኩን እየለዋወጠ ቤተ ክርስቲያንን ማስቸገሩና ፈተና መሆኑ ግን ዛሬም ድረስ አልቀረም።

የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት በሚያምኑት ወገኖች ውስጥ ደግሞ የመለኰታዊ ባሕርዩን እና የትስብእቱን ተዋሕዶ በተመለከተ ጥያቄና ውዝግብ መነሣት ጀመረ። ይህን ምሥጢር በመረዳትና በማብራራት ሂደት በዋናነት ሁለት ዓይነት አረዳዶችና አተረጓጎሞች ይታዩ ጀመር። አንደኛው የአንጾኪያ ትምህርት ቤት ሰዎች አረዳድና አተረጓጎም ሲሆን የእነርሱም የቴዎዶር ዘሞፕሶስቲያን አስተሳሰብ የተከተለና ክርስቶስን የሁለት ሰዎች ጥምረት አድርጎ የሚያሰብ ነበር። በእነርሱ አስተምህሮ በባሕርይ እና በአካል ደረጃ ጥምረት (Conjunction) እንጂ ውሳጣዊና ባሕርያዊ ተዋሕዶ (union) የለም። ተዋሕዶ አለ የሚሉት በውጫዊ መግለጫው ደረጃ (Prosopical union) ነው። በመለኰታዊ ባሕርዩ እና በትስብእቱ መካከል የሚያደርጉት የልዩነት ድንበር ክርስቶስን ሁለት የተለያዩ ሰዎች (መለኰታዊ ልጅ እና ሰብአዊ ልጅ) በአንድ የገጽ (የፊት - prosopon) መግለጫ ላይ ብቻ ሲጣመሩ ዓይነት ሆኖ እንዲታይ አደረጉት። በእነርሱ እምነት ከእመቤታችን የተወለደው በኋላ ላይ እካላዊ ቃል ያደረበት - የቃል ማደሪያ - እንጂ ቃል የተዋሐደውና የራሱ አካል ያደረገው ሥግው ቃል አይደለም። ስለዚህም እመቤታችንን “ወላዲተ ሰብእ” - (Anthropotokos) ይሏት ነበር።

በዚያን ዘመን የአንጻሪያ ትምህርት ቤት አስተምህሮ ተደርጎ ወደ መወሰድ ደረጃ ደርሶ የነበረውን ይህን ዓይነቱን አመለካከት ያራምድ የነበረው ንስጥሮስ የተባለው መነኩሴ ከሰርያ ገዳማት በአንዱ ይኖር የነበረ ሲሆን እንደበተ ርቱቅ ከመሆኑ የተነሣ በቀጥታ በንጉሠ ተመርጦ በ428 ዓ. ም. በቁስጥንጥንያ መንበር ላይ ፓትርያርክ ተደርጎ ተሾመ። እርሱም ችኩልና ስሜታዊነት የሚታይበት ስለ ነበር ገና መንበሩን እንደ ያዘ ወዲያው እመቤታችን ወላዲተ አምላክ ናት የሚለውን የቤተ ክርስቲያን ትምህርት በግልጽ መቃወም ጀመረ። ከዚያ በፊት በአንጻሪያ ይባል የነበረውን “ወላዲተ ሰብእ” - (Anthropotokos) የሚለውን አሻሻልኩ ብሎ “ወላዲተ ክርስቶስ - Christotokos - ክርስቶስን የወለደች” ልተባል እንጂ ወላዲተ አምላክ ልተባል አይገባም ይል ጀመር። በይፋ “ማንም ሰው ማርያምን የእግዚአብሔር እናት ሊላት አይገባም” አለ። ከእርሱ ጋር የማይስማሙትንም ማስፈራራትና መዛት ጀመረ። ይህን ትምህርቱን የያዙ መጣጥፎችን እየጻፈ ማስፈራራቱንም ተያያዘው። የራሱን ትምህርትም ሥልጣኑን ተጠቅሞ በቤተ ክርስቲያን ላይ በጋይልና በግድ ለመጫን ፈለገ። አንድ አናስጣሎስ የተባለ የአንጻሪያ ቄስ በንስጥሮስ ላኪነትና ደጋፊነት በቤተ ክርስቲያን ዐውደ ምሕረት ላይ “ድንግል ማርያም ወላዲተ አምላክ አትባልም” እያለ ማስተማሩን ተያያዘው። ንስጥሮስንም በቁስጥንጥንያ የነበሩ መነኩሳትና ምእመናን መናፍቅ ነህ እያሉ በግልጽ ይቃወሙት ጀመር። በዚህ ዓይነት ሁኔታ ሁከት እየተፈጠረ በመንበረ ፓትርያርኩ የነበረው የቅዳሴ አገልግሎት ብዙ ጊዜ እየተቋረጠ እንደ ገና እየቀጠለ በዚያ ዓይነት ሁኔታ ይካሄድ ነበር።

ይህ ነገርም ከአስከንድርያው ፓትርያርክ ከቅዱስ ቄርሎስ ዘንድ ደረሰ። በመጀመሪያ ቅዱስ ቄርሎስ የንስጥሮስን ስም ሳያነሳ በጉዳዩ ላይ ትምህርት የሚሰጥ አጠር ያለ ጽሑፍ ለግብጽ መነኩሳትና ለምእመናን የሚሆን መግቢያ ዓይነት መልእክት አዘጋጀ። በመቀጠልም ንስጥሮስ ከያዘው አቋሙና ያንኑ ከማስፋፋት ወደ ጓሳ የማይል መሆኑ ግልጽ እየሆነ ሲሄድ ጠንክር ያለ ነገረ ሃይማኖታዊ ይዘት ያለው ሁለተኛ መልእክት አዘጋጀ። ይህም “ሁለተኛው የቅዱስ ቄርሎስ መልእክት ወደ ንስጥሮስ” ተብሎ የሚታወቀው ነው። በዚህ መልእክቱም ቅዱስ ቄርሎስ ወላዲተ አምላክ የሚለው ቃል በቤተ ክርስቲያን እምነት ላይ ጥልቅና መሠረታዊ አንድምታ ያለው መሆኑን ንስጥሮስ እንዲረዳውና እንዲያስተውለው ለማድረግ ሞክረ። ዘለዓለማዊ የሆነው የእግዚአብሔር ልጅ በድንግል ማርያም ማገፀን ሲፀነስ ባሕርየ ትስብእትን የራሱ አድርጎ የተፀነሰ ስለሆነ እርሷ የወለደችው ሥጋው ቃልን ነው፤ ስለዚህም ነው ወላዲተ አምላክ የምትባለው በማለት ቅዱስ ቄርሎስ ጻፈለት።

ቅዱስ ቄርሎስ “ስለዚህ እርሷ ወላዲተ አምላክ ናት፤ ይህ ቃልም እውነተኛና ትክክለኛ ለሆነ ነገረ ክርስቶስ መሠረት ነው” በማለት ለማስረዳት ሞክረ። ንስጥሮስ ግን “አንተ አታስተምረኝም” በሚል መንፈስ በእምቢታው ጸና። እንዲያውም ቅዱስ ቄርሎስን ኑፋቄ እያስተማረ ነው ብሎ ይከስሰው ጀመረ። ንስጥሮስ ከአቋሙ ፍንክች የማይል መሆኑ ግልጽ እየሆነ በሄደ ጊዜ ቅዱስ ቄርሎስ አሥራ ሁለት ቃለ ግዝት ያለበት መልእክት ከመሸኛ ደብዳቤ ጋር ባከለት። ይህም ወደ ንስጥሮስ የተላከው የቅዱስ ቄርሎስ ሦስተኛው መልእክት ነው። ንስጥሮስ የማይመለስ በመሆኑ በ431 ዓ.ም. በኤፌሶን ጉባኤ ላይ እርሱ ከነ ትምህርቱ ተወገዘ።

ንስጥሮስ አርዮስን በጽኑ የሚቃወም ሰው ነበር። “ክርስቶስ ዕሩቅ ብእሲ (ሰው ብቻ) ነው” በሚሉት አርዮሳውያን ላይ የሚከለክል ሕግ እንዲወጣ የዘመኑን መንግሥት እስከ ማሳመንና ማስፈጸም ድርሰም ነበር። ሆኖም ግን በእመቤታችን ማገፀን የተፀነሰውና ከእርሷ የተወለደው ክርስቶስ አምላክ መሆኑን አልቀበልም አለ። ንስጥሮስ ወላዲተ አምላክ የሚለውን መቃወሙ የክርስቶስን ተዋሕዶ ከመቃወሙና ካለማመኑ የተነሣ የመጣ ነበር። ክርስቶስን በውጫዊ ሁኔታ ብቻ በአንድ ቆዳ እንደ ተጠቀለለ የሁለት ሰዎች ውጫዊ መገናኘት አድርጎ ነበር የተረዳው። ይህ አስተምህሮም የአምላክን ሰው መሆን (ሥጋዊውን) ምትሐት፣ ሐሰት እና ባዶ ቃላት ብቻ ያስመስለዋል። ይህን ቃል መቃወሙ ለእመቤታችን የሚገባውን ክብር አልመስጠቱ መሆኑ እንዳለ ሆኖ ከዚያ በላይ በዋናነት ግን የመጻናችንን መሠረትና ክርስትናን በአጠቃላይ ከመሠረቱ ከገቱ የሚያደርግ አደገኛ ኑፋቄ ነበር።

5.4.3 የአመቤታችን የቅድስት ድንገል ማርያም ወላዲተ አምላክነት በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት

“ወላዲተ አምላክ” የሚለው ስያሜ በአጽንዖት የሚገልጸው እመቤታችን ቅድስት ድንገል ማርያም የወለደችው ሕፃን “ዕሩቅ ብእሲ” አለመሆኑንና አንድያ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ነው። ይህም የእግዚአብሔር ቃልን ሁለት ልደት የሚገልጽ ነው፤ መጀመሪያ ከአብ ያለ እናት የባሕርይ ልደት፤ ሁለተኛ ደግሞ ከእመቤታችን ያለ አባት በፈቃዱ የተፈጸመው ልደት ነው። ስለዚህም ከእመቤታችን የተወለደው ሌላ ማንም ሳይሆን ከእኛ የአእምሮ መረዳትና የቋንቋ የመገለጽ ዓቅም ውጭ የሆነውን ቀዳማዊ ልደት ከአብ በባሕርይ የተወለደው ራሱ የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ ነው። ይህም የእርቶዶክሳዊ አምነት መሠረትና ግምድ ነው።

ሁለተኛ ልደት የሚባለውም ሥጋዊው (ሰው መሆኑ) ነው። እመቤታችን በመፅንደና በመውለዷ ሂደት የተገኘው አዲስ “ወልድ” አይደለም፤ ያው ዘለዓለማዊውና ቀዳማዊው የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ አካላዊ ቃል የሰውን ባሕርይ ገንዘቡ አድርጎ ራሱ ሰው ሆነ እንጂ። የእመቤታችን የአምላክ እናትነት ምሥጢር ያለው እዚህ ምሥጢር ውስጥ ነው። ከእርሷ የተወለደው እርሱ ሥጋዊ ቃል (ሰው የሆነ አምላክ) ከሆነ እርሷ ደግሞ የእርሱ እናት መሆኗ ግልጽ ነው። እርሱ አምላክ እንደ መሆኑ እርሷ ደግሞ እርሱን የወለደች እንደ መሆኗ ወላዲተ አምላክ መባሏ የግድ ነው። ከእርሷ የተፀነሰውና የተወለደው ከምስቱ አካላት አንዱ እግዚአብሔር ወልድ ነው። ሥጋዊውን በትክክል ለመረዳት በእመቤታችን ማግፀን የተፀነሰው አካላዊ ቃል የእኛን ባሕርይ ከእርሷ ነሥቶ (የራሱ አድርጎ) መሆኑን በሚገባ መረዳትና መገንዘብ የአምላክን ሰው የመሆን ምሥጢር እንዲሁም ምክንያቱንና ያገኘነውን ጸጋ በሚገባ ለመረዳት ቁልፍ ነው።

በአምላክ ሰው የመሆን ምሥጢር የእግዚአብሔርን ፈቃድና መነሻ ብቻ ይዞ በአንጻሩ ከእመቤታችን ባሕርይዋን ገንዘብ አድርጎ ስለ መወለዱና ስለዚህ መሠረታዊ ነጥብ ፋይዳ ግድ የለሽ መሆን ወይም ይህን እውነታ እንደ ሌላ መቁጠርና ቦታ አለመስጠት ወይም ማቃለልና መንቀፍ ቢያንስ ሁለት መሠረታዊ ስህተቶችን ያመለክታል። አንደኛው የእግዚአብሔር ቃል ከእመቤታችን የተወለደው በእውነት ባሕርይዋን ነሥቶ ነው የሚለው ይዘንጋና “በእርሷ ውስጥ ያለፈው ውኃ በቧንቧ ውስጥ እንደሚያልፈው ነው፤ ከእርሷ ምንም ነገር አልነሳም” ወደሚለው ደብዳቤ የሚባሉት መናፍቃን ይሉት ወደ ነበረው ኑፋቄ ይወስዳል። የአምላክ ሰው የመሆኑ ምሥጢር (ምሥጢረ ሥጋዊ) ስንል ይህ የተፈጸመው በእመቤታችን በኩል መሆኑን የሚናገረውን መጽሐፍ ቅዱስን ሽምጥሞ ሳይከዱ ይህን መካድ ደግሞ አይቻልም።

ስለዚህ የአምላክን ሰው የመሆን ምሥጢር (ሥጋዊውን) ከደብዳቤ ሳይነት ኑፋቄ የሚጠብቀውና የሚያርቀው፤ እንዲሁም ሰው ሆነ ስንል በእውነት የእኛን ባሕርይ ገንዘብ አድርጎ የተዋሐደው መሆኑን የሚገልጸው ሥጋዊውን ስናስብ ክርስቶስ ባሕርይዋን ባሕርይ አድርጎ ከነሳባትና ከተወለደባት ከእናቱ ከድንገል ማርያም ጋር ማሰብ ስንችል ብቻ ነው። ከጥንት ጀምሮ በእርቶዶክሳውያን ዘንድ የእመቤታችን ሥዕል ሲግል በዋናነት የሚገለጸው የሥጋዊው ሥዕል (ምስል ፍቁር ወልዳ - እመቤታችን ከተወዳጅ ልጇ ጋር) የሆነው ለዚህ ነው። ከልጇ ከጌታችንና ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር ሆና ነው የምትገለጸው። የጌታችን ሰው የመሆን ሥዕል ያለ ድንገል እናቱ እንዴት ሲግል ይችላል? አለበለዚያ ይህ ወደ ደብዳቤ ኑፋቄ ባለመውሰዱ ወይም የእነርሱ እርሾ የሌለበት ለመሆኑ ምንም ዓይነት ዋስትና የለውም።

ሌላው ሁለተኛው ደግሞ ሥጋዊው (ሰው መሆኑ) በእኛ በሰዎች ሁለንተናዊ ሕይወትና ማንነት ላይ ያመጣው አምኖታዊ ለውጥ፤ እንዲሁም ለብላዊ አንድምታዎቹና ነጻብራቆቹ ይሸፈናሉ። በፅንሠቱና በልደቱ እርሱ የእኛን ባሕርይ ገንዘብ አድርጎ ሰው በመሆኑ እኛን ወደ እርሱ ከፍ ከፍ ያደረገን መሆኑ። ለእኛ የእርሱን ልጅነት የማግኘት ጸጋ መንገዱ የተከፈተልን በዚህ መሆኑ ይዘነጋል።

ቃል ሥጋ የሆነው እኛን ወደ እርሱ ከፍ ለማድረግ ነው። የሥጋዊው መላ ውጤትና በእኛ ሁለንተናዊ ሕይወት ላይ ያመጣው ለውጥ በሙሉ ወደ አንድ ጠርዝ ላይ ብቻ ይሰበሰባል። የሥጋው ቃል ሰው የመሆን ምክንያትና የሰጠን ጸጋ ሁሉ ሁለንተናዊ አንድምታው ይዘነጋና አንድ የሆነ ንድፈ ሃሳብ ላይ (የእግዚአብሔር ቁጣ ወይም ፍቅር፣ ፍርድ ወይም ይቅርታ፣ ወዘተ) የሚሉ ነገሮች ላይ ብቻ እንዲንጠለጠል ያደርገዋል። ይህም ከላይ በነገረ ድንገት ክፍል እንዳየነው በዚህ መስመር የሚያስቡትን ሰዎች መዳንን ገድበውና ወሰነው ከቅጣት ማምለጥና ከፍርድ መዳን ላይ ብቻ እንዲያተኩር አድርገው እንዲረዱት አድርጓቸዋል። ስለዚህ መዳንን በትክክለኛ መልኩ ለማየትና ሁለንተናዊ የሆነውን የመዳን ጸጋ ለመረዳት አምላክ ሰው ሲሆን ከመጀመሪያው የመጣበትን መንገድ ከብሥራቱና ቀጥሎም በፅንሠቱ ከማጎፃፅ ድንግል ጀምሮ ያደረገውን ባሕርያችንን የራሱ አድርጎ መንግሥቱን በሚገባ ከማስተዋልና ከማድነቅ መጀመር ይገባል። አለበለዚያ ከመነሻው የተላላተ አስተሳሰብ ወደ ትክክለኛ ድምጽሜና ፍጻሜ ያደርሳል ብሎ ማሰብ ከባድ ነው።

አምላክ የእኛን ባሕርይ ከእመቤታችን ነሥቶ ሰው ሲሆን በእኛ ላይ አማካኝና ዘላቂ፣ እንዲሁም ድሜ የሆነ መሠረታዊና ታላቅ ለውጥ መጥቷል። ይህም ማለት ባሕርያችን ከጥንተ ተፈጥሮው ተለውጧል ማለት ሳይሆን በፊት ያልነበረውን ልዩ ክብርና ጸጋ አግኝቷል ለማለት ነው። የእኛ ባሕርይ እንደ ቀድሞው (አካላዊ ቃል ገንዘቡ አድርጎ ሳይዋሐደው ከዚያ በፊት እንደ ነበረው) የወደቀና ዲያብሎስና ኃጢአት የሚጫወቱበት መሆኑ ቀርቶ አካላዊ ቃል ከራሱ አካልና ባሕርይ ጋር አንድ አድርጎ ስለ ተዋሐደው ቀዳማዊ ባሕርዩን ሳይለቅና ሳይለወጥ በተዋሕዶ ርስት ኃጢአትንና ዲያብሎስን የቀጠቀጠና ሞትን ድል ያደረገ፣ በየማነ አብ በዘባነ ኪሩብ የሚቀመጥ አምላክ ሆኗል። ይህ የሥጋዊው ድንቅ ውጤትና ሥጦታ ነው። ይህ ሁኔታ በሰው ሕይወትና ክብር ላይ ያመጣው ለውጥ እጅግ ጥልቅና ድንቅ ነው። እኛ ሰዎች አጥተነው የነበረው ነገር ተመልሶልን የታሪካችን አቅጣጫ መቀየር የጀመረው ከዚህ ነው። ስለዚህ ይህን መሠረት ትቶና ዘንግቶ ሮጦ ከቅጣት ወይም ከፍርድ መዳን ላይ ብቻ መንጠልጠል ባሕርያችን ያገኘውን ልዩና ሁለንተናዊ የሆነ ታላቅ ክብር ይሸፍናል። ቃል ሥጋ የሆነውና በእኛ መካከል ያደረገው ለዚህም ነው።

ስለዚህ የእመቤታችንን ወላጅ ተዋሕዶ መረዳትና ማመን አካላዊ ቃል በእርሷ ሰው ሆኖ በመፅሐፍ የእኛን ባሕርይ የእርሱ ገንዘብ አድርጎ በመዋሐዱ ያገኘውን ከመታሰብና ከመንገር በላይ የሆነውን ጸጋ ለመረዳት ቁልፍ ነው። እንዲያ ካልሆነ ግን ክርስትናን እንዲሁ ሰውን ብቻ መጥፋት እንጂ ውስጡን በሚገባ ለማወቅ አይቻልም። የክርስትና ቁልፍ ያለው የእግዚአብሔር አካላዊ ቃል በማይመረመር ጥበቡ በማጎፃፅ ድንግል ማርያም የእኛን ባሕርይ የራሱ ባሕርይ አድርጎ ከመንግሥቱ (ከመዋሐዱ) ላይ ነው። ልደቱ፣ ሰደቱ፣ ጥምቀቱ፣ ማስተማሩ፣ . . . ሞቱ፣ ትንሣኤው፣ ዕርጉቱ ሁሉ ከዚህ መሠረት የቀጠሉ ናቸው። ተሐድሶዎች ከላይ በክፍል አንድ እንዳየነው በአካላዊ ቃል ተዋሕዶ የእኛ ባሕርይ ያገኘውን ይህን ታላቅ ጸጋና ክብር ካለመረዳታቸው የተነሣ ነው የሰውን ባሕርይ “የረከሰ ባሕርይ ነው፣ ከእግዚአብሔር ጋር የተጣላ አዳማዊ ባሕርይ ነው፣ ኃጢአተኛ ባሕርይ ነው፣ . . .” እያሉ የተናገሩት። አዎ፣ ከመሠረቱ ያልተረዱትን ጓላ ከየት ይምጡት?

በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ተጽፎ እንደምናገኘው መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል እመቤታችንን ሲያበሥራት ከእርሷ የሚወለደው ማን መሆኑን የተናገረው በግልጽ ነው፤ እንዲህ በማለት፡- “እነሆም ትዐንሻለሽ፣ ወንድ ልጅም ትወልዳለሽ፣ ለሙንም ኢየሱስ ትደዋለሽ። እርሱ ታላቅ ይሆናል፤ የልዑል ልጅም ይባላል፤ ጌታ አምላክም የአባቱን የዳዊትን ዙፋን ይሰጠዋል፤ በያዕቆብ ቤትም ላይ ለዘላለም ይነግሣል፤ ለመንግሥቱም መጨረሻ የለውም።” ሉቃ. 1:31-33 በመቀጠልም “መልአኩም መልሶ እንዲህ አላት፡ መንፈስ ቅዱስ በእንቺ ላይ ይመጣል፤ የልዑልም ኃይል ይጸልሳል፤ ስለዚህ ደግሞ ከእንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል” በማለት በማያሻማ ሁኔታ እመቤታችን ድንግል ማርያም የምትወልደው ሌላ ሳይሆን ራሱን “ቅዱስን

የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ተናግሯል። ሉቃ. 1:35 ከእርሷ የተወለደው “ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ” ከሆነ ታዲያ እርሷ ወላጇት አምላክ አትባልም የሚባልበት ምን ምክንያት ሊኖር ይችላል? ከመጽሐፍ ቅዱስ በላይስ ማን ይናገር?

የዮሐንስ መጥምቅ እናት ኤልሳቤጥም እመቤታችን በፈቃደ አምላክ በብሥራተ መልአኩ ሥግው ቃልን ዐንሳ ሳለ፡ ግን ከትሕትናዋ ብዛት የተነሣ ልትጠይቃት ወደ እርሷ በመጣች ጊዜ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት “የጌታዬ እናት” ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እንዴት ይሆንልኛል?” በማለት እመቤታችን የጌታ እናት መሆኗን ገና ሥግው ቃል በማገገን ሳለ መስክራለች። ሉቃ. 1:43 ስለዚህ ከተወለደ በኋላ ብቻ ሳይሆን ሲወለድ ጀምሮ እርሱ ባሕርያችንን ገንዘብ አድርጎ በሥጋ ርሰት ሰው የሆነ አምላክ ነው። ቅዱስ መጽሐፍ የኤልሳቤጥ ምስክርነት ከማን መሆኑን በግልጽ እናውቅ ዘንድ “በኤልሳቤጥም መንፈስ ቅዱስ ሞላባት” በማለት የተናገረችው ቃል - “የጌታዬ እናት” የሚለው የሰው ሳይሆን የመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት መሆኑን እንድናውቅ አድርጎናል። ሉቃ. 1:41

ሐዋርያው ቅዱስ ዳውሎስም ንገር ግን የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ከሴት የተወለደውን ከሕግም በታች የተወለደውን ልጁን ላከ” በማለት ከእመቤታችን የተወለደው የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ግልጽ በሆነ ሁኔታ ተናግሯል። ገላ. 4:4 ምክንያቱም እግዚአብሔር የላከውና ከእመቤታችን የተወለደው ያው አንዱ የእግዚአብሔር ልጅ ነው ይላልና። የእግዚአብሔር ልጅ ሌላ፡ ከድንግል ማርያም የተወለደው ግን ሌላ አይደለምና። እንዲሁም “በገዛ ደሙ የዋጁትን የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን ትጠብቁት ዘንድ መንፈስ ቅዱስ እናንተን ጳጳሳት አድርጎ ለሾመባት ለመንጋው ሁሉና ለራሳችሁ ተጠንቀቁ” በማለት ከእመቤታችን የእኛን ባሕርይ ገንዘብ አድርጎ የተወለደውና ስለ እኛ ደሙን ያፈሰሰው ኢየሱስ ክርስቶስ ሥግው ቃል - እግዚአብሔር እንደሚባል በግልጽ አስተማረን። የሐዋ. 20:28 ስለሆነም “ወላጇት አምላክ” የሚለው ቃል የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ማጠናጠኛ መሠረታዊ ቃል ነው። ይህን የካደ ሰው መጽሐፍ ቅዱስን የማይቀበልና የካደ ነው፤ ክርስቲያን ተብሎ ለመጠራትም አይበቃም። ነገር ሥጋዊንና መጽሐፍ ቅዱስን፤ እንዲሁም የቃሉን ባለቤት እግዚአብሔርን የማይቀበል ነውና።

“የአዳም ልጅ፤ የእግዚአብሔር ልጅ” ተብሎ የተገለጠው ያው አንዱ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሉቃ. 3:38 የአዳም ልጅ (ከእመቤታችን የተወለደው) ሌላ፤ የእግዚአብሔር ልጅ ደግሞ ሌላ አይደለም፤ ከዘመንና ከምንም ነገር በፊት፤ ልደት ቅድምናን ሳያስቀርበት ከአብ ባሕርይ የተወለደው እርሱ በኋላም በፈቃዱ ከቅድስት ድንግል የተወለደው ያው አንዱ እርሱ ነው እንጂ። እግዚአብሔር አብም ስለ ባሕርይ ልጁ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲመሰክር መጀመሪያ በዮርዳኖስ፤ ኋላም በደብረ ታቦር “ዝንቱ ውሉቱ ወልደዋ ዘአፈቅር - የምደው ልጄ ይህ ነው” አለ እንጂ “በዚህ በምታዩት ሰው ውስጥ ያደረው እርሱ ልጄ ነው” አላለም (ይቅር ይበለንና)። ማቴ. 3:17፤ 17:5 አስቀድሞ በትንቢትም እንዲህ ተብሎ ተነግሯል፡ “ሕፃን ተወልዶልናልና፤ ወንድ ልጅም ተሰጥቶልና፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል፤ ስሙም ድንቅ መካር፤ ኃይል አምላክ፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል። ከዛሬ ጀምሮ እስከ ዘላለም ድረስ በፍርድና በጽድቅ ያጽናውና ይደግፈው ዘንድ በዳዊት ዙፋንና በመንግሥቱ ላይ አለቅነቱ ይበዛል፤ ለሰላሙም ፍጻሜ የለውም።” ሊሳ. 9:6-7 በተዋሕዶ ምሥጢር ከእመቤታችን ሰው ሆኖ የተወለደው ሕፃን “ሥግው ቃል የባሕርይ አምላክ” ካልሆነ በስተቀር “አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል፤ ስሙም ድንቅ፤ መካር፤ ኃይል አምላክ፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል” ሊባል እንዴት ይቻላል? ለፍጡር “ድንቅ መካር ኃይል አምላክ፤ የዘላለም አባት” መሆን አይቻለውምና። በምሥጢር ሥጋዊ ሕፃን ሆኖ ከእመቤታችን የተወለደው እርሱ ድንቅ መካር ኃይል አምላክ፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ ነው።

ከእመቤታችን በፈቃዱ በተወለደው ልደት ሕዋን ሆኖ ቢወለድም፤ አንድ ዓመት ሁለት ዓመት ... ሠላሳ ዓመት ሆነው እየተባለ ዘመን ቢቆጠርለትም እርሱ ዘለዓለማዊና የዘላለም አባት ነው። ስለዚህም በምስጢር ተዋሕዶ ከእመቤታችን የተወለደው ሥግዑ ቃል (God Incarnate) ስለሆነ እርሷም ወላዲታ አምላክ ትባላለች። ይህ በመጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈ ግልጽ እውነት ነው። ይህን አስመቀበል መጽሐፍ ቅዱስን በአዋጅ መካድ ነው።

እመቤታችን ወላዲታ አምላክ አትባልም የሚሉት ሰዎች በኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክነት የማያምኑ ሰዎች ናቸው። ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክ መሆኑን፤ የተወለደውና ሰው የሆነውም ከእመቤታችን ከቅድስት ደንግል ማርያም መሆኑን የሚያምን ሰው እርሷ ወላዲታ አምላክ መሆኗን ከመቀበል ውጭ መሆን እንዴት ይችላል? ጌታችን በዕለተ ዓርብ በመስቀል ላይ ሳለ ካደረጋቸውና ከተናገራቸው ነገሮች ስለ አንደኛው ሲናገር ወንጌላዊው ቅዱስ ዮሐንስ “ኢየሱስም እናቱን ይወደው የነበረውንም ደቀ መዝሙር በአጠዝ፡ ቆሞ በየ ጊዜ እናቱን አንቺ ሴት፤ እነዚህ ልጆች አላት” አለ። ጌታችን ራሱ “እናቱ” ካላት፤ ወንጌላዊውም “እናቱ” ካላትና እርሱ ደግሞ አምላክ ከሆነ እርሷ ወላዲታ አምላክ መባሏ የተገባ ነው። ዮሐ. 19:26-27

ነገር ግን ከላይ የጠቀስናቸው እነ ሳሙኤል ኅባትና ሀገር በቀል ተከታዮቻቸው ተሐድሶዎች “እርሷ እንደ መጽሐፉ ቃል የኢየሱስ እናት ብቻ መባል ይበቃታል፤ የአምላክ እናት መባል መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም” የሚሉት የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት ስለማያምኑ መሆኑ ግልጽ ነው። “ከአንቺ የሚለወደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል” የሚለው ቃል፤ እንዲሁም “የጌታዬ እናት” ... የእግዚአብሔር ቃል የተጻፈው እንቀበለዋለን እናምንበታለን በሚሉት መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ስለዚህ “የአምላክ እናት መባሏ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም” የሚሉት ወይ መጽሐፍ ቅዱስን አለማወቅ ነው፤ አለዚያ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረውን ያለማመን ትግር ነው። እርሷ እነርሱም እንዳመኑት የኢየሱስ እናት ከሆነችና ኢየሱስ ደግሞ አምላክ ከሆነ እርሷ የአምላክ እናት መባሏ የግድ ነው። ነገር ግን እርሷን ወላዲታ አምላክ አትባልም ማለት የወለደችው ኢየሱስ አምላክ አይደለም ማለት ነው። ይህ ደግሞ አርቶሳዊና ንስጥሮሳዊ ጣምራ ኑፋቄ ነው።

ከእርሷ የተወለደው “ኢየሱስ” ተብሏል። “ልጅም ትወልዳለች፤ እርሱ ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋልና ሰውን ኢየሱስ ትለዋለህ” እንደ ተባለ። ማቴ. 1:21 “ኢየሱስ” ማለትም ትርጉሙ በመልአኩ እንደ ተነገረው ሕዝቡን ሁሉ ከኃጢአት የሚያድን መድኃኒት ማልት ነው። ይህ ከእርሷ የተወለደው ኢየሱስ መለኰት የተዋሐደው ሥግዑ ቃል ካልሆነ በስተቀር፤ ከእርሷ የተወለደው ሰው ብቻ ቢሆን ኖሮ ሕዝቡን ሁሉ የሚያድን መድኃኒት መባል እንዴት ይቻለዋል? መድኃኒት መባል የተገባው፤ መድኃኒት የሆነንም ከእርሷ የተወለደው ሰው ብቻ (ዕናቅ ብሏል) ሳይሆን የእግዚአብሔር አካላዊ ቃል በተዋሕዶ - ሥግዑ ቃል - ስለሆነ ነው። ስለዚህም እርሷ የሥግዑ ቃል እናት፤ ወላዲታ አምላክ ትባል ዘንድ በእውነት የተገባ ነው።

ይህን ሁሉ ያስተዋለ አንድ ሊቅ በመገረም እንዲህ አለ፡- “ድንግል ማርያም ዘለዓለማዊውን አምላክ መውለዷን፤ ማጥበቷን፤ እንደ ሕዋን በፅቅፏ ማቀፏን ስናስበው ይህን ድንቅ ምስጢር ለመረዳትና ለማሰሳሰል እንኳ ከአእምሯችን በላይ ይሆንብናል። ፍጡር የሆነች እርሷ ወደ መለኰታዊ ባሕርይና ክብር ይህን ያህል የቀረበችና የከበረች የመሆኗን ነገር ማሰብ በሚያስከትለው ምን ዓይነት አግራሞትና ፍርሃትን ይሆን? ይህም ቅዱስ ኤፍሬም “አይ ልቡና ወአይ ነቢብ ወአይ ሰሚዕ ዘይክል አእምሮ ዝነቱ ምስጢር መንክራተ ዘይትነብብ ሳልላ - ስለ እርሷ ድንቅ ሆኖ የሚነገረውን ይህን ምስጢር ማወቅ የሚቻለው ምን ልቡ ነው! መናገር የሚቻለው ምን አንደበት ነው! መስማት የሚቻለው ምን ጆሮ ነው!” ብሎ ከገለጸው ጋር ተመሳሳይ ነው። (ውዳሴ ማርያም ዘሐሙስ)

በአጠቃላይ ንስጥሮስና ንስጥሮሳውያን እና ሀገር በቀል ልጆቻቸው ተሐድሶዎች ወላጁት አምላክ የሚለውን መግለጫ ለእመቤታችን ለቅድስት ድንግል ማርያም መስጠት አይገባም ማለታቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ፤ እንዲሁም ከነገረ ድንኑት ትምህርት ጋር ፍጹም ተቃራኒ ነው። ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ የእመቤታችንን ወላጁት አምላክ መባል በተመለከተ የእባው ቀደምትን ትምህርት እንመልከት።

5.4.4 የእመቤታችን ወላጁት አምላክነት - በቀደምት እባው ትምህርት

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን ወላጁት አምላክ ብሎ መጥራት ከቅዱሳን ሐዋርያትና ከእነርሱ ዘመን ጀምሮ በነበረው ዘመን ሁሉ የነበረ ነገር ነው። ከመጀመሪያው ዘመን ሳይኖር ቆይቶ ወደ ጓላ በሆነ ዘመን ላይ ብቅ ያለ ነገር ሳይሆን መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነታ እንደ መሆኑ ከመጀመሪያው ጊዜ ጀምሮ በቤተ ክርስቲያን የነበረ ነው። ይህ የእመቤታችን ወላጁት አምላክነት በተለያዩ የቤተ ክርስቲያን አባቶች ትምህርቶች ላይ የምናገኘው እውነታ ነው። ለአብነቲም የሚከተሉትን እንመልከታለን።

ቅዱስ ቄርሎስ ንስጥሮስ “ወላጁት አምላክ” የሚለውን መቃወሙ በነገረ ክርስቶስና በነገረ ድንኑት ላይ የሚያስከትለው ነገር መሠረታዊ የሆነ ኑሓቄ መሆኑን በሚገባ አስረድቷል። እነዚህን ነገሮችም እንደሚከተለው በሚገባ ለይቶ አውጥቷቸዋል፡-

1. ከድንግል ማርያም የተወለደው አካላዊ ቃል የእኛን ባሕርይ ነሥቶ (ተዋሕዶ) ሥግው ቃል ካልሆነና ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) ከሆነ መዳናችን አደጋ ላይ ይወድቃል። ምክንያቱም ክርስቶስ የተቀበላቸው ሕማማትና መከራዎች የሥግው ቃል (ሥጋን የተዋሐደውና የእኛን ባሕርይ ባሕርይ አድርጎ ሰው ሆኖ በሥጋ የተገለጠው አካላዊ የእግዚአብሔር ቃል) ሕማማትና መከራዎች ሳይሆኑ የዕሩቅ ብእሲ (የሰው ብቻ) ይሆናሉና። ፍጡር በሆነ በሰው ብቻ መዳን አይቻልምና ስለዚህ ድነናል ማለት አይቻልም። ስለዚህ ወላጁት አምላክ የሚለውን ቃል መካድ የአምላክን ሰው የመሆን ምስጢር (ምስጢረ ሥጋዊን) እና የሰውን መዳን መካድ ነው።
2. እንደዚሁም አካላዊ ቃል አዲሱን ሰው ዳግማዊ አዳምን ለመፍጠር አካላዊ ቃል ከእኛ ባሕርይ ጋር ሊያደርግ የሚያስፈልገው ተዋሕዶ፤ ንስጥሮስ እንዳለው ዓይነት አፍአዊና የጉርብትና ዓይነት ዝምድና ሳይሆን፤ ውሳጣዊና ባሕርያዊ የሆነ ጥብቅ እና አማካኝ የሆነ ተዋሕዶ ያስፈልገው ነበር። ይህ አይደለም ከተባለ የባሕርያችን መታደስ፤ በሐዲስ ተፈጥሮ የመዳናችን ነገር ሁሉ ከገቱ ይሆናል።
3. ከዚህም ሁሉ ጋር ንስጥሮስ ዘላለማዊ ሕይወት የሚገኝበትን ምስጢረ ቁርባንን ሕይወት የመስጠት ኃይል የሌለው በሚድረግ ከዚህ ምስጢር መካፈልን ወደ ሰው በላኑት (Cannibalism) ደረጃ አውርዶታል። ምክንያቱም በእርሱ እምነትና አስተምህሮ በመሠዊያው ላይ የሚደረገውና ምእመናን የሚበሉት ሥጋ አካላዊ ቃል የተዋሐደውና የራሱ አካልና ባሕርይ ያደረገው ሳይሆን ፍጡር የሆነ የሰው ሥጋ ብቻ ነውና። “ዕሩቅ ብእሲ - ሰው ብቻ” መብላት ደግሞ ሕይወትና መድኃኒት ሊሆን አይችልም።

ቅዱስ ቂርሎስ በሚገባ እንዳመለከተው ከድንግል ማርያም የተወለደው መለኰት የተዋሐደው ሥግው ቃል ካልሆነ በስተቀር መዳን የማይታሰብ ነው። መለኰት ያልተዋሐደውና ዕሩቅ ብእሲ (ሰው ብቻ) የዓለምን ኃጢአት ለመሸከምና ለማስወገድ፣ የተረገመውን ለመቀደስ፣ እና ለሰው ልጆች መዳንን ለመስጠት ዓቅምም ሥልጣንም አይኖረውም። በተጨማሪም እያሱስ ክርስቶስ ሥጋን የተዋሐደ የባሕርይ አምላክ ካልሆነ በስተቀር፣ ለራሱ ፍጡር የሆነ ነገር እኛን ወደ እግዚአብሔር ሊመልሰንና ከጠፋንበት ፈልጎ ሊያገኘን አይችልም፤ ምክንያቱም ፍጡር እንኳን ሌላውን ሊያድን ይቸርና እርሱ ራሱ ሌላ መድኃኒትና መሪ ያስፈልገዋልና። ፍጡር ሊያድን አይችልምና። ፍጡር ማዳን ቢችልም ኖሮ አምላክ ሰው መሆን ለምን ያስፈልገው ነበር? ስለሆነም እኛ እንድን ዘንድና ወደ እግዚአብሔር ተመልሰን ከእርሱ ጋር ሱታፌ ያለን እንሆን ዘንድ ባሕርያችን አፍኣዊ በሆነ ደረጃ ባይሆን አማናዊና ውላጣዊ የሆነ ተዋሕዶን ይፈልግ ነበር።

ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ይህን መሠረታዊ ጉዳይ በአርዮሳውያን ላይ በጻፈው ጥልቅና ሰፊ ትምህርቱ ላይ እንዲህ ሲል ያብራራዋል፡-

ቃል ፍጡር ቢሆን ኖሮ ይህ [የእኛ መዳን] ተፈጻሚ ሊሆን አይችልም ነበር፤ ፍጡር ቢሆን ኖሮ ዲያብሎስም ራሱ ፍጡር ስለሆነ ትግሉን ይቀጥልበት ነበር፤ ሰውም በሁለቱ መካከል ሆኖ ከእግዚአብሔር ጋር የሚዋሐድበትና ከፍርሃት ነጻ የሚወጣበት መንገድ አጥቶ ሕይወቱ ሁል ጊዜ በአደጋ ውስጥና በጥፋት ላይ እንደ ሆነ ይቀጥል ነበር። ... ስለዚህም በእውነት የእኛ የሆነውን ሰውነትና ባሕርይ ነግ (ገንዘብ አደረገ)፣ ይህም ባሕርያችንን እርሱ ፈጣሪውና አስገኝው እንደ መሆኑ በእርሱ በራሱ ያከብረው ዘንድ፣ በዚህም በእርሱ መሪነትና እርዳታን ወደ መንግሥተ ሰማያት ያገባን ዘንድ ነው።¹⁰⁰ የሰው ባሕርይ (ትስብእት) የተዋሐደው ከፍጡር ጋር ቢሆን ኖሮ፣ ወይም ወልደ እግዚአብሔር እውነተኛ እግዚአብሔር ባይሆን ኖሮ የእኛ ባሕርይ የጸጋ አምላክነትን አያገኝም ነበር፤ የእኛን ሥጋ የለበሰው የእርሱ [የእግዚአብሔር] እውነተኛና የባሕርይ ልጁ ባይሆን ኖሮ ሰው ወደ እግዚአብሔር ዘንድ ከፍ ከፍ ሊልና ሊቀርብ አይችልም ነበር። (ትምህርት በእንተ አርዮሳውያንን ትምህርት 2፣ ቁ. 43)

አካላዊ ቃል ሰው የሆነው ለመዳናችን ባሕርያችንን መለኰት ፍጹም በሆነ በአማናዊ ተዋሕዶ ገንዘቡ ያደርገው ዘንድ ያስፈልገው ስለ ነበር ነው። ስለዚህም በማይመረመር ምሥጢር ባሕርያችንን ከእመቤታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም ነጥቶ የተወለደው ሥግው ቃል አምላክ ወልደ አምላክ ነው። እርሷም ወላዲተ አምላክ ትባላለች። ይህ ካልሆነ መዳናችንን ከንቱ ማድረግ ይሆናል። ስለሆነም የእመቤታችንን ወላዲተ አምላክነት መቀበልና ማመን እግዚአብሔር በቸርነቱ የሰጠንን የመዳን ጸጋ መቀበልና ማመን ነው፤ ይህን አለመቀበልና መካድ ደግሞ የወልደ እግዚአብሔርን ሥጋዊና የሰዎችን መዳን እንደማያምኑ እንደ አሕዛብ መሆን ነው። ምክንያቱም ዋናው ጉዳይ እርሷ የወለደችው የእግዚአብሔርን ቃል በሥጋ መሆኑን ማመኑ ላይ ነው እንጂ ይህን ካላመኑ ማድረግ አርዮሳውያንም፣ ንስጥሮሳውያንም፣ ከዚያም ባሻገር መሐመዳውያንም ላይቀፉ በድንግልና መወለዱንና ከሌሎች ሰዎች ላቅ ያለ ሰው መሆኑንም እነዚህ ሁሉ ያምናሉ።

¹⁰⁰(For therefore did He assume the body originate and human, that having renewed it as its Father, He might deify it in Himself, and thus might introduce us all into the kingdom of heaven after His likeness)

ችግሩ እንዲህ ዓይነቱ ከእውነታው ተቃራኒ የሆነ የሰዎች አስተሳሰብ በመሆኑ ጥቅም አልባ ብቻ ሳይሆን የሚያስፈርድም መሆኑ ነው እንጂ። የመሐመድ አስተማሪ ባሕሪ (ባህራኒ) የተባለ ግኖስቲካዊ እርሾ የነበረው ንስጥሮሳዊ መነኩሴ ነበር ተብሎ ይነገራል¹⁰¹። ስለዚህ የእውቀታችንን ወላዲታ አምላክነት የማያምኑ ሰዎች በምስጢረ ሥጋዊና አምላክ የሰውን ልጅ ለማዳን ያደረገውን ድንቅ ምስጢር የማያምኑ በመሆናቸው ከክርስቲያንነት ይልቅ ወደ መሐመዳዊነት የተረቡ ናቸው።

ከዚህ ቀጥሎ ሌሎች አባቶች ካስተማሯቸው ትምህርቶች የተወሰኑትን እንመለከታለን።

- ❖ “ድንግል ማርያም ሥጋን በወለደች ጊዜ ቃልን ወለደችው። ቃልንም በሥጋ ስለ ወለደች በእውነት ወላዲታ አምላክ ናት።” (ቅዱስ አቡሊዲስ፣ ሃይማኖተ አበው፣ ቁ. 4)
- ❖ “... ገብርኤል ለዘካርያስ እንደ ነገረው፤ እንዲሁም ለወላዲታ አምላክ ለድንግል ማርያም እንደ ነገራት...” (ቅዱስ አቲናቴዎስ ሐዋርያዊ፣ ትምህርት በእንተ አሮየሳውያን፣ ክፍል 3፣ ቁ. 14)
- ❖ “ቅድስት ድንግል ማርያም ወላዲታ አምላክ መሆኗን የማያምን ሰው ካለ ከእግዚአብሔር የተለየ ነው። ... ትስብእት መጀመሪያ ተፈጥሮ ከዚያ በኋላ የእግዚአብሔር ቃል እደርበት የሚል ቢኖር እርሱም የተወገዘ ነው።” (ቅዱስ ጎርጎርዮስ ዘእንዚናንዙ፣ መልእክት ገብ ካህን አቅላንድዮስ በእንተ አቡሊናርዮስ፣ መልእክት 101)
- ❖ “የማምነውና ተስፋ የማደርገው በምትሐት ወይም በማስመሰል ሳይሆን ስለ እኔ በእውነት ሰው በሆነውና በሞተው በኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሐሰት የሆነ ነገር በእውነት አስጸያፊ ነውና። ስለሆነም የማምነው ድንግል ማርያም የፀነሰችውና የወለደችው እግዚአብሔር ቃል የተዋሐደውን ሥግው ቃልን ነው። የእግዚአብሔር ቃልም የእኛን ባሕርይ ገንዘቡ አድርጎ በእውነት ከድንግል ማርያም ተወልዷል። ሰዎችን ሁሉ በማገፀን የሚፈጥረውና የሚቀርጸው እርሱ ራሱ ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍሷ ነፍስ ነሥቶ በድንግልና በማገፀኗ ተፀንሶ ኖሯልና።” (ቅዱስ አግኖጥዮስ፣ መልእክት ገብ ሰብእ ጥራልያን፣ ምዕ. 10)
- ❖ “ስይጣን በእንዳንዶች መስቀሉን ይክዱ ዘንድ በእነርሱ ላይ ሥራውን ይሠራል፤ የጌታችንን ሕማማቱንና ሞቱን እንዲያፍሩበትና ምትሐት ነው እንዲሉ በውስጣቸው ይሠራባቸዋል፤ ከድንግል መወለዱንና ሥጋ መልበሱን፤ እንዲሁም የእኛን ባሕርይ ርኩስ እንደ ሆነ አድርጎ ይነቅፋል። ከእይሁድ ጋር ደግሞ ሰዎች መስቀሉን እንዲክዱ ቤተ ክርስቲያንን ይዋጋታል፤ ከእሕዛብ ጋር ደግሞ ድንግል ማርያምን ይነቅፋሉ፤ ያከፋፋሉ፤ ክርስቶስ ከእርሷ ባሕርይዋን ገንዘቡ አድርጎ እንዳልተወለደ አድርገው ይናገራሉ። የከፋት ሁሉ መሪና ፍታውራሪ የሆነው ዲያብሎስ አሠራሩ ብዙ ዓይነት ነውና፤ እርሱ የሰዎች ፈታኝና አታላይ እንደ መሆኑ ሰዎችን በተለያዩ መንገዶች ከእውነት ይለያቸው ዘንድ ይፈትናቸዋልና።” (ቅዱስ አግኖጥዮስ፣ መልእክት ገብ ፊልጵስዮስ፣ ምዕ. 4)
- ❖ “ቅዱስ ጴጥሮስም ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን መስክሯል። እርሱም የቅዱስ ጴጥሮስ ምስክርነት እንደሚገልጸው ከድንግል ማርያም የተወለደው ያው እርሱው የእግዚአብሔር ልጅ ነው።” (ቅዱስ አግኖጥዮስ፣ ምዕ. 12)

¹⁰¹ Watt, W. Montgomery, 1964, Muhammad: Prophet and Statesman, Oxford University Press.

- ◆ "... ይህ የሆነው እግዚአብሔር በነቢዩ 'እነሆ ድንግል ትፀንሣለች፤ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፤ በሙንም አማኑኤል ይሉታል፤ ይህም እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው ማለት ነው' ተብሎ የተነገረው ይፈጸም ዘንድ ነው። ይህም በአንድ በኩል ለአባቶቻችን የተሰጠው ተስፋ መፈጸሙን የሚያሳይ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ የእግዚአብሔር ልጅ ከድንግል መወለዱን ግልጽ በሆነ ሁኔታ የሚያሰረዳ ነው። እንዲሁም መናፍቃን እንደሚሉት ድንግል ማርያም የወለደችው ዕሩቅ ብለሲን ሳይሆን የእግዚአብሔር ቃል የተዋሐደውን ኢየሱስ ክርስቶስን መሆኑን በግልጽ ይናገራል።" (ቅዱስ ሄሬኔዎስ፤ በእንተ መናፍቃን፤ መጽሐፍ 3፤ ምዕ. 16፤ ቁ. 2)
- ◆ ኢየሱስ አንድ፤ ክርስቶስ ደግሞ ሌላ ነው ብለን ማሳሰብ የላብንም፤ እርሱ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ ነው እንጂ። እንደ ገናም መልአኩ ለድንግል ማርያም ቃል ብሥራትን ይዞላት በመጣ ጊዜ "እርሱ ታላቅ ይሆናል፤ የልዑል ልጅም ይባላል፤ ጌታ አምላክም የአባቱን የዳዊትን ዘፋን ይሰጠዋል" ብሏታል። ሉቃ. 1፡32 በዚህም የልዑል ባሕርይ የእግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ የሆነው እርሱ፤ የዳዊት ልጅ የሆነውም ያው አንዱ እርሱ መሆኑን መሰከረ። ዳዊትም በመንፈስ ትንቢት የአካላዊ ቃልን በሥጋ መምጣት ተረድቶ፤ ያ የሚመጣውም በሁሉም በሕዋና በሙታን ላይ ገዢ የሆነ መሆኑን አውቆ 'ጌታ ጌታዬን በቀኝ ተቀመጥ እለው' በማለት 'ጌታዬ' ብሎ ጠራው፤ ጌታው መሆኑን መሰከረ። መዝ. 109፡1 ኢየሱስ ክርስቶስን ሳያየው እንደማይሞት ከመንፈስ ቅዱስ ተስፋ የተሰጠው ስምያን አረጋጋዊ የድንግል ማርያምን የበኩር ልጅ ታቅሮ እግዚአብሔርን አመሰገነ፤ እንዲህም አለ፡- 'ጌታ ሆይ፤ አሁን እንደ ቃልህ ባሪያህን በሰላም ታሰናብተዋለህ፤ ዓይኖቼ በሰዎች ሁሉ ፊት ያዘጋጀኸውን ማዳንህን አይተዋልና፤ ይህም ለአሕዛብ ሁሉን የሚገልጥ ብርሃን ለሕዝብህም ለእስራኤል ክብር ነው' ሉቃ. 2፡29-32 በዚህም በእቅፋ የያዘው ሕፃን የእግዚአብሔር ልጅ ክርስቶስ መሆኑን መሰከረ። (ቅዱስ ሄሬኔዎስ፤ በእንተ መናፍቃን፤ መጽሐፍ 3፤ ምዕ. 16፤ ቁ. 2-4)
- ◆ "... ስለዚህም አንድ ክርስቶስ አንድ ገዢ እንደሆነ እናምናለን፤ ያለ መቀላቀልም ይህን ተዋሕዶ እናስተምራለን። ቅድስት ድንግልም እግዚአብሔርን የወለደች እንደ ሆነች እናምናለን፤ የእግዚአብሔር ቃል ሥጋን ተዋሕዶ ሰው ሆኗልና፤ ከእርሷ የነሣውንም ሥጋ ከተፀነሰበት ቀን ጀምሮ ከእርሱ ጋር አንድ ባሕርይ አድርጎታልና።" (ቅዱስ ቂርሎስ ዘለስክንድርያ፤ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 25)
- ◆ "አማኑኤል የባሕርይ አምላክ እንደ ሆነ፤ ንጽሕት ድንግልም አምላክን የወለደች እንደ ሆነች፤ ሰው የሆነ የእግዚአብሔርንም ቃል እንደ ወለደች የማያምን ሰው ሲኖር ውጉዝ ይሁን።" (ቅዱስ ቂርሎስ ዘለስክንድርያ፤ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 44)
- ◆ "... አምላክን የወለደች ንጽሕት ድንግልንም የእግዚአብሔር እናት እንላታለን።" (ቅዱስ ቂርሎስ ዘለስክንድርያ፤ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 8)
- ◆ "አምላክን የወለደች ናት ብንልም ንጽሕት ድንግል ከሥጋ የተለየ መለኰትን እንደ ወለደች አድርጋችሁ መጠራጠር በልባችሁ አይደር። ሥጋን ነፍስን የተዋሕደ የእግዚአብሔር ቃልን ወለደች እንጂ። በዚህ በተዋሕዶ ምሥጢር ብቻ እንጂ በሌላ አምላክን ወለደች አንልም። ሰው ሆነ ብለን ማመናችንም ሰው የሆነበትን ጥንተ መሠረት ያለ ጥርጥር ያስተምረናል። እንደ እኛ ነፍስን ሥጋን በመዋሐዱ አንድ ክርስቶስን ድንቅ በሚያሰኝ ልደት በወለደችው ጊዜም ንጽሕት ድንግል ቴዎቶስ መሆኗን እናምናለን፤ ይኸውም እግዚአብሔርን የወለደች ማለት ነው። ... ከልባችን ባነቃነው ነገር ተዋሕዶን ልንንቅፍ አይገባም፤ ማርያም እግዚአብሔርን የወለደች አይደለችም አንበል።" (ቅዱስ ቂርሎስ ዘለስክንድርያ፤ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 37፤ 40)

❖ “ከድንግል ማርያም የተወለደው እርሱው ራሱ የእግዚአብሔር ልጅ ነው፤ እርሱ እንዲህ ብሏልና፡- ‘የሰው ልጅ ብዙ መከራ ሊቀበል፤ ከሽማግሌዎችም ከካህናት አለቆችም ከጻፈችም ሊጣል፤ ሊገደልም ከሦስት ቀንም በኋላ ይነሣል፡፡’” ማር. 8:31 በቅዱስ ወንጌል የተጻፈውና የተነገረው ስለ ሌላ ክርስቶስ ሳይሆን ከድንግል ማርያም ስለ ተወለደው፤ መከራ ስለ ተቀበለውና ሞትን ድል አድርጎ ስለ ተነሣው የእግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ ነው፡፡ (ቅዱስ ሄሬኔዎስ፤ በእንተ መናፍቃን፤ መጽሐፍ 3፤ ምዕ. 16፤ ቁ. 4)

❖ “የሁላችን መሠረት አዳም የተገኘው ካልታረሰችና ድንግል ከነበረች መሬት እንደ ነበር (እግዚአብሔር አምላክ በምድር ላይ አላዘነበም ነበርና፤ ምድርንም የሚሠራበት ሰው አልነበረም፤ ዘፍ. 2:5) እንዲሁም በእግዚአብሔር እጅ፤ ማለትም በእግዚአብሔር ቃል የተፈጠረ እንደ ነበር ሁሉ፤ ሁሉ የሆነው በእርሱ ነውና፤ እግዚአብሔርም ከምድር አፈር ወሰዶ እንዳበጀው ሁሉ፤ ያው የእግዚአብሔር ቃል ዳግማዊ አዳም ሆኖ ሲወለድም ድንግል ከሆነች ከቅድስት ማርያም ተወለደ፡፡” (ቅዱስ ሄሬኔዎስ፤ በእንተ መናፍቃን፤ መጽሐፍ 3፤ ምዕ 22፤ ቁ. 10)

❖ “በእግዚአብሔር የማዳን ዓቅድ ሂደት ድንግል ማርያም በእግዚአብሔር ቃል ታዛዥ ሆና ተገኘች፤ ‘እነሆኝ የጌታ ባሪያ፤ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ’ አለች፡፡ ለ.ቃ. 1:38 ሐዋን ግን የማትታዘዝ ነበረች፤ ድንግል ሳለች በእግዚአብሔር ቃል አልታዘዘችም ነበርና፡፡ . . . ካለመታዘዝም የተነሣ ለራሷም፤ ለመላው የሰው ዘርም የሞት ምክንያት ሆነች፤ ድንግል ማርያም ግን ራሷን በእግዚአብሔር በመስጠቷና ለቃሉ በመታዘዝ ለራሷም ለመላው የሰው ዘርም የመዳን ምክንያት ሆነች፡፡ . . . የሐዋን በእግዚአብሔር ቃል ባለመታዘዝ ምክንያት ያገኛት የኃጢአት ማሰሪያ በድንግል ማርያም ተፈታ፡፡ ድንግል የነበረችው ሐዋን እግዚአብሔርን ባለማመድ ምክንያት በሰው ልጅ ላይ ያመጣችውንና በጽኑ ማሰሪያ ያሰረችውን ድንግል ማርያም በእምነቷ ፈታችው፡፡” (ቅዱስ ሄሬኔዎስ፤ በእንተ መናፍቃን፤ መጽሐፍ 3፤ ምዕ 22፤ ቁ. 4)

❖ “የመለኩትንና የትስብእትን ተዋሕዶ በእምነት የማይቀበሉት ኢቢዮናውያን¹⁰² ከንቱዎች ናቸው፡፡ እነርሱ በግብረ መንፈስ ቅዱስ ከድንግል ማርያም የተወለደው ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ሊረዱና ሊቀበሉ አይፈልጉም፡፡ እርሱ እንዲህ ያደረገው በቀደመው አዳም ልደት ሞትን እንደ ወረሰን አዲስ በሆነው በጌታችን ልደት ደግሞ ሕይወትን እንወርስ ዘንድ ነው፡፡” (ቅዱስ ሄሬኔዎስ፤ መጽሐፍ 5፤ ምዕ 19፤ ቁ. 3)

❖ “ለወንድ ታላቅ የነበረችው ድንግሊቷ ሐዋን በዲያብሎስ በሐሰት ነገር ተቃልሳና ወደ ሞት መንገድ ተወስዳ እንደ ነበር ሁሉ የዚያ ካሳ ይሆን ዘንድ በመልእክ ገብርኤል አማካይነት ለቅድስት ድንግል ማርያም እውነተኛ የሆነውን ነገር የምሥራቹን ቃል አበሠራት፡፡ ሐዋን በመልእክ ቃል (ዲያብሎስ በተፈጥሮው መልእክ ስለሆነ) እንደ ተሳሳተች፤ እንዲሁም ቃሉን ስትዋስ ከእግዚአብሔር እንደ ሸሸች፤ ድንግል ማርያም ደግሞ በእግዚአብሔር ቃል ታዛዥ በመሆኗ ምክንያት እግዚአብሔር ከእርሷ ጋር እንደ ሆነ የሚናገረውን ደስ የሚያሰኝ ቃል ብሥራት ከመልእክ ተቀበለች፡፡ ሐዋን እግዚአብሔርን ባትታዘዝ ድንግል ማርያም በእግዚአብሔር ታዛዥ ሆና ተገኘች፤ ይህም ድንግል ማርያም ድንግል ለነበረችው ለሐዋን ጠበቃዋና ካሳዋ ትሆን ዘንድ ነው፡፡ ስለሆነም የሰው ዘር በመጀመሪያ በድንግል አማካይነት ሞት እንደ ነገሠበትና ሞትን እንደ ወረሰ ሁሉ ዳግመኛ ደግሞ በድንግል አማካይነት ከዚህ ዕዳ ነጻ ወጣ፡፡ በዚህም ድንግልናዊ አለመታዘዝ ፍጹም በሆነ ሁኔታ መሆኑ በመሆኑ በድንግልናዊ መታዘዝ ተካሰ፤ ተስተካከለ፡፡ በዚህ በተመሳሳይ ሁኔታ መጀመሪያ የተፈጠረው ሰው ኃጢአት በኩር በሆነው በጌታችን ተካሠ፤ ተስተካከለ፤ የእባብ መምጣትም በርግብ ይውህና ድል ተነሣ፡፡

¹⁰²(Ebionists)

ወደ ጥቅ የተወሰዱትን ባቸው ማሰሪያዎች በእነዚያው በታሰርንባቸው ገመዶች ተፈቱ።” (ቅዱስ ሃረጌዎስ፡ በእንተ መናፍቃን፡ መጽሐፍ 5፡ ምዕ 19፤ ቁ. 1)

❖ “ቅዱሳት መጻሕፍት ክርስቶስን በተመለከተ የሰው ልጅ መሆኑን እንደሚነግሩን ሁሉ እርሱው ሰው ብቻ ሳይሆን የእግዚአብሔር ቃል እና የእግዚአብሔር መሆኑንም ይነግሩናል። በዘመኑ ፍጻሜ ከድንግል ማርያም እንደ ተወለደ ከእግዚአብሔር አብ በቅድምና ተወልዷል። እንደ ተራብ ሁሉ ሌሎችን አጥግቧል፤ እንደ ተጠማ ሁሉ ከጥንት አይሁድን ጥማቸውን አርክቷል፤ ‘ይከተላቸው ከነበረው መንፈሳዊ ዓለት ጠጡ፤ ያም ዓለት ክርስቶስ ነበረ’ እንደ ተባለ።” (ቆሮ. 10፡4 (ቅዱስ ሃረጌዎስ፡ ትሬታት፡ 52)

❖ “ማርያም የወለደችው ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው የሆነ አምላክ እንደሆነ፤ ከአብ ጋርም አንድ እንደሆነ፤ ሥጋን በመዋሐድ የማይለወጥ፤ በመለኰትም የማይታመም ቀዳማዊ አምላክ እንደ ሆነ የማያምን ቢኖር ውጉዝ ይሁን።” (ቅዱስ አቡሊዲስ፡ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 18)

❖ “ከድንግል የተወለደው ታዋ ጥቷልና እርሱ እጻነን፤ ድንግልም አምላክን በወለደች ጊዜ ለዓለም ሕይወትን አስገኘች። . . . ድንግት ከእግዚአብሔር ከተገኘ፤ ከሌላ ካልተገኘ፤ ዳግመኛ ዓለምም በእርሱ ከታደሰ የተወለደው የተሰቀለው መከራ የተቀበለው መድኃኒት ነው። እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም የወለደችው ከመለኰት የተለየ ዕሩቅ ብእሲ አይደለም፤ አይሁድም የሰቀሉት ዕሩቅ ብእሲን አይደለም፤ ከድንግል በሥጋ የተወለደ አምላክ ነው እንጂ።” (ቅዱስ አቡሊዲስ፡ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 18፡ 20)

❖ “. . . ጊዜው ሲደርስም ሰለ እኛ የአምላክ እናት ከሆነች ከድንግል ሥጋን ነግ (ገንዘብ አደረገ)፤ ሰውም ሆነ” (ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡ ትምህርት በእንተ አርዮሳውያን፡ ክፍል 3፤ ቁ. 29)

❖ “. . . እንዲሁም ዮሐንስ ገና በማገህን ሳለ የእግዚአብሔርን እናት የድንግል ማርያምን ድምጽ በሰማ ጊዜ በደሰታ ዘለለ . . .” (ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡ ትምህርት በእንተ አርዮሳውያን፡ ክፍል 3፤ ቁ. 33)

❖ “ከእመቤታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም የተወለደው የእግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ ነው። እርሱም የባሕርይ አምላክ ነው፤ መለኰት ቢያድርበት በጸጋ የከበረ አይደለም። ሥጋን በመንግሥት ሰው የሆነ እርሱ ብቻ ነው። በመለኰት የእግዚአብሔር ልጅ ነው፤ አምላክም ነው፤ እርሱ ወልድ አንድ ብቻ ነው።” (ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 6)

❖ “ዳግመኛም ከሰው ባሕርይ በነግሠው በሥጋ ሥርዓት አምላክን በወለደች በእመቤታችን በቅድስት ድንግል ማርያም እናምናለን።” (ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 15)

❖ “ከእስራኤል ፈጣሪ በቀር ሰው እንዳልገባባት ነቢዩ ሕዝቅኤል እንዳያት ፍላጎት ማግተመ ድንግልናዋ ሳይለወጥ በገቴም ድንግልና ተህንዖ ተወለደ።” (ቅዱስ ጎርጎርዮስ ዘእንቲያንኩ፤ ሃይማኖተ አበው፤ ቁ. 13)

❖ “. . . በዚህ በከበሮ ታሪክ ድንግልናን የሚያመላክት ነገር አለው፤ ይህም መጀመሪያ በመብረቅ በአሮን እገት በማርያም የታየ ሲሆን . . . ይህም የእግዚአብሔር እናት የድንግል ማርያም ምሳሌ ነው ብዬ አምናለሁ።” (ቅዱስ ጎርጎርዮስ ዘእንቲያንኩ፤ በእንተ ድንግልና፡ ምዕ. 19)

❖ "... የእግዚአብሔር እናት በሆነችው በማርያም ዘመን እንደ ሆነው . . ." (ቅዱስ ንርንዮስ ዘኑሲስ፡ በእንተ ድንግልና፡ ምዕ. 13)

❖ "ከድንግል በተወለደ ጊዜ ድንግልናዋን ያለ መለወጥ አጸናው፤ ቀድሞም ሔዋን ድንግል ነበረችና፤ ዲያብሎስ አሳታት እንጂ፤ ድንግል ማርያምን ግን ንብርኤል አበሠራት። ሔዋንን ዲያብሎስ አሳታት፤ የሞት ምክንያት የሚሆን ቃልንም ወለደች፤ ማርያም ግን መልአክ በአበሠራት ጊዜ ሁሉን ወደ ዘለዓለም ሕይወት የሚመራ አካላዊ ቃልን በሥጋ ወለደች። . . . ዳግመኛም ድንግልናዋ እንዳልተለወጠ ጽኑዕ መለኰት ከባሕርዩ አልተለወጠም።" (ቅዱስ ዮሐንስ አፈ ወርቅ፡ ሃይማኖተ አበው፡ ቁ. 3-4፡ 7)

እዚህ ላይ መታወስ ያለበት ነገር እነዚህ አባቶች ሁሉም ንስጥሮስ ከመነሳቱና "እመቤታችን ወላዲተ አምላክ አትባልም" የሚለውን ኑፋቄ ከማሰራጨቱ በፊት (ከ428 ዓ. ም.) የነበሩ አባቶች መሆናቸው ነው። ይህም ማለት የእመቤታችን ወላዲተ አምላክ መባል አዲስ ነገር ሳይሆን በቤተ ክርስቲያን አባቶች የታወቀና ኦርቶዶክሳዊ ትውፊትና ትምህርት ነበር ማለት ነው። ይህም እንግዳው ባህል የንስጥሮስ ተቃውሞ የነበረ መሆኑን በግልጽ ያሳያል።

❖ "ቅድስት ድንግል ማርያም ወላዲተ አምላክ መባል የሚገባት ስለ መሆን አለ መሆኑ ግራ የሚገባቸውና በጥርጥር ላይ ያሉ ሰዎች የመኖራቸው ነገር ይገርመኛል፤ ያስደንቀኛልም። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ከሆነ በሥጋ የወለደችው ቅድስት ድንግል ማርያም እንዴት ወላዲተ አምላክ አትባልም?" (ቅዱስ ቂርሎስ ዘእስክንድርያ፡ መልእክት 1፡ ለግብጽ መነኩሳት የተላከ መልእክት)

❖ "እግዚአብሔር ወልድ ከሴት በመወለድ እንደ እኛ ሆነ። ድንግል ማርያም ያስገኘችው የእኛን ባሕርይ (ትስብእትን) ቢሆንም አካላዊ ቃል ከእኛ የነገው ትስብእት ከቃል ጋር ከመዋሐዱ በፊት ቀድሞ ስላልተፈጠረና የራሱ የሆነ ህልውና ከጀመረ በኋላ ቃል የተዋሐደው ስላልሆነ፤ ህልዎቱን እንድ ብሎ የጀመረው ከአካላዊ ቃል ጋር ተዋሕዶ በመሆኑ እርሷ የወለደችው ሥግው ቃልን ነው፤ ስለዚህም እርሷ ወላዲተ አምላክ ናት።" (ቅዱስ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ)¹⁰³

❖ "ሰማያውያንን ምድራውያንን ፈጥሮ መግዛት ገንዘቡ ነው። ስለ እኛ ነፍስን ሥጋን ነሥቶ ያለ መለወጥ ሰው ሆነ፤ ከእሴይ ከዳዊት ባሕርይ ተወልዶ በሥጋ ተገለጠ፤ አምላክን የወለደች ንጽሕት ድንግል ማርያም ከእነርሱ ተወልዳለችና ሐዋርያ፤ የምናምንበት ሊቀ ካህናት ተባለ።" (ቅዱስ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ፡ ሃይማኖተ አበው፡ ቁ. 3)

❖ "አምላክን የወለደች ማርያም ለዘላለሙ ድንግል እንደ ሆነች መውለዷም የማይመረመር ድንቅ እንደ ሆነ፤ ከወለደችም በኋላ በድንግልና ጸንታ እንደ ኖረች አስረዳን። . . ." (ቅዱስ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ፡ ሃይማኖተ አበው፡ ቁ. 14)

በንስጥሮስ ውዝግብ ጊዜ ላይ የአንጾኪያ መንበር ጳጳስ የነበረውና በተለያዩ ምክንያቶች ከቅዱስ ቂርሎስ ጋር የመጣላትና ከንስጥሮስ ጎን የመቆም አዝማሚያ ያላይ የነበረው ጳጳስ ዮሐንስ (John of Antioch)¹⁰⁴ እንኳ ሳይቀር የእመቤታችንን ወላዲተ አምላክነት ያምን ነበር።

¹⁰³ St. Severus of Antioch
¹⁰⁴ በጊኅ ከቅዱስ ቂርሎስ ጋር በ433 ዓ.ም. ታርተዋል

ይህንም ለንቡዌርስ በላከለት አንድ ጦማሩ ላይ እንዲህ ብሏል፡-

❖ “ይህን መጠሪያ ከብር (ወላዲተ አምላክ) የሚለውን) ያልተጠቀመበትና ያልተናገረው ማንም የቤተ ክርስቲያን አባትና መምህር የለም፡፡ ይህን ቃል የተጠቀሙበትም ብዙዎችና የታወቁ አባቶች ናቸው፡፡ ያልተጠቀሙበት ቢኖሩ እንኳ የተጠቀሙበትን አልተቃወሟቸውም፤ ስህተት ነውም አላለም፡፡” (ዮሐንስ ጳጳስ ዘአንጾኪያ፤ በእንተ ጉባኤ ኤፌሶን፤ ክፍል 1፤ ምዕራፍ 25)

❖ “. ንቡዌርስ ሆይ፤ ባልታረመና ጸያፍ በሆነ አንደበትህ ከሐዋርያት ጀምሮ ሳይቋረጥ ተጠብቆ የመጣውን ኦርቶዶክሳዊ እምነት የጠብቁና የያዙ ካህናትን ትሰድባቸዋለህ፡፡ ታዲያ አንተ አሁን የቀደሙ ጳጳሳትን አራሚና አስተካካይ መሆንህ ይሆን? አንተ ከነርጎርዮስ የተሻልክ ነህ? ከዮሐንስ አፈ ወርቅስ ትበልጣለህ? እንዲሁም ከሌሎቹ በምሥራቅ መናብርት ከነበሩትና እንደ ጠቀስኳቸው አባቶች ያህል ስማቸው የገነነ ባይሆንም እንኳ ከእነርሱ ጋር እንዲት እምነት ከነበራቸው ከሌሎች ጳጳሳት ሁሉ አንተ ትበልጣለህ?” (ቅዱስ ዮሐንስ ካዝያን¹⁰⁵፤ በንቡዌርስ ላይ በእንተ ሥጋዊ የጻፋቸው ሰባት መጻሕፍት)

ኦርቶዶክሳውያን አባቶች ሁሉ ስለ ቅድስት ድንግል ማርያም ወላዲተ አምላክነትና ስለ ክብሯ በሰፊው አስተምረዋል፤ ጽፈዋል፡፡ ኦርቶዶክሳውያን ቀደምት አበው ስለ እመቤታችን ካስተማሩት ትምህርት መካከል ሁለት ባሕርይ ባዮች ከሆኑት ኬልቄዶናውያን ጋር ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ተዋሕዶና አንድ ባሕርይነት ጽኑ ተጋድሎ ያደረገውና ከዚህም የተነሣ በ538 ዓ. ም. በኬልቄዶናውያን ከአንጾኪያ መንበሩ እንዲሳደድና ብዙ ዘመኑን በግብጽ በሰደት እንዲያሳልፍ የተደረገው ቅዱስ ሳዊርስ ዘንጾኪያ ስለ እመቤታችን ካስተማረው ትምህርት አንዱን እንደ ማሳረጊያ ከዚህ ቀጥሎ እንመለከታለን፡፡

- (1) “በቃላት የተዋበና የተቀመረ ምስጋና ለቅዱሳን ሁሉ እናቀርብ ዘንድ ተገቢም ትክክልም ነው፡፡ ስለዚህም ጌታቸውን በእውነት እንዳገለገሉና የመጻፍችን ነገር አማናዊነቱ እንዲገለጥ የድርሻቸውን እንደ ተወጡ እንደ በጎ አገልጋዮች ተገቢ በሆነ ክብራቸውን በሚገልጥ በምስጋና ስብከትና በዓላቸውን በማድረግ እናመስግናቸው፡፡¹⁰⁶ በአንድ በኩል ድንቅ የሆነውን ታላቁን እግዚአብሔርን የመምሰልን ምሥጢር (1 ጢሞ. 3፡16) ከዘመኑ አስቀድመው ለመስበክ የቻሉትን ነቢያትን እናመስግናቸው፤ በሌላ በኩል ደግሞ ይህን ምሥጢር ያስተማሩ ሐዋርያትን እናመስግናቸው፡፡ በመቀጠልም ደግሞ የነቢያትን ትንቢትና የሐዋርያትን ስብከት በደማቸው ያረጋገጡ ሰማዕታትን እናመስግናቸው፤ አንድን ለማረጋገጥ አስቸጋሪ የሆነ ነገር፤ ወይም በሌላ መንገድ ማረጋገጥ የማይቻልን ነገር በቃላቸው ምስክርነት እውነትነቱን የሚያሳዩ ሰዎች ምስክሮች ይባላሉና፡፡

- (2) የክርስቶስ ሰማዕታት ድምጻቸው (የምስክርነት ቃላቸው) የዓለምን ሥጢክት የሚያስወግደው የእግዚአብሔር በግ(ዮሐ. 1፡29) ያፈሰሰውን የመጀመሪያውንና የመለከታቸውን ደም ተከትሎ የፈሰሰው ደማቸው ነው፤ እርሱ ከእነዚህ ከሰማዕታት አስቀድሞ ስለ ራሱ ምስክር ሆኗልና፡፡ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ እንደ ተናገረ በጴንጢናዊው በጳሊጦስ ፊት መልካሙን መታመን የመሰከረ እርሱ (1 ጢሞ. 6፡13) በእውነት ሌላ ምስክር አይፈልግምና (እያሰፈለገውምና)፡፡ እርሱ ራሱ እውነት ለሆነ ለእርሱ ከእርሱ የበለጠ እውነተኛና ተአማኒነት ያለው ሌላ ምስክር ከየት ሊገኝ ይችላል? ነገር ግን እርሱ የአገልጋዮቹን በጎ ፈቃድና እርሱን የማገልገል ተምኔታቸውን የሚቀበል ቸር ስለ ሆነ የእርሱ በሆነው በዚህ መዓርግ ተሳታፊዎች እንዲሆኑ ፈቀደላቸው፤ ሰማዕታት ተብለው እንዲጠሩም አደረጋቸው፡፡

¹⁰⁵ St. John Cassian

¹⁰⁶ (“It is fitting and just that we should offer praise composed of words to all the saints; and let us honour them with laudatory sermons and with festivals as those who have truly served their Lord and have contributed faithfully towards the dispensation of our redemption.”)

- (3) “ታዲያ የእግዚአብሔርን እናት፣ በእውነት ቅድስት እና ዘላለማዊት ድንግል የሆነችውን ድንግል ማርያምን ሰው ሁሉ እንደ ነቢዩት፣ እንደ ሐዋርያ፣ እና እንደ ሰማዕት ሊያከብራት እንዴት አይገባም? እንደ ነቢዩት ልትከበር የሚገባት ነቢዩ ኢሳይያስ ስለ እርሷ እንዲህ ብሎ በተናገረው ትንቢት መሠረት ነው፡- ‘ወደ ነቢዩቱም ቀረብሁ፤ እርሷም ፀነሰች፤ ወንድ ልጅንም ወለደች። እግዚአብሔርም፡- ሕፃኑ አባቱንና እናቱን መዋራት ሳያውቅ የደማሰቆን ሀብትና የሰማርያን ምርኮ በአሦር ንጉሥ ፊት ይወስዳልና ስሙን፡ ምርኮ ፈጠነ፤ ብዝሃዋ ቸኩለ ብለህ ጥራው አለች።’ (ኢሳ. 8:3-4)
- (4) “በቅዱሳት መጻሕፍት ‘ምርኮ ፈጠነ፤ ብዝሃዋ ቸኩለ’ ተብሎ የተነገረለትንና አባቱንና እናቱን መዋራት ሳያውቅ ኃያላትን የሚማርካቸውን ልጅ የወለደችው የእግዚአብሔር እናት ከሆነችውና ገና እንደ ተወለደ የደማሰቆን ሀብትና የሰማርያን ምርኮ በመውሰድ ዲያብሎስን ያናወጽውን አማኑኤልን ከወለደችው ከድንግል በቀር ሌላ ማን ነው?
- (5) እነዚህ ቃላቶች በዘይቤያዊ አገላለጽ የጣዖታትን አምልኮ የሚያመላክቱ ናቸውና፡፡ በአንድ በኩል ደማሰቆ ማለት በደም የታለለ (Bloody) ተብሎ ይተረጎማልና፡፡ በሌላ በኩል ሰማርያ ደግሞ ከወርቅ የተሠራ የጥጃ ምስል አቁሞ ከሕዝቡ ዘንድ የእውነተኛውን አምላክ አምልኮና አገልግሎት ያራቀና ያስቀረ ነው (1 ነገ. 12:26-28)፡፡ ስለሆነም በእነዚህ በሁለቱ ነገሮች በተለይ የጣዖታት አምልኮ የሚገለጥ መሆኑ ለሰዎች ሁሉ የታወቀ ነው፡፡ ስለዚህም አማኑኤል በሥጋ እንደ ተወለደ ወዲያውኑ ምርኮውን ከእነዚህ ወለደ፡፡ የመጀመሪያው በማርያም ተገኝቶ በጨርቅ ተጠቅልሎ ሳለ ሰብአ ሰገል መጥተው እንዲያመልኩት ባደረገ ጊዜ ሲሆን ሌላው ደግሞ ወደ ግብጽ በሄደ ጊዜና ኢሳይያስ በትንቢቱ እንደ ተናገረ በዚያ የነበሩትን ጣዖታት ባናወጽቸው ጊዜ ነበር (ኢሳ. 19:1)፡፡ ይህን ያደረገውም በአሦር ንጉሥ ፊት ነው፤ ትንቢቱ ዲያብሎስን በብዙ ቦታ የአሦር ንጉሥ እያለ ይጠራዋልና፤ እንዲህ ተብሎ እንደ ተጠራም በነቢያት ዘንድ ተደጋግሞ ተነግሮ ይገኛል (ኢሳ. 10:12)፡፡
- (6) “ነቢዩቷ ድንግል ማርያም ለእኛ የወለደችልን ልጅ ይህ ነው፤ ገና ከሕፃንነቱ ጀምሮ፤ ወዲያውኑ እንደ ተወለደ የዲያብሎስን ምሽግ ማፍረስና ግዛቱን ማናወጽ የጀመረውን ይህን ነው፡፡ ነቢዩ ኢሳይያስም ‘ሕፃን ተወልዶልናልና፤ ወንድ ልጅም ተሰጥቶልና፤ አለቅነትም በሜንቃው ላይ ይሆናል፤ ስሙም ድንቅ መካር፤ ኃያል አምላክ፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል’ ይላልና (ኢሳ. 9:6)፡፡ . . .
- (7) “ስለዚህም ምክንያት ድንግል እና እናት የሆነችው እርሷ፤ እንዲህ ያለውን የነቢያት ጌታ የወለደችው እርሷ ከኤልሳቤጥ ሰላምታ በኋላ እንዲህ ባለች ጊዜ ትንቢት እየተናገረች ነበር፡- ‘የባሪያይቱን ውርደት ተመልከቷልና። እነሆም ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ብዕራት ይላኛል፤ ብርቱ የሆነ እርሱ በእኔ ታላቅ ሥራ አድርጓልና፤ ስሙም ቅዱስ ነው፤ ምሕረቱም ለሚፈሩት እስከ ትውልድና ትውልድ ይኖራል’ (ሉቃ. 1:48-50)፡፡
- (8) “እንደዚሁም እርሷን ሐዋርያ ብለን፤ ሐዋርያ ብቻም ሳይሆን ከሁሉም ሐዋርያት በላይ ብለንም ልንጠራት በእውነት እንችላለን፡፡ ምክንያቱም ከመጀሪያው እርሷ ራሷ ከሐዋርያት ጋር ተቆጥራለችና፤ የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ እንዲህ ሲል አንደ ጻፈለን፡- ‘እነዚህ ሁሉ ከሴቶችና ከኢየሱስ እናት ከማርያም ከወንድሞቹም ጋር በአንድ ልብ ሆነው ለጸሎት ይተጉ ነበር’ (የሐዋ. 1:14)፡፡ ከዚህም ጋር እነርሱን ሐዋርያት ያሰኛቸው ከጌታችን የሰሙት ‘ሐዱና አሕዛብን ሁሉ አስተምሩ’ የሚለው ቃል ከሆነ፤ ዝም ብላ ሳለ እንዲህ ባለ ድንቅና ልዩ በሆነ ሁኔታ አካላዊ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስን የወለደችልን ከመሆኗ የተነሣ፤ እንዲሁም የወንጌል ትምህርት ምንጭና እናት ካደረጋት በፍጹም ደንግልና ከመፅደቅና ከመውለዱ የተነሣ እርሷ ያሳስተማረችውና እግዚአብሔርን ወደ ማወቅ ያላመጣችው ሕዝብ የትኛው ነው?

- (9) "ከዚህም ጋር እርሷ ሰማዕት ናት ብሎ ለመናገር ወደ ኋላ የሚልና የሚያመነታ አይኑር። እርሷ በብዙ ረገድ ሰማዕት ናትና፤ የሴፍ ከእርሷ የሚወለደው በመንፈስ ቅዱስ ምሥጢር መሆኑን ከመልእክ ሰምቶ እስከረሳ ድረስ በህጹታዋ ግራ መጋባቱን በጽኑነት ተቀብለችና። እንዲሁም ደግሞ ከሂሮድስ ቁጣ የተነሣ ወደ ግብጽ በተሰደደች ጊዜ፤ እንዲሁም ከግብጽ በተመለሰች ጊዜና የእርኬላዮስን ፍርሃት በተሸከመች ጊዜና ወደ ናዝሬት በሄደች ጊዜ፤ እንዲሁም ያን ሁሉ ጊዜ ከአይሁድ ነፍስ ገጻዮች ጋር በኖረችና እያንዳንዱን ቀን ለሞት የቀረበ ሕይወት በኖረች ጊዜ ሁሉ እርሷ ሰማዕት ናትና።
- (10) "ታዲያ የጻድቃን ነፍሶች በዚህች ሰዓት የሚያመሰግኗትን ይህችን ሴት እኛ ተገቢ የሆነ እውነተኛ ከብር እናከብራት ዘንድ እንዴት አይገባንም? በአንድ በኩል አበው ቀደምት ከጥንት ዘመን ጀምሮ ሲጠበቅ የነበረውን ተስፋ እንዲፈጸም ያደረገችልን፤ እና ዓለም የሚባረከበትን የአብርሃምን ዘር (እርሱም ክርስቶስ ነው) ያስገኘችልን ብለው ያከብሯታል። በሌላ በኩል ነቢያት ደግሞ ትንቢታቸውን እንዲፈጸምና ብሩህ እንዲሆን ያደረገችላቸው፤ የተሰወረውን ምሥጢርና ያልታወቀ የነበረውን ነገር ሁሉ የገለጠውን እውነተኛውን ፀሐይ (ሚልክ. 4:2) የወለደችልን ናት በማለት ያመሰግኗታል፤ ያከብሯታልም። እንደ ገናም ሐዋርያት ደግሞ የስብከታቸው መጀመሪያ ብለው ያከብሯታል። ሰማዕታት ደግሞ የተጋድሏቸውና የድል አድራጊነታቸውን እርሷም መጀመሪያ ያመጣችልን ብለው ያመሰግኗታል። የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንትና የክርስቶስ አማካዊ መንጋ ጠባቂዎች ደግሞ የጥፋቱን አፍ የዘጋችልንና መልቶ ተርፎ የሚወርድ፤ ከንጹሕ ምንጭ የሚፈለስና የሚቀዳ የእርቶዶክሳዊ ትምህርት መገኛ ብለው ያመሰግኗታል። ከሁሉም በላይ ደግሞ የመነሻውያንን ¹⁰⁷ጨለማ ያራቀችልን ይሏታል።
- (11) "የእግዚአብሔር ቃል ከእርሷ እንበስ ውሳጢ (ያለ መለወጥ) ሰው በሆነ ጊዜ እኛን የፈጠረንና የሠራን እርሱ አንድ እንደ ሆነ አሰረዳ። እነዚያ ሰዎች [መነሻውን] እንደሚሉት የድፍረትና የጽርፈት አባባል ቢሆን ኖሮ፤ ማለትም በአንድ በኩል ነፍሱን የፈጠራት ደጉ አምላክ ቢሆንና በሌላ በኩል ደግሞ ሥጋን የፈጠሩት ከፋው አምላክና ጨለማ ቢሆኑ ኖሮ 'በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈለ' (ዕብ. 2:14) ተብሎ እንደ ተጻፈ የአብ ልጅና ደጉ አምላክ እንዴት የእኛን ሥጋ ተዋሕዶ ሰው ሆኖ ይገለጥ ነበር? ...
- (15) "በሌላ በኩል ደግሞ ድንግል የአምላክ እናት የንስጥሮስን እብደት አትታገሥም። ኃያል አምላክ፤ ድንቅ፤ መካር፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ የሆነውን ወልድን የወለደች እርሷ የአምላክ እናት እንዴት አትባልም? በተቃራኒው ንስጥሮስ እግዚአብሔርን ትወልድ ዘንድ የሴት ባሕርያዊ ተፈጥሮ አይደለም ይላል። እንዲህ ስትል ሥጋ ያልለበሰውንና ሰው ያልሆነውን እግዚአብሔርን ማለትህ ከሆነ ይህን እኔ ራሴም እንደ አንተ የማረጋገጠው ጉዳይ ነው። ነገር ግን ሥጋ የለበሰውንና ሰው የሆነውን ማለትህ ከሆነ ግን ስለ ተደረገው አምላካዊ ተለምር አትጠራጠር። እንደ እውነቱ ከሆነ ሴት ከሥጋ ጋር ካልተዋሐደ በስተቀር ነፍሱን ብቻ ትወልድ ዘንድ አትችልምና፤ ነገር ግን ነፍስ ከሥጋ ጋር ሲዋሐድና በአንድ ቅጽበት ተዋሕዶ አንድ ፍጥረት ሲሆን¹⁰⁸ ከሥጋ ጋር በአንድ ጊዜ ይወለዳል። እርሷም [እናት የምትሆን ሴት] የሥጋ ብቻ እናት የምትባል ሳይሆን ሕይወትና እውቀት ያለው የሰው እናት ትባላለች። አማኑኤል በሥጋ ስለ ተወለደው ልደትም ይህን ተመሳሳይ ነገር ተመልከቱ፤ ቅዱስ መጽሐፍ ይህን በምሥጢር እንዲህ ሲል ይነግረናልና፡- 'እንግዲህ ልጆቼ በሥጋናበደም ስለማካፈሉ፤ እርሱ ደግሞ ... በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈለ'። ዕብ. 2:14

¹⁰⁷ (Manicheans)¹⁰⁸ ... but when it is joined with a body and becomes a single unit in one simultaneous creation)

(16) “እግዚአብሔር ቃል መለኮታዊ ባሕርዩንና ሀልዎቱን ያገኘው ከማርያም አይደለምና፤ እርሱ መጀመሪያ የሌለው ዘላለማዊና የጊዜያትና የዘመናት ሁሉ ፈጣሪና አስገኚ ነውና። ሆኖም ግን የእኛን ባሕርይ ገንዘብ ማድረግንና ሰው መሆንን በወደደ ጊዜ ባሕርይዋ የሆነውን ነገር ድንግል ለእርሱ ሰጠችው፤ በዚህም በተዋሕዶው ከእርሷ የሆነው ገንዘብ ሁሉ በአንድ ጊዜ ወደ እርሱ ገባ፤ ከመለኮታዊ አካሉና ባሕርዩ ጋር በአንድ ጊዜ ተዋሕደ። ፅንሰቱ እንበለ ዘርአ ብእሲ በመሆኑ መንፈስ ቅዱስ ፅንሰቱ እንዲፈጸምና እንዲከወን አደረገ፤ ልደቱንም እንዲሁ ከፍጻሜ አደረሰ። ስለዚህ እግዚአብሔር ቃል እርሱ ራሱ ከእርሷ በተሀሰሰና በሥጋ በተወለደ ጊዜ እግዚአብሔር ቃልን በሥጋ የወለደችው ድንግል ማርያም የእግዚአብሔር እናት መሆኗን አሳየ።

(17) “ስለዚህም የተወለደው አንዱ እርሱ አማኑኤልም ተብሏል፤ ከሁለት ባሕርያት - ከመለኮታዊና ከሰብአዊ ባሕርያት - የተገኘ፤ ያለ መለያየትና ያለ መከፋፈል በተዋሕዶ አንድ ነውና። ይህ አንድ የሆነ እርሱ የማይከፋፈልና ልዩ የሆኑ ነገሮች ገንዘብ የሆኑለት እርሱ ነው፤ እነዚህም ከአብ የሆነው ቀዳማዊና ዘመን የማይቆጠርለት ዘላለማዊ ልደቱ (ከአብ የተወለደው እርሱ ብቻ ነውና፤ ከአምላክ የተወለደ አምላክ እርሱ ብቻ ነውና) እና ከድንግል ማርያም የተወለደው ልደቱ (ወንድ ካላወቃት ድንግል የተወለደ እርሱ ብቻ ነውና፤ እርሷም ሌላ የሚመስላት የሌለ ብቸኛ ናትና)። እርሱ ሲለወድ የእናቱን ድንግልና አልለወጠም፤ ታዲያ ሊገለጽ ከማይችለው ምሥጢራዊ ተዋሕዶ በኋላ የንስጥሮስን የሞኝነት ትምህርት የተከተለው የኬልቴዲን ጉባኤ እንደ ወሰነው ወደ ሁለትነት ሊከፈልና ወደ ምንታዌ ባሕርያት ሊበታተን የሚችለው እንዴት ብሎ ነው?

(18) ቅድስት የአምላክ እናት እና ዘላለማዊት ድንግል የሆነችውን ድንግል ማርያምን ከምንም ዘላይ በሆነ እጅግ ታላቅ ክብር የምናከብራት ስለዚህ ነው። እርሷ ከሌሎች ቅዱሳን ሁሉ በላይ ስለ እኛ ጸሎትንና ምልጃ የምትቃርብልን ናትና፤ እኛም እርሷን የባሕርያችን መመኪያና ጌጥ ሆና አግኝተናታልና እርሷን እንመካባታለን። ዳግማዊ አዳም ራሱን በሥጋ ያስገኘባትና የተወለደባት ነባቢትና ሕያዊት ምድር፤ እግራችንን በደረጃዎቹ ላይ እጽንተን ከተገኘን እኛም ወደ ሰማይ እንወጣበት ዘንድ ሰማያዊው መሰላል ከርስተሰ በመንፈስ ቅዱስ በሥጋ የተዘጋጀባት የድንግልና ተክል፤ በቁጋግና በጢስ ያልተሸፈነችና የምትታይ ደብረ ሲና፤ ይልቁንም በእውነተኛው ፀሐይ የምትበራ እና የዐሠርቱን ትእዛዛት ሕግ ብቻ የምትሰጥ ሳትሆን በምድር ላይ የታየውንና ከሰዎች ጋር የተመላለሰውን ሕግ ሠራውን ራሱን የምትሰጥ የሕግ መገኛ፤ እንዲህ ከእርሷ የተገኘውም እንደ ቀድሞው ሕግ አሰጣጥና ሁኔታ እንድ ሕዝብ እስራኤልን ብቻ ሳይሆን በወንጌል ትምህርቱ አማካይነት ሁሉንም ሕዝብና የሰው ዘር ወደ መረቡ የሳበውን እርሱን ያስገኘች ናት።

(19) “ታዲያ ለእግዚአብሔር እናት የምንሰጣት ክብር ምን ዓይነት ክብር ነው? ለነፍሳችን ድንነት ከእርሷ ለተወለደው ለእግዚአብሔርስ? . . .”

(ቅዱስ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ፤ ክፍለ ትምህርት 14፤ ቁ. 1-19)

5.5 ማጠቃለያ

ወላዲተ አምላክ የሚለው ለእመቤታችን የሚሰጠው መጠሪያ ቅጽል መጽሐፍ ቅዱሳዊና ኦርቶዶክሳዊ የሆነውን የምስጢር ተዋሕዶና የነገረ ክርስቶስ ትምህርት አንድ አድርጎ የሚጠብቅና የሚገልጽ ድንቅ ቃል ነው። ቀዳማዊና ዘላለማዊ የሆነው የእግዚአብሔር አካላዊ ቃል ሰው የሆነው ባሕርየ ትሰብእትን (የእኛን ባሕርይ) በማግላት ድንግል ማርያም ፈጥሮና የራሱ ገንዘብ አድርጎ ተዋሕዶ ነው። ቃል የሚታወቅ ትሰብእት ሲፈጥረውና ሲዋሕድው አንድ ጊዜ ነው። ቀድሞ ፈጥሮ ከዚያ በኋላ የተዋሐደው አይደለም፤ ይህ ንድረትን ያመጣልና።

ትሰብእት የአካላዊ ቃል ገንዘብ ሳይሆን በራሱ ጊዜ የናረበት የመጨረሻ ትንሽ የሚባል የጊዜ ሽራፊ ወይም ትንሹ እንኳ የለም። ስለዚህ ቅድስተ ቅዱሳን ንጽሕተ ንጽሐን የባሕርያችን መመኪያ እናታችን ቅድስተ ድንግል ማርያም የፀነሰችውና የወለደችው በተዋሕዶ ምስጢር ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ የሆነውን ሥግው ቃልን ነው። ስለሆነም እርሷ የወለደችው ከተፈጠረ በኋላ በማግላት ቃል የሚያደርግበትን ወይም ከተወለደ በኋላ የቃል ማደሪያ የሚሆንን ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) ሳይሆን፤ ከመጀመሪያው ህልውናው ጀምሮ ቃል ትሰብእትን የራሱ ገንዘብ አድርጎ ሲፈጥረውና ሲዋሕድው የጊዜ ልዩነት ስለሌለ እርሷ የወለደችው አንዱን የእግዚአብሔር ልጅ ሥግው ቃል የባሕርይ አምላክ ኢየሱስ ክርስቶስን ነው። ስለሆነም እርሷ ወላዲተ አምላክ መባሏ የተገኘና ትክክለኛ የሃይማኖት መግለጫ ነው።

ይህን ቃል ለእመቤታችን መቀጽል የጀመርነው እኛ አይደለንም፤ ከላይ እንዳየነው ከመጽሐፍ ቅዱስ ጀምሮ በሐዋርያትና በየዘመኑ በተነሱ ቅዱሳን አባቶች ሲነገር የነበረ ክርስቲያናዊ እውነታ ነው። እኛ ይህን በማለታችን ለእመቤታችን የምንጨምርላት፤ ባለማሰታችን ደግሞ የምናስቀርባት አንዳች ነገር የለም። ነገር ግን ይህን የማያምኑ ሰዎች ራሳቸውን ከእውነተኛው የቤተ ክርስቲያን ትምህርትና ከወንጌል ድንገት ውጭ ያደርጋሉ። ወላዲተ አምላክ የሚለው መግለጫ ቃል ነገረ ክርስቲያንና ምስጢረ ሃይማኖትን በሙሉ እንደ ሽማ ጠቅልሎ እንደ ወርቅ እንክብሎ የሚይዝ ቃል ነው። ስለሆነም ወላዲተ አምላክ የሚለው ቃል የአንድን ትምህርት ኦርቶዶክሳዊ መሆን አለመሆን በቀላሉና በአጭሩ ለመመዘንና ለመለየት የሚያስችል አጭር መንገድ ነው።

ብዙውን ጊዜ የእመቤታችንን ወላዲተ አምላክነት መቀበል የሚከብዳቸው ወይም በግልጽ የሚቃወሙ ሰዎች በመነናውያንና በደህንነታችን በአርዮሳዊነትና በንስጥሮሳዊነት በሽታ የተለከፉ መናፍቃን መሆናቸው ግልጽ ነው። ነገረ ሥጋዊንና የመዳንን ምስጢር የሚቃወሙ የንስጥሮስ ተከታዮች ኑፋቂያቸውን እመቤታችንን በመቃወም ሊሸፍኑ የሚሞክሩበት ምክንያት አንዳንዶቹ በቀጥታ ነገረ ክርስቶስ ውስጥ ገብተው ነገረ ተዋሕዶ ላይ ያለውን ነገር መቃወምና ማስረዳት ስለሚያቅታቸው ነው። ሌሎቹ ደግሞ ንስጥሮሳዊነታቸው በይፋ እንዳይታወቅባቸው ለመሸፈንና ስለ ክርስቶስ ክብር የተቆረቆሩና የእመቤታችን መከበር የክርስቶስን ክብር ሸፍናታል በሚል ሽፋን ቢገቡ ኑፋቂያቸውን በቀላሉ ለማስራጨትና ተከታይ ለማግኘት የተሻለ አማራጭ ስለሚመስላቸው ነው። ስለዚህም “ማርያም ወላዲተ አምላክ አትባልም”፤ “ለእርሷ የሚሰጠው ክብር በዝቅል” በሚል የአካላችን ቅቤ አንጓች ዓይነት የጨከት ጭምብል ውስጥ ኢክርስቲያናዊ የሆነውን ንስጥሮሳዊ ኑፋቂያቸውን ሰውረው ለመንቀሳቀስ ይሞክራሉ።

በርግጥም አስቀድሞ በነቢዩ “ስለዚህ ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል፤ እነሆ ድንግል ትፀንላለች፤ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፤ በሙንም አማካኝነት ብላ ትጠራዋለች” ተብሎ እንደ ተነገረ እርሷ ለእርቶደክሳዊ ነገረ ክርስቶስ (Christology) መለያና መለኪያ (Canon - ቀናና) ሆና የተሰጠችን ምልክት ናት። ንስጥሮስ ወላጁት አምላክ የሚለውን የተቃወመው ለድንግል ማርያም የተለየ ጥላቻ ስለ ነበረው አልነበረም፤ ነገረ ክርስቶሳዊ እምነቱና አስተምህሮው የተሳሳተ ስለ ነበር እንጂ።

እርቶደክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያናችንም ከተለያዩ መናፍቃን ጋር ያላት መሠረታዊ ልዩነት ምናልባት ለብዙ ሰዎች በነገረ ቅዱሳን ላይ ያተኮረ ሊመስላቸው ይችላል ይሆናል እንጂ ጥናወና መሠረታዊ ልዩነት ያለው ነገረ ክርስቶስ (Christology) ላይ እና የመዳን ትምህርት (Soteriology) ላይ ነው። በሌላው የተለያየነው በመሠረቱ በነገረ ክርስቶስ ስለ ተለያየን ነው።

ስለሆነም “ወላጁት አምላክ” የሚለው ቃል በነገረ ክርስቶስ ላይ ያለንን እርቶደክሳዊ አስተምህሮ የሚገልጥና የሚጠብቅ ዕንቁአችን ነው። በነገረ ድንገት ትምህርት ስለ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ማንነት፤ ሚና እና ወላጁት አምላክነት ያለን አስተምህሮ ለእርቶደክሳዊ እምነት መጠበቅ ወሳኝ ነው። የእርሷን ወላጁት አምላክነት የተቃወሙትን ንስጥሮሳውያን ቅድስት ቤተ ክርስቲያን በ431 ዓ.ም. አውግዛ የለዩቻቸው ለዚህ ነው። ያን ኑፋቄ እንደ አዲስ ይዘው ብት ያሉ የዘመናችን መናፍቃንም ከአንዲት፤ ሐዋርያዊት፤ ጉባኤያዊትና ቅድስት ቤተ ክርስቲያን አንድነት በራሳቸው ኑፋቄ የተለዩ ናቸው። የእመቤታችን የቅድስት ድንግል ማርያምን ወላጁት አምላክነት የሚቃወሙ ሁሉ በመጽሐፍ ቅዱስ እና በእርቶደክሳውያን አባቶች ትምህርት ሚዛንነት ሲመዘኑ ባዶ ሆነው ቀልለው ተገኝተዋል። ስለሆነም “እርቶደክሳውያን ነን” እንደሚሉት መሆን ይቅርና የእርቶደክሳዊ ክርስትና ሽታው ሲያልፍም አልነካቸው።

ክፍል ሦስት

በእንተ ቅዱሳን

ምዕራፍ ስድስት

6.1 ስለ ቅዱሳን መማርና ማስተማር ስምን ሕስፈሰን?

ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የእምነቷ መሠረት አንድ አምላክ በሆነ፤ በአንድነቱ ውስጥ ልዩ ሦስትነት ባለው በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ማመን ነው። ከዚህም ጋር እኛን ለማዳን ሲል በራሱ ፈቃድ፤ በአባቱ ፈቃድ፤ በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ በተለየ አካሉ ሰው በሆነው በአካላዊ ቃል በእግዚአብሔር ወልድ ሰው መሆን (ሥጋዊ) ታምናለች። በአጠቃላይ የእምነቷ መሠረትና ጉልላት በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠው እውነትና ትምህርት ነው። በዚህም መሠረት ቤተ ክርስቲያናችን ስለ ቅዱሳን ታስተምራለች። ግን ለምን?

ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያናችን ስለ ቅዱሳን የምታስተምረው በራሷ ፈቃድ ወይም ፍላጎት ሳይሆን መጽሐፍ ቅዱሳዊ በመሆኑና ከሐዋርያት ጀምሮ የተነሡ የቅዱሳን አባቶቻችንን ፈለጋቸውን የምትከተል ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን በመሆኗ ነው። ሆኖም ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን መንቀፍንና ያልሆነ መልክ መስጠትን ሥራዬ ብለው የያዙት ተሐድሶዎች ቤተ ክርስቲያኒቱን የሚንቅፉበትና የሚወቅሱበት አንዱ ጉዳይ "ለምን ስለ ቅዱሳን ታስተምራለች? ስለ ቅዱሳን ማስተማር ክርስቶስን ይሸፍናል፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊም አይደለም..." ወዘተ እያሉ የሚቃወሙት ተቃውሞ ነው። ስለ ቅዱሳን ማስተማርን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የፈጠረችው እንግዳ ነገር ነው? ቅዱሳንን ክርስቶስን ይሸፍናል? ወይስ ይገልጣል? ስለ ቅዱሳን መናገርና ሰማቸውን እንደ አግባቡ ማንሣትስ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነው? ወይስ አይደለም? ጉዳዩ እነርሱ (ተሐድሶዎቹ) እንደሚሉት ነው? ወይስ ኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን እንደምታምነውና እንደምታስተምረው? አሁንም በመጀመሪያ መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህ ነገር ምን እንደሚል እንመለከታለን።

ስለ ቅዱሳን መማርና ማስተማር አስፈላጊ የሆነባቸው ዋና ዋና ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው።

1) መጽሐፍ ቅዱስ ስለሚናገርና ስለሚያስተምረን

የቤተ ክርስቲያናችን መሠረቷና መመሪያዋ የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ከተለያዩ አባቶች ጋር ያደረጋቸውን ግንኙነቶች፤ የተናገራቸውን ነገሮች፤ የሰጣቸውን ቃል ዚዳኖች... የያዘ መጽሐፍ ነው። ለአብነት ያህልም ከብሉይ ኪዳን መጻሕፍት አሪት ዘፍጥረትን፤ አሪት ዘጸአትን፤ አንደኛና ሁለተኛ ሳሙኤልን፤ ከሐዲስ ኪዳን ደግሞ አራቱ ወንጌላትን እና የሐዋርያት ሥራን ከዚህ በታች ባለው ሰንጠረዥ እንመልከት።

ኦሪት ዘፍጥረት

የተጠራው አባት	ኖን	አብርሃም	ይስሐቅ	ያዕቆብ	ዮሴፍ	5ቱ አባው የተጠቀሱበት ጊዜ ድምር	እግዚአብሔር
በመጽሐፉ ውስጥ የተጠቀሱበት ጊዜ ብዛት (ቁጥር)	39	169	74	163	142	587	291

ከመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት መጀመሪያ ላይ የምናገኘው መጽሐፍ ኦሪት ዘፍጥረት እነዚህን አምስት አባቶች፤ ማለትም ኖን፣ አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብን እና ዮሴፍን ያነሣበት ጊዜ ብዛት 587 ሲሆን እግዚአብሔርን ያነሣው ደግሞ 291 ጊዜ ነው። ታዲያ ይህ በመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ እነዚህን አባቶች ከእግዚአብሔር አስበልጧል ተብሎ ሊወቀስ ነው? በጭራሽ! እንዲህ ያለውን ክፉና ብልሹ አስተሳሰብ ከእኛ ያርቅልን!

ኦሪት ዘጸአት

የተጠራው አባት	ሙሴ	አሮን	ዮሴፍ	3ቱ አባው የተጠቀሱበት ጊዜ ድምር	እግዚአብሔር
የተጠቀሱበት ጊዜ ብዛት (ቁጥር)	262	109	4	375	375

ከመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ሁለተኛ ላይ የምናገኘው የኦሪት ዘጸአት መጽሐፍ እነዚህን ሦስት አባቶች - ሙሴን፣ አሮንን እና ዮሴፍን ያነሣበት ጊዜ ብዛት ድምር (375) ሲሆን ይህም መጽሐፉ እግዚአብሔርን ከጠራበት ጊዜ ጋር (375) እኩል ነው። ታዲያ ይህ በመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ፍጡራንን ከእግዚአብሔር ጋር አስተሳክሷል ይባላል? በፍጹም! አሁንም እንዲህ ያለውን ክፉ አስተሳሰብ ከእኛ ያርቅልን። ይህ መጽሐፍ ቅዱስን ከስሙ በቀር ውስጡን የማያውቁት ሰዎች አስተሳሰብ ብቻ ነው።

1ኛ እና 2ኛ ሳሙኤል

	ሐኖ	ሳሙኤል	ዳዊት	ድምር	እግዚአብሔር
1ኛ ሳሙኤል	12	108	290	410	283
2ኛ ሳሙኤል			284		1,220

ክሪቱ ወንጌል

	ዮሐንስ መጥምቅ	ድንግል ማርያም	ቅጽጥሮስ	ኢየሱስ
ማቴዎስ	26	8	24	161
ማርቆስ	25	1	20	90
ሉቃስ	31	11	19	96
ዮሐንስ	19	3	32	242

አራቱ ወንጌልም ከጌታችን ስም ጋር እንደ አስፈላጊነቱ የተጠቀሱ የእመቤታችንና የሌሎችንም ስሞች ይዘዋል።

ከሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት አንዱ የሆነው “የሐዋርያት ሥራ” መጽሐፍ በአጠቃላይ የሚናገረው ስለ ሐዋርያት ነው። ሐዋርያት ጸጋ መንፈስ ቅዱስን መቀበላቸውን፣ ከዚያም ኃይል መንፈሳዊ እግኝተው ትምህርትና ተአምራት መጀመራቸውን፣ በኋላም ሳውል ይላል የነበረው ቅዱስ ጳውሎስ መጠራቱን፣ በሐዋርያት የደረሰውን ልዩ ልዩ ጸዋት መከራና እግዚአብሔር በእነርሱ እያደረ የሠራውን ድንቅ ሥራ የሚናገር መጽሐፍ ነው።

የሐዋርያት ሥራ

	ኢየሱስ ክርስቶስ	ቅዱስ ጳውሎስ
የተጠቀሱበት (የተጠሩበት) ጊዜ ብዛት	69	160

ይህን ቁጥር በማየት ብቻ የሐዋርያት ሥራ ስለ ኢየሱስ ከሚናገረው ይልቅ ስለ ጳውሎስ አብዝቶ ይናገራል ሊባል ይቻላልን? በጭራሽ! መጽሐፍ ቅዱስ ጳውሎስን የሚጠራው (የሚያነሣው) ኢየሱስን ለመስበክና ከመስበኩ ጋር በተያያዘ ነው። ስለ ቅዱሳን ስንናገርም እግዚአብሔርን ለማገልገል የወጡትንና የወረዱትን ነገር እንጂ ስለ ሌላ ጉዳይ - ስለ ፖለቲካዊ ሥልጣን ጉዳይ፣ ወይም ስለ ግንድ ወይም በሌላ ጉዳይ አላወቅናቸውም። ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲሰደዱ፣ እውነቱን ሲመሰክሩ፣ መከራ ሲቀበሉ፣ ሲራቡ፣ ሲጠሙ፣ ሲነቀፉ፣ ሲሰየፉ፣ ሲታሰሩ፣ ሲደበደቡ፣ ሌሎች ደግሞ ዓለምንና ፍላጎቷን እርግፍ አድርገው በመተው የሚመጣውን ዓለም አኗኗር ገና በዚህ ዓለም ለመኖር ሲታገሉና ሲጋደሉ፣ ይህንና ይህን በተመለከተ ነገር ነው ያወቅናቸው። ዜና ሕይወታቸውም የሚያጠነጥነው በዚህና ይህን በመሳሰለው ዙሪያ ነው። ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ ብሎ ሲናገር ስለ ራሱ መስበኩ አልነበረም፣ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል ስለ ደረሰበት እንጂ፡-

እንደ አብድ ሰው እላለሁ፣ እኔ እበልጣለሁ፣ በድካም አብዝቼ፣ በመገረፍ አብዝቼ፣ በመታሰር አትርፈኝ፣ በመሞት ብዙ ጊዜ ሆኑሁ፣ እይሁድ አንድ ሲንድል አርባ ግርፋት እምስት ጊዜ ገረፋኝ፣ ሦስት ጊዜ በበትር ተመታሁ፣ አንድ ጊዜ በድንጋይ ተወገርሁ፣ መርከፊ ሦስት ጊዜ ተሰበረ፣ ሌሊትና ቀን በባሕር ውስጥ ኖርሁ፣ ብዙ ጊዜ በመንገድ ሂድሁ፣ በወንዝ ፍርሃት፣ በወንዝዶዎች ፍርሃት፣ በወገኔ በኩል ፍርሃት፣ በእጃዬ በኩል ፍርሃት፣ በከተማ ፍርሃት፣ በምድረ በዳ ፍርሃት፣ በባሕር ፍርሃት፣ በወሽተኞች ወንድሞች በኩል ፍርሃት ነበረብኝ፣ በድካምና በጥረት ብዙ ጊዜም እንቅልፍ በማጣት፣ በራብና በጥም ብዙ ጊዜም በመጠም፣ በብርድና በራቂትነት ነበርሁ። 2 ቆሮ. 11፡23-27

እንግዲህ ከመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት አንዱ የሆነው ይህ የሐዋርያት ሥራ ተብሎ የሚታወቀው መጽሐፍ መድኃኔ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስን የሚጠራው 69 ጊዜ ሲሆን ቅዱስ ጳውሎስን የሚያነሳው ደግሞ 160 ጊዜ ነው። ይህም ማለት ጳውሎስ ጌታችን ከተጠራበት ከእጥፍ ጊዜ በላይ ተጠርቷል ማለት ነው። ታዲያ ለምን እንዲህ ሆነ? “ጌታን መስበክ” ማለት አንዳንዶች (ፕሮቴስታንቶች፣ ተሐድሶዎችና በእነርሱ እርሾ የተለከፉ መስሎቻቸው) እንደሚሉት ያለ ርእስ ጉዳዩና ያለ አገባቡ ሁሉ እንዲሁ አእምሮውን እንዳጣ በሽተኛ እየተንዘፈዘፉ ስሙን ብቻ መጥራት ነው? እንዲያ ከሆነ ታዲያ ቅዱስ ጳውሎስ ጌታን አልሰበከም ማለታቸው ይሆንን?

በተለያዩ ዘመናት ከጠላት ጎን ተሰልፈው አገራቸውንና ወገናቸውን የወጉ ብዙ ያልታደሉ ባንዳዎች ነበሩ፣ ተሐድሶዎችም በመጽሐፍ ቅዱስ ሲመዘንና ሲለካ እንዲህ አንዱም መያዣና መጨበጫ የሌለውን ነገር በጥላቻ መንፈስ አስርጸው በሃይማኖት ሸፍነው በጥቅስ አለባብሰው የላኳቸው የእነዚያው ልጆች ናቸው። ይህን የምንለው ደግሞ ዝም ብለን ሳይሆን በመረጃ ነው።

ለምሳሌም “WORLD WATCH LIST” የተባለው ድርጅት “Open Doors, Serving persecuted Christians worldwide” ከተባለ በኢትዮጵያ ውስጥ የተለያዩ “ሥራዎችን” ከሚሠራሉትና መረጃ ከሚሰበሰብሉት አካል ጋር በ2013 (እ. ጎ. አ) ባወጣው ሪፖርት ላይ እንዲህ ብሏል፡-

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በውስጧ ወደሚካሄደው የተሐድሶ እንቅስቃሴ የሚገዙትን ሰዎች ለዘመናት በጽኑ ስታባድዳቸው ኖራለች፡፡ ቤተ ክርስቲያኗ ዕብሪት የተጠናወታት ናት፡፡ በቤተ ክርስቲያኗ ውስጥ ለሚካሄደው የተሐድሶ እንቅስቃሴ ዋናው ስጋት ማኅበረ ቅዱሳን የተባለው እክራሪ ቡድን ነው፡፡ . . . ክርስቲያኑም ሆነ እስላሙ ሳይቀር ፕሮቴስታንት ቸርችችንና ተሐድሶዎችን የ ሲ አይ ኤ (CIA) ወኪሎች ናቸው እያሉ ይከፈታል፡፡¹⁰⁹

በአፄ ሱባኅዮስ ዘመን፣ በአድዋ ጦርነት፣ በማይጨው ጦርነት፣ ወዘተ ለባዕዳን ተቀጥረው አገራቸውን የወጉት ሰዎች አገራቸውን እየገዱ መሆኑን ብዙዎቹ ልብ አይሉት እንደ ነበረ ሁሉ እነርሱም ለጊዜው ልብ ላይሉት ቢችሉና ይሄ እውነታ ባይታይቸው አይገርምም፤ ከታሪክ ተምረናልና አንድነትም፤ ለእነርሱ ግን በእግዚአብሔርም፣ በትውልድም አጥፊነታቸውና ተወቃሽነታቸው ከባድ ነው፡፡ እንዲያ ባይሆንም ኖሮ ያደረሰችው ጥፋት ተነግሮና ተዘርዝሮ የማያልቀውንና ሀገራቱም ሆነ ቤተ ክርስቲያኒቱ ከዘጠነኛው መቶ ዓመት በፊት የነበራቸውን ታሪክና ቅርስ አቃጥላና ቀጥቅጣ ያወደመችውንና ያጠፋችውን የዲት ጉዲትን ባላሞካሸት ነበር፡፡ እንዲህ ብለዋልና፡-

© “... መቼም ከፕንት ጀምሮ የሀገራችን ታሪክ ጸሐፊዎች የመንግሥት ባለ ሥልጣናችና ክርስቲያኖች እንደ መሆናቸው መጠን፣ ለወገን ባያደሉ ኖሮ ቁንጅናዋን፣ ዘዴዋን፣ ታዋቂነቷን፣ ፈጣንነቷን . . . ለዓላማዋ ግብ መምታት እንደት እንደ ተጠቀመችበት ጽፈው ቢሆን ኖሮ እንደ ግብጽዋ ከሊዎፓትራ የምትቆጠር በሆነች ነበር፡፡” (ሥራ ቁ. 13፣ ገጽ 17)

ታዲያ እንዲህ አይሁዳዊቷን የዲትን ከግብጽዊቷ ከሊዎፓትራ ጋር ለማንጸጸር የሚገዳደሩና ስሟ ጠፋ ብለው የሚቆጠው ከሆነ የሀገርና የትውልድ ጠላት ለሆኑት አጋሮችና አድናቂዎች ናቸው ማለት ነው፡፡ ይህ የሚያሳየው ተሐድሶዎች “ኦርቶዶክሳውያን ነፃ” እያሉ ተቆርቋሪነታቸውና ወገንተኝነታቸው ግን ለሀገሪቷና ለቤተ ክርስቲያኒቷ ጠላቶች መሆኑን ነው፡፡ ታላቁ አባት ብፁዕ አቡነ ጎርጉርዮስ እንዲህ ያሉት ለዚህ ነበር፡-

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በራሷ ቋንቋ የምትመሰክረው ከራሷ ማንነት (Identity) ጋር የሚመሳሰል እምነት እያላት እንደ ሌላት በመቆጠር የገዛ ልጆቿን ከጉያዋ እየነጠቁ እየወሰዱ በሷ እንዲነሡባት የጥላቻን ትምህርት የሚያስተምሩ አያሌ ናቸው፡፡ ታዲያ ይህ ተንኮል ያልገባው የኔ አገር ልጅ እውነት የሚናገሩ እየመሰለው እንደ ጠፍ ከብት ወደ ነጹት ይሄዳል፡፡ እነሱ ግን ዓላማቸው የእግዚአብሔር መንግሥት አይደለም፤ የላከቸውም እግዚአብሔር አይደለም፡፡ (የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በዓለም መድረክ፣ መቅድም)

በአጠቃላይ መጽሐፍ ቅዱስ የብዙ አባቶችንና ቅዱሳንን ሥራ የያዘ መጽሐፍ ነው፡፡ ለምሳሌ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ነገረ ሕይወታቸው ከተጠቀሰውና ከተጻፈው አባቶች መካከል የሚከተሉትን

ለአብነት መመልከት ይቻላል፡-በብሉይ ኪዳን፡-

- ❖ የአብርሃም፣ የይስሐቅና የያዕቆብ ታሪክ - ዘፍ. ምዕ. 12 - 18 ፤ ምዕ. 20-35
- ❖ የዮሴፍ ታሪክ - ዘፍ. ምዕ. 39-50
- ❖ የነቢዩ ዮሴፍና የኤልሳብ ታሪክ - 1 ነገ. ምዕ. 17-22 ፤ 2 ነገ. ምዕ. 1-9
- ❖ የዳዊት ታሪክ - 1 ሳሙ. 16-1 ነገ. ምዕ. 2 ድረስ፡፡ 1 ዜና ምዕ. 11-29
- ❖ የኢዮሳፍ ታሪክ - መጽሐፈ ኢዮሳፍ በሙሉ

¹⁰⁹ WORLD WATCH LIST, 2013 Report, pp. 28-32

በሐዲስ ኪዳን፡-

- ❖ የነቢዩት የሐና ታሪክ - ሉቃ. 2:36-38
- ❖ የኤልያስ ሥራ - ያዕ. 5:17፤ ሮሜ 11:2-4
- ❖ ስለ መልክ ጼዴቅ - ዕብ. 7:1-10
- ❖ የሐዋርያት ሥራ - የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በሙሉ

“ግብረ ሐዋርያት” የሐዋርያትን ታሪክ የያዘ መጽሐፍ መሆኑ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አንድ መጽሐፍ ሆኖ ከመቆጠር አላገደውም፡፡ የሐዋርያት ታሪክ የክርስትና ታሪክ፤ የወንጌል ታሪክ ነው፡፡ “ሂዱና አስተምሩ”፤ “ምስክሮቹ ትሆናላችሁ”፤ “በጨለማ የምነግራችሁን በብርሃን ተናገሩ፤ በጆሮም የምትሰሙትን በሰገነት ላይ ስበኩ” እያለ የነገራቸውን የአምላካቸውን ትእዛዝ ለመፈጸምና ጨለማውን ዓለም በወንጌል ብርሃን ለማብራት የተደረገውን መንፈሳዊ ተጋድሎ የሚናገር መጽሐፍ ነው፡፡ የቅዱሳን ሐዋርያትን ዜና ሕይወት ቅዱስ ሉቃስ ጽፎ እንዳቆየልን ሁሉ አርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያናችንም የቅዱሳን አበውን ሥራቸውን፤ ሕይወታቸውንና ተጋድሏቸውን እንዲሁም እግዚአብሔር በእነርሱ ላይ አድሮ የሠራውን ሥራ ለትውልድ ታቆያለች፡፡ የሐዋርያት ሥራ ባይጻፍ ለእኛ ሊደርስና ምክርና ትምህርት ልናገኝበት አንችልም ነበርና፡፡

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ “የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሯችሁን ዋናቸውን አስቡ፤ የኑሯቸውንም ፍሬ እየተመለከታችሁ በእምነታቸው ምሰሏቸው” ይላል፡፡ ዕብ. 13:7 ከእነዚህ ቅዱስ ጳውሎስ “የኑሯቸውን ፍሬ እየተመለከታችሁ በእምነታቸው ምሰሏቸው” ካላቸው አበው ጋር በአንድ ዘመን የኖሩና ጊዜ ያገናኛቸው ሰዎች በአካል እያዩ ከሕይወታቸውና ከትሩፋታቸው በመማር እነርሱን አብነት አድርገው ሥራ ለመሥራት ሊነሳሉና ሊጠቀሙ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን እነዚህ አባቶች የዚህ ዓለም ሥራቸውን ጨርሰው ወደ ፈጣሪያቸው ከተወሰዱ በኋላ የሚነሣው ትውልድ የእነዚህ አባቶቻችን ዜና ሕይወታቸውና ገድላቸው ካልተጻፈ በስተቀር የኑሯቸውን ፍሬ እንዴት አድርጎ ሊመለከትና እነርሱን ሊመስል ይችላል? ስለዚህ ከመጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተማርነው ስለ ቅዱሳን እንማራለን፤ እናስተምራለን፡፡

2) እግዚአብሔር ሥራውን የሠራው፤ የሚሠራውም በቅዱሳን ስለ ሆነ

እግዚአብሔር ስለ ሠራቸው የተለያዩ ድንቅ ድንቅ ሥራዎች ስናስብ በእነዚያ የእግዚአብሔር ሥራዎች ውስጥ የተለያዩ ሰዎችን እናገኛቸዋለን፡፡ ሕዝቡን ከግብጽ ሲያወጣ፤ በፈርዖን ፊት ዘጠኙን ተአምራት፤ አሥረኛውን በኩረ ሞት ሲያደርግ በሙሴና በአሮን እግዛይነት ነበር፡፡ ዓለሙ የሚባረክበትን ኪዳን ሲያቆም ደግሞ ከአብርሃም ጋር ነበር፤ “እባርክሃለሁ፤ ስምህንም አክብረዋለሁ፤ ለበረከትም ሁን፤ የሚባርኩህንም እባርክሃለሁ፤ የሚረግሙህንም አረግማለሁ፤ የምድር ነገዶች ሁሉ በአንተ ይባረካሉ” በማለት፡፡ ዘፍ. 12:1-3

እግዚአብሔር ምሥጢሩን የሚገልጠው ለወዳጆቹ ለቅዱሳን ነው፡፡ “በእውነት ጌታ እግዚአብሔር ምሥጢሩን ለባሪያዎቹ ለነቢያት ካልነገረ በቀር ምንም አያደርግም” እንደ ተባለ፡፡ አዋ. 3:7 “ለቅዱሳን እለ ውስተ ምድር ተሰብሐ ኩሉ ሥምረትክ በላዕሊሆሙ - ፈቃድህ ሁሉ በምድር ባሉ ቅዱሳንህ ላይ ተገለጠ”፤ እንዲሁም “ተዐውቀ እግዚአብሔር በይሁዳ ወወብየ ስሙ በእስራኤል - እግዚአብሔር በይሁዳ ታወቀ፤ ስሙም በእስራኤል ከፍ ከፍ አለ” በማለት ቅዱሳን የእግዚአብሔር ፈቃዱ የተገለጠባቸውና ስሙ ከፍ ከፍ ያለባቸው መሆናቸውን መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል፡፡ መዝ. 15:2 መዝ. 75:1

በዘመኑ ዓለምን አንቀጥቶ የገዛውን የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆርን ያሸነፈውና የአግዚአብሔርን ኃይል አምላክነት እንዲያውቅና እንዲያደንቅ ያደረገው የሦስቱ ወጣቶች ጽንዓትና ተጋድሎ ነበር።

ናቡከደነፆርም መልሶ፡- መልአኩን የላከ፤ ከአምላካቸውም በቀር ግንንም አምላክ እንዳያውልኩ ለእርሱም እንዳይሰግዱ ሰውነታቸውን አላልፈው የሰጡትን፤ የንጉሡንም ቃል የተላለፉትን በእርሱ የታመኑትን ባሪያዎቹን ያዳነ፤ የሲድራት፤ የሚሳትና የአብደናንም አምላክ ይባራረ። እኔም እንደዚህ የሚያድን ሌላ አምላክ የለምና . . . ዳን. 3:28-29

እንዲሁም ከእናቱ ማገፀን ጀምሮ በሽተኛ የነበረው ሰው በቅዱስ ጴጥሮስና በቅዱስ ዮሐንስ አማካይነት ሲፈወስ “እግዚአብሔርን እያመሰገን ከእነርሱ ጋር ወደ መቅደስ ገባ” ይላል። የቅዱሳንን ተጋድሎዎች የሚናገሩ መጻሕፍት የሚነግሩን እግዚአብሔር በእነርሱ አማካይነት የሠራቸውን ድንቅ ሥራዎችና በእነዚያ ሥራዎች አማካይነት እግዚአብሔርን እያወቁ የነበሩ ሰዎች ወደ እግዚአብሔር መቅረባቸውን ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ቅዱሳን ሰዎች እግዚአብሔርን ግወቃቸውንና እግዚአብሔርን እንዲያውቁ ማድረጋቸውን እንጂ እግዚአብሔርን መሸፈናቸውን አይነግረንም። የሐዋ. 3:8

ጌታችን ቅዱሳን ሐዋርያቱን “እናንተ የዓለም ብርሃን ናችሁ። መልካሙን ሥራችሁን አይተው በሰማያት ያለውን አባታችሁን እንዲያከብሩ ብርሃናችሁ በሰው ፊት ይብራ” ያለውም ይህን እውነታ ነው። ማቴ. 5:14-16 እግዚአብሔር ከቀድሞ ጀምሮ ሥራውን በነቢያት አማካይነት መሥራቱን ሲገልጽ “እግዚአብሔርም በነቢይ እጅ አስራኤልን ከግብጽ አወጣ፤ በነቢይም እጅ ጠበቀው” በማለት ተናግሯል። ሆሌ. 12:14 ስለሆነም የእግዚአብሔርን ሥራ ለመናገር ስንፈልግ ሥራውን የሠራባቸውን የተለያዩ ቅዱሳን ሰዎች ነጥለንና አውጥተን ሊሆን አይችልም። ለምሳሌ እግዚአብሔር ሕዝቡን ከግብጽ ስለ ማውጣቱ ስንናገር ሙሴንና አርንን አለማንሣት ይቻላል? እግዚአብሔር በእክልብና በኤልሳብላ ላይ ሰላደረገው ስንናገር ኤልያስን አለማንሣት፤ በነቢያት ዘመን ስለሆነው ስንናገር እነ ኢሳይያስንና ሌርምያስን፤ እነ ሕዝቅኤልንና ዳንኤልን፤ እንዲሁም ሌሎቹን ነቢያት አለማንሣት ይቻላል?

ወንጌል በዓለም የተሰበከበትን ሁኔታ ስናስብ ቅዱሳን ሐዋርያት የተቀበሏቸውን እነዚያን ለመናገር እንኳ የሚከብዱ ጸዋት መከራዎች አለማንሣት እንዴት ይቻላል? ቅዱሳን ሰማዕታት ለአራዊት መጣላቸውን፤ ለእሳትና ለሰለት መዳረጋቸውን፤ ደማቸውን ማፍሰሳቸውን፤ የተለያዩ የመከራ ዓይነቶች ሁሉ የተሞከሩባቸው መሆኑን መዘንጋት ይቻላል? ለክርስቲያን ይህን ማድረግ አይቻልም። ቅዱስ ጳውሎስ “አሁን በመከራ . . . ስለ አካሉም ማለት ስለ ቤተ ክርስቲያን በሥጋዬ በክርስቶስ መከራ የነደለውን እፈጽማለሁ” ያለውን የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ልትዘነጋ አትችልም። የቅዱሳን መከራ ሐዋርያው “በመከራዬ በክርስቶስ መከራ የነደለውን እፈጽማለሁ” እንዳለው የቤተ ክርስቲያን የዕድገቷና የአካሏ ክፍል ነውና። ራሱ ጌታችንም በትምህርቱ ነበ ያትን ብዙ ጊዜ ደጋግሞ አነሳስቷቸዋል። ለምሳሌም “አብርሃምንና ይስሐቅን ያዕቆብንም ነቢያትንም ሁሉ በእግዚአብሔር መንግሥት ባያችሁ ጊዜ” ብሎ በእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ መሆናቸውን ተናግሮላቸዋል። ሉቃ. 13:28

3) የእግዚአብሔር ቸርነት የሚገለጥበት መንገድ ስለ ሆነ

እግዚአብሔር በባሕርዩ ቸር ነው። ሆኖም ይህ ቸርነቱ በተግባር የተገለጠውና እኛም ማየትና መመስከር የቻልነው ጸጋውን ለሰዎች አብዝቶ በመስጠቱ ነው። እግዚአብሔር ከሰው ወገን ቅዱሳን ይሆኑ ዘንድ መፍቀዱ የዚህ ቸርነቱ ውጤትና መገለጫ ነው። ለምሳሌም፡- ለሙሴ የጸጋ አምላክነትን በፈርዖን ላይ ሰጠው (ዘጸ. 7:1)፤ ለኤልያስ ሙት ማንሣትን፤ ዝናም እንዳይጥል ሰማይን ማገድን፤ ጳላም መክፈትን፤ ዮርዳኖስን መክፈልን፤ በእሳት ሠረገላ ማረጋገጥን ሰጠው።

ለኢልላዊ ደግሞ የተሰጠውን ከርቀት ማየትን፤ ሙት ማንሣትን ወዘተ ሰጠው። የቅዱስ ጴጥሮስ ጥላው፤ የቅዱስ ጳውሎስ የልብስ ቀራጭ አጋንንትን እንዲያስወጣ፤ ድውያንን እንዲፈውስ (የሐዋ. 5:15:16 ፣ 19:11-12)፤ ለሐዋርያት ሙት ማንሣትን፤ አጋንንትን ማስወጣትን፤ ሥልጣን ክህነትን፤ ወዘተ ሰጥቷቸዋል። ይህ ሁሉ ለቅዱሳን የሰጠው ጸጋ የእግዚአብሔርን ቸርነት በተግባር የገለጠልንና ያሳየን ሙስተዋት ነው።

እዚህ ላይ ተሐድሶዎች ስለዚህ ያሉትን እናንሣ፤

- ⊗ “... ብዙ ጊዜ የሚጠቅሱት እግዚአብሔር ሙሴን እኔ ለፈርዖን አምላክ አድርገዋል። ወንድምህም አርን ነዚደ ይሆንልሃል” (ዘጸ. 7:1) ያለውን ነው። ይህን መለኮታዊ ቃል በእግዚአብሔር መንፈስ ለመረመረው ሰው በፈርዖን ዘንድ እንደ አምላክ ይመለከል ወይም ደረጃው ዝቅ ያለ ትንሽ አምላክ ይሆናል ማለት እንዳልሆነ ግልጽ ነው። ... ሌላው ከዚህ ጋር አብሮ የሚጠቀሰው (መዝ. 81: 6) “እኔ ግን አማልክት ናችሁ ሁላችሁም የልዑል ልጆች ናችሁ” ተብሎ የተጻፈው ነው። ቃሉ የእግዚአብሔር ቃል ስለመጣላቸው የአስራኤል አለቆችና መሪዎች የተነገረ ቢሆንም (ዮሐ. 10: 35) እንደ እግዚአብሔር አምላክ መሆንን ወይም መመለከንን ከቶ አያሳይም። ይልቁንም “አማልክት ናችሁ ሁላችሁም የልዑል ልጆች ናችሁ” በማለት ትክክለኛ ማንነታቸውን እዚያው ላይ ይገልጻል (ቁ. 7) (የተቀበረ መክሊት፣ 1ጽ 48-49)

የሚጽግ ነው፤ ሰውን በማይለው መከራከር ምን ይባላል? የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱሳን የኢጋ አማልክት ናቸው የሚለውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል የምትረዳውና የምትተረጉመው እንደ አምላክ ይመለከታል ብላ አይደለም። ወይም ደረጃቸው ዝቅ ያለ ትንሽ አምላክ ብላም አይደለም። እንደ እግዚአብሔር አምላክ ይሆናል ወይም ይመለከታልም አትልም። ታዲያ “ይህን መለኮታዊ ቃል በእግዚአብሔር መንፈስ ለመረመረው ሰው በፈርዖን ዘንድ እንደ አምላክ ይመለከል ወይም ደረጃው ዝቅ ያለ ትንሽ አምላክ ይሆናል ማለት እንዳልሆነ ግልጽ ነው። ... እንደ እግዚአብሔር አምላክ መሆንን ወይም መመለከንን ከቶ አያሳይም እያሉ ተርጓሚና አብራራ ለመሆን መሞከር ምን ማለት ነው? አስከህንም ሆነ ወደፊት በተደጋጋሚ እንዳየውና እንደምናየው ተሐድሶዎች የሚናገሩት ቤተ ክርስቲያን የማትለውን እንደምትል፤ የማታምኑትን እንደምታምን እያሰመላሉ ጥላሸት በመቀጣት ነው። ይህ ደግሞ የሆነውን መታወም ሲያቅት ጥቅም ላይ የሚውል ስልት ነው።

በአጠቃላይ ስለ ቅዱሳን ስናነሣና እነርሱን ስናስብ በአእምሯችን የሚመጣውና የሚታየን በእነርሱ የተገለጠው የእግዚአብሔር ቸርነት ነው። ለአንዳንዶቹ ጻድቃን በበረሐ ዛፍ እንዲያፈራላቸው፤ ተራ እንድትታለብላቸው፤ መራራው ቅጠል እንዲጣፍጣፍባቸው ሲያደርግላቸው፤ እንዲሁም ለሰው ከባድ የሆኑትን ግርማ ሊሊቱን ድምፀ አራዊቱን ሲያስታግሥላቸው፤ ለገድልና ለትሩፋት ሲያበረታቸው ቸርነቱና ደግነቱ አካል ገዝቶና ጎልቶ ይታያል። በከሃድያንና በሐሳውያን ፊት እውነቱን ለሚመሰክሩ ለሰማዕታት ደግሞ ነበልባለ እሳት እያበረደ፤ እንዲበላቸው የሚላክባቸውን አንበሳ እያሰገደ፤ በመሳሰለው ኃይል ያጸናቸዋል፤ ያስታግሟቸዋል። በነዚህ “መንክር እግዚአብሔር በላዕለ ቅዱሳኒሁ - እግዚአብሔር በቅዱሳን ላይ ድንቅ ነው” የተባለው የሚገለጠው በዚህ ሁኔታ ነው። መዝ. 67:35

እግዚአብሔር ሥራውን ሲሠራ በቀጥታ (ያለ ምንም ነገር ምክንያትነት) ይሠራል፤ እንዲሁም ደግሞ በምክንያት (በሥነ ፍጥረት አማካይነት) ይሠራል። ለምሳሌም አስራኤላውያን ከግብጽ ወጥተው ወደ ከነዓን እየተጓዙ በምድረ በጻ ላይ ሳሉ መራራ የነበረውን የማራን ውኃ እግዚአብሔር በእንጨት አማካይነት ማጣፊውን መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል። ዘጸ. 15:23-25 ባሕረ ኤርትራን ሲከፍል በእርን በትር አማካይነት፤ ኤልሳዕ የኢያሪኮን ውኃ ሲያጣፍጥ በማሰሮ ውስጥ ጨው ጨምሩ በማለት አደረገ። 2 ነገ. 20-22 ለዓይነ ስውሩ ዓይን ሲፈጥር “ሂድና በሰሊሆም መጠመቂያ ታጠብ” በማለት ነበር። ዮሐ. 9:7 እግዚአብሔር እንዲህ በተለያዩ ግሑዛን በሆኑ ሥነ ፍጥረታት

አማካይነት እንኳ ሥራውን የሚሠራና ኃይሉን የሚገልጥ ከሆነ በአርአያውና በአምሳሉ አክብሮ በሕያዊት ነፍስ አሳምሮ ከፈጠራቸው ወገን በሆኑና ፈቃዱን በመፈጸም ደስ ባሰኙት በወጭቻ በቅዱሳን አማካይነት ቢሠራ እንግዳ ነገር የሚሆነው ምን ይሆን?

እርሱ ባለቤቱ ከቸርነቱ ብዛት የተነሣ በእርሱ ለሚያምኑ ሰዎች ሁሉ ማድረግ የሚችሉት ነገርና ከሂል እስከ ምን ድረስ እንደ ሆነ ሲናገር እንዲህ አለ:- “እውነት እውነት አላችኋለሁ፡ በእኔ የሚያምን እኔ የማደርገውን ሥራ እርሱ ደግሞ ያደርጋል፤ ከዚህም የሚበልጥ ያደርጋል፡፡” ዮሐ. 14:12 ይህ ማለት በእርሱ የሚያምኑ ቅዱሳን ራሱ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ዓለም በሥጋ በተመላለሰባቸው ጊዜያት - በዘመነ ሥጋዊው - ከሠራቸው ሥራዎች የበለጠ ተአምራትን ማድረግ ይችላል፡፡ ዘንድ ጸጋውን በቸርነቱ ሰጥቷቸዋል፡፡

ጌታችን “ከዚህም የሚበልጥ ያደርጋል” ሲል ምን ማለቱ ነው? ይህ ማለት አንደኛ ጌታችን በዘመነ ሥጋዊው ያደረጋቸው ተአምራት በጊዜው የነበሩ ሕሙማን፣ ርሁባን፣ ጽኑሳን ወዘተ ከነበረባቸው ችግር አንጻር የተሰጡ ተአምራታዊ መፍትሔዎች ነበሩ፡፡ ነገር ግን በየዘመናቱ የየሰዎች ችግርና ፈተና ዓይነቱ ብዙና ውስብስብ ስለሆነ በየጊዜው የሚነሱ ቅዱሳን ለሚኖሩበት ዘመን ችግር ተዚና አስፈላጊ የሆነ መፍትሔ በተአምራት መስጠት የሚችሉ መሆኑን የሚያስረዳ ነው፡፡ እንዲሁም ጌታችን የሰጠው ጸጋ እርሱ በዘመነ ሥጋዊው ባደረጋቸው የተአምራት ዓይነቶች ብቻ የሚገደብ አለመሆኑን የሚገልጽ ነው፡፡ ለምሳሌ እርሱ ያስነሳቸው ሙታን የዕለት ሬሳ የኢያሊርስን ልጅ፣ ሊቀበር ተገንዞ ሲወሰድ የነበረውን የመበላቲቱን ልጅ፣ እና ከተቀበረ እራት ቀናት ሆኖት የነበረውን አልዓዛርን ነበር፡፡ ቅዱሳን ግን ከሞቱ ብዙ ዘመናት የሆናቸውን ማስነሣት ችለዋል፡፡ ጌታችን በመዋዕለ ሥጋዊው ፀሐይ የማቆም፣ ዝናም የማዝንም ተአምራትን አላደረገም (ይህን ያላደረገበት ምክንያትም ያደረጋቸው ተአምራት ያን ጊዜ ሁኔታዎች የተአምራቶቹን መደረግ ለሰዎች ጥቅም አስፈላጊ ያደረጓቸውን ብቻ ነበር እንጂ ማድረግ የሚችለውን ሁሉ ሰላልሆነ ነው፡፡ ለእርሱ የሚሳነው ነገር ስለሌለ ሁሉን ማድረግ ቢችልም ያደረጋቸው ተአምራት ግን እርሱ ባወቀ አስፈላጊ የሆኑትን ብቻ ነበር)፡፡ ቅዱሳን ግን ፀሐይ አቁመዋል፣ ዝናም አዘንመዋል፣ ከሞቱ ብዙ ዘመናት የሆናቸውን ሙታ አሥነሱባቸዋል፡፡ ሌሎችም ብዙ አስደናቂ ተአምራትን አድርገዋል፡፡

ሁለተኛው “ከዚህም የሚበልጥ ያደርጋል” ያለበት ምክንያት ደግሞ እርሱ አምላክ ስለ ሆነ ምንም ነገር ቢያደርግ በባሕርይ ሁሉን ነገር ማድረግ የሚችል ከሃሌ ኩሉ ስለ ሆነ አይደንቅም፡፡ እነርሱ ግን ፍጡራን ሆነው ሳለ እግዚአብሔር ብቻ ሊያደርጋቸው የሚችሉትንና ለፍጡራን መቸም መች በባሕርያቸው ሊደረጉ የማይቻሉትን ነገሮች ማድረግ የሚችሉ መሆናቸውን የሚገልጽ ነው፡፡ እርሱ በአምላክነቱ የሚያደርጋቸውን እነርሱ ግን ፍጡራን ሆነው ሳለ ማድረጋቸው አስደናቂ መሆኑን የሚያሳይ አገላለጽ ነው፡፡ እነርሱ በደዌ የሚያዙ ሆነው ሳለ ድውያንን መፈወሳቸው፣ የሚራቡ ሆነው ሳለ (እየተራቡም) ሌሎችን መመገባቸው፣ ድሆች ሆነው ሳለ ሌሎችን በጸጋ እግዚአብሔር ማበልጸጋቸው፣ ሞት የሚያገኛቸው ሆነው ሳለ ሙታንን ማስነሣታቸው፣ በሥጋቸው ደካሞች ሆነው ሳለ በመንፈስ ሌሎችን ማበርታታቸው፡፡ . . . ሁሉ አስገራሚና አስደናቂ ነውና፡፡ ይህም ሐዋርያው “አላችኝ ስንባል እውነተኛች ነን፤ ያልታወቁ ስንባል የታወቁን ነን፤ የምንሞት ስንመስል እነሆ ሕያዋን ነን፤ የተቀጣን ስንሆን አንገደልም፤ ንዝንተኞች ስንሆን ዘወትር ደስ ይለናል፤ ድሆች ስንሆን ብዙዎችን ባለ ጠጎች እናደርጋለን” ብሎ የገለጸው ነው፡፡ 2 ቆሮ. 6:8-10 ስለዚህ ስለ ቅዱሳን መማር ይህን ድንቅ የእግዚአብሔር ቸርነት መገለጥ ቡተግባር ማየትና መማር ነው፡፡

4) የቅዱሳን ጽናትና ድል አድራጊነት የእግዚአብሔር ኃይልና ድል አድራጊነት መግለጫና ምስክር ስለሆነ

ኢየሱስ ክርስቶስ ሞት ሞትን ድል ማድረጉና የሞትን ኃይልና አስፈሪነት ማጥፋቱ ለሰዎች ከተገለጠበትና ለዓለምም ከሚገለጥበት አንደኛው መንገድ ቅዱሳን ሰማዕታት ሞትን መናቃቸውና ፊት ለፊት መጋፈጣቸው፡፡ ጸድቃን ሰውነታቸውን ለእግዚአብሔር የተቀደሰ መሥዋዕት አድርገው በማቅረብ ገርማ ሌሊቱን ጸብአ አጋንንቱን ድምፅ አራዊቱን ታግሠው መጋደላቸውና ድል ማድረጓቸው፡፡ እንዲሁም እውነተኛ ክርስቲያኖች በአጠቃላይ የዚህን ዓለም ጣዕምና ተድላ ደስታ ቸል ብለው ለሰማያዊው ሕይወት መኖራቸው ነው፡፡ በኢየሱስ ክርስቶስ የማያምኑ ያመኑ አሕዛብ እንደ ጦር የሚፈሩትን ሞት፡፡ እንዲሁም ሌት ተቀን የሚጨነቁለትን የዚህን ዓለም ሕይወት በክርስቶስ ትንሣኤ ያመኑ ክርስቲያን ሰማዕታት ሲንቁትና ፊት ለፊት ሳይፈሩ ስለ ክርስቶስ ፍቅር ሲሉ ሲጋፈጡት ሲያዩ ብዙዎች ከሞት በላይና ባሻገር ስላለው ሕይወትና እውነት በሰማዕታት ጽናትና ብርታት አማካይነት ተምረዋል፡፡ ከአሕዛብ ወገን፡፡ ሰማዕታቱን ይገድሉና ያሠቃዩ ከነበሩት ከወታደሮችም ሳይቀር በዚሁ ተሰበው ለሰማዕታትነት የበቁት በጣም ብዙዎች ናቸው፡፡

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ እርሱ በዚህ ዓለም ሕይወቱ የተቀበለው መከራ ፋይዳው ምን እንደ ሆነ ሲገልጽ “እሁን በመከራዬ ስለ እናንተ ደስ ይለኛል፡፡ ስለ አካሉም ማለት ስለ ቤተ ክርስቲያን በሥጋዬ በክርስቶስ መከራ የጎደለውን እፈጽማለሁ” ይላል፡፡ ቆላ. 1:24 እስኪ ይህ አባባል ምን ማለት እንደ ሆነ ቆም ብለን እናስብ፡፡ “በሥጋዬ በክርስቶስ መከራ የጎደለውን እፈጽማለሁ” ሲል በክርስቶስ መከራ የጎደለ ነገር አለ ማለቱ ይሆን? ያን የጎደለውን ነገር እርሱ (ቅዱስ ጳውሎስ) የሚቀበለው መከራ ሊሞላው ይችላል ማለቱ ይሆን? በዋናው ሐዋርያው አንዲህ ያለው ቅዱሳን በሰውነታቸው የሚቀበሉት መከራ በአንድ በኩል ክርስቶስ ስለ እኛ ሲል የተቀበለው መከራ ቀጣይ አካል መሆኑንና በሌላ በኩል ደግሞ የዚህ የጌታችን መከራና በመከራው የተገኘው ድል አድራጊነት ሕያውና አማናዊ ምስክርና ማስረጃ መሆኑን ሲናገር ነው፡፡ ክርስቲያኖች ስለ ክርስቶስ የሚቀበሉት መከራና የሚጋደሉት ተጋድሎ የክርስቶስ የመከራው አካል ነው፡፡ ጌታችን የኋላውን ቅዱስ ጳውሎስ የቀደመውን ሳውል በሚያስደንቅ ሁኔታ ሲጠራው “ሳውል ሳውል ለምን ታሳድደኛለህ? አለው፡፡ እርሱም “ጌታ ሆይ ማን ነህ?” ባለው ጊዜ “እንተ የምታሳድደኝ እኔ ኢየሱስ ነኝ” ያለው ይህን የሚገልጽ ነው፡፡ የሐዋ. 9:3-5 ጌታችን የክርስቲያኖችን ስደትና መከራ የራሱ እድርን “ለምን ታሳድደኛለህ? አንተ የምታሳድደኝ እኔ ኢየሱስ ነኝ” አለው እንጂ “ለምን ታሳድዳቸዋለህ?” አላለውም፡፡ ስለሆነም ቅዱሳን በየተሰማርበት የተጋድሎ አቅጣጫ በእርሱ ቸርነት ያፈሩት ፍሬና የተጋደሉት ተጋድሎ የክርስቶስ መከራ አካል ነው፡፡ የዚያ ምልእት አካል ነው፡፡ የሰውነት የአካል ክፍሎች የሚሠሩት ሥራ የራስ ሥራ አካል ነውና፡፡

እንደዚሁም ደግሞ ክርስቶስ ሞትን ድል ሳያደርገው ኖሮ ሰማዕታትም ሞትን መጋፈጥና መናቅ ባልቻሉ ነበር፡፡ ጸድቃንም የዚህን ዓለም ጣዕምና ፍቅር ድል ማድረግና መተው (መመነን) ባልቻሉ ነበር፡፡ ስለዚህ የቅዱሳን ሰማዕታት፡፡ የጸድቃንና በአጠቃላይ እግዚአብሔርን በሕይወታቸው ደስ ያሰኙ የክርስቲያን ሰዎች ዜና ሕይወታቸው በቅድስት ቤተ ክርስቲያን የሚነገረው ያ ድል አድራጊነታቸውና የሕይወታቸው ፍሬ የእግዚአብሔር ድል አድራጊነትና ኃይል አካል እና እርሱም የተገለጠበት ስለሆነ ነው፡፡ የእነርሱ ተጋድሏቸው፡፡ መከራቸውና ድል አድራጊነታቸው የመስቀሉ ድል፡፡ የትንሣኤው ኃይል ቀጣይ አካልና ሕያው ምስክር ነው፡፡

ይኸው ሐዋርያ “እኔ የኢየሱስን ማንነትም በሥጋዬ ተሸክሜያለሁ” ይላል፡፡ ገላ. 6:17 እንዲሁም “ይህ ናፍቄቱ ተሰፋጭም ነውና፡፡ በአንድ ነገር እንኳ አላፍርም፡፡ ነገር ግን በሕይወት ብኖር ወይም ብሞት፡፡ ክርስቶስ በግልጥነት ሁሉ እንደ ወተሮው እሁን ደግሞ በሥጋዬ ይከብራል” ሲል የገለጸውም ይህንኑ የሚያስረዳ ነው፡፡ ፊል. 1:20 ቅዱሳን በዚህ ዓለም ሳሉ በእግዚአብሔር ኃይልና ጸጋ የተጋደሉት ተጋድሎና ያደረጉት ድል የእግዚአብሔር ድል ነው፡፡ ኃይላቸው እርሱ ነውና፡፡ ስለዚህ ስለ ቅዱሳን መናገርና መማር እግዚአብሔር በእነርሱ የሠራውን ሥራ መናገርና መማር ነው፡፡ ቅዱስ ጳውሎስ “በክርስቶስ መከራ የጎደለውን መፈጸም” ብሎ የገለጸው የቤተ ክርስቲያን አካል ነው፡፡

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለፌልጽስቶስ ክርስቲያኖች በጸፈው መልእክቱ ላይ ስለ ደረሰበት መከራ ከገለጸ በኋላ "ነገር ግን፡ ወንድሞች ሆይ፤ ይህ የደረሰብኝ በእውነት ወንጌልን ለማስፋት እንደ ሆነ ታውቁ ዘንድ እወዳለሁ" ይላል፡፡ ፊል. 1:12 ቅዱሳን አባቶቻችን ወንጌልን ለመስበክና ለማስፋፋት የተቀበሉትን መከራና የደረጉትን ተጋድሎ፡ እንዲሁም በእነርሱ ላይ የተገለጠውን የእግዚአብሔር ድል አድራጊነት ቤተ ክርስቲያን ትዘነጋ ዘንድ አትችሉም፡፡ የእነርሱ ጽናትና ተጋድሎ፡ ፍሬያቸውና ሥራቸው ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትን ድል ያደረገው መሆኑን፤ በእግዚአብሔር ያመነ ሰው የሚሳነው ነገር የሌለ መሆኑን በተግባር የሚመሰክሩ ምስክሮች ናቸውና፤ "ምስክሮችህ ድንቆች ናቸው፤ ስለዚህም ነፍሴ ፈለገቻቸው" እንደ ተባለ፡፡ ቅዱሳን ሰማዕታት "ሰማዕታት - ምስክሮች፡ መስካሪዎች" የተባሉትም ለዚህ ነው፡፡ መዝ. 118:129 ስለዚህም ገድላቸውን ዜና ሕይወታቸውን ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ትናገራለች፡ ታስባለች፡፡

5) የቅዱሳን ሕይወት ሕያው ወንጌል ስለ ሆነ

በወንጌል የምናገኘው በአብዛኛው እናደርገው ዘንድ የተነገረ ትእዛዝን ሲሆን ይህ ቃለ ወንጌል በተግባር ተፈጽሞ ያየነውና የምናየው ደግሞ በቅዱሳን ሕይወት ነው፡፡ ለምሳሌም ለሰም አጠራሩ ክብርና ምስጋና ይሁንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ "ጠላቶቻችሁን ውደዱ፡ የሚረግግችሁንም መርቁ፤ ለሚጠፏችሁም መልካም አድርጉ፡ ስለሚያሳድዱችሁም ጸልዩ" ብሎ አስተምሮናል፡፡ በመስቀል ላይ ሆኖ ለሰቀሉት ሳይቀር "አባ ሥረይ ሎመ እስመ በዘኢየአምሩ ይገብሩ - የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው" በማለት ይህንኑ በተግባር ፈጽሞም አሳይተናል፡፡ ማቴ. 5:44-45 ከሰዎች ወገን ደግሞ ይህን የጌታችንን ትምህርት በተግባር በመፈጸም እኛም ልናደርገው የምንችል መሆኑን በተግባር ያስተማሩን ቅዱሳን ናቸው፡፡ ለአብነትም ሊቀ ዲያቆናት ቀዳሜ ሰማዕት የሆነው ቅዱስ እስጢፋኖስ በድንጋይ እየወገሩት ለነበሩት ክፉዎች አይሁድ "ጌታ ሆይ፤ ይህን ኃጢአት አትቀጠርባቸው" ብሎ በታላቅ ድምፅ በመጮኸ ወደ እግዚአብሔር ምሕረትንና ይቅርታን ለመነሳቸው፡፡ በወንጌል "ለሚያሳድዱችሁ ጸልዩ" የተባለውን በተግባር ፈጸመ፡፡ ዮሐዋ. 7:60 በዚህ የቅዱስ እስጢፋኖስ ጸሎትም በእርሱ መወገር ዋና ተዋናይ የነበረው ሳውል የኋላው ቅዱስ ጳውሎስ እንዲሆን ረድቶታል፡፡

ሌሎችን የአምላካችንን ትእዛዛት፤ በሰው ዓቅምና ኃይል ለመፈጸም የማይቻሉ ወይም በጣም የማይቻሉ የሚመስሉትን ሳይቀር በሕይወታቸው በመፈጸም የአምላካችን ትእዛዛት ሊፈጸሙ የሚችሉ መሆናቸውን በተግባር ያሳዩንና የሕይወት መምህራን የሆኑን በየዘመናቱ የተነሡ ቅዱሳን ናቸው፡፡ ጌታችን በቅዱስ ወንጌል "ቀኝ ዓይንህ ብታሰናክልህ አውጥታህ ከአንተ ጣላት" ያለውን ቃል በአሥረኛው መቶ ዓመት በግብጽ አገር ብዙ ምግባር ትሩፋቶችን በሰውር ይሠራና ጫማ በመስፋት ይኖር የነበረው ስምዖን የተባለው ምእመን በተግባር ፈጽሞታል፡፡ ማቴ. 5:29 "እግርህ ብታሰናክልህ ቆርጠህ ጣላት" የተባለውን ደግሞ አባ መርትያኖስ የተባለ ተጋዳይ የነበረ መነኩሴ ፈጽሞታል፡፡ ማቴ. 18:8

በአጠቃላይ የቅዱሳን ሕይወት ተግባራዊ የሕይወት ትምህርት ቤት ነው፡፡ ሐዋርያው "የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሯችሁን ዋናቸችሁን አስቡ፤ የኑሯቸውንም ፍሬ እየተመለከታችሁ በእምነት ምስጋናቸው" ያለው ለዚህ ነው፡፡ ዕብ. 13:7 ዜና ሕይወታቸው ካልተነገረ በስተቀር እነዚያን ከእኛ በፊት የነበሩትንና የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሩትን ዋናቸችን ማስብ፤ እንዲሁም የኑሯቸውንም ፍሬ እየተመለከትን በእምነት ልንመስላቸው የምንችለው እንዴት አድርገን ነው? ሁሉም ትውልድ በእንደ ዘመን ላይ አይኖርምና! አዎ፤ የኑሯቸውን ፍሬ መመልከትና እነርሱን ለመምሰል እንበረታታ ዘንድ፤ ተግባራዊ የሕይወት ትምህርት እናገኝ ዘንድ በክርስቶስ የሆነውን መንገዳቸውን ከዜና ሕይወታቸው ልንማርና ልናውቅ ይገባናል፡፡

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለቅርንጥስ ክርስቲያኖች መልእክትን ከጻፈላቸው በኋላ ከዚያ በተጨማሪ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የሆነውን ተግባራዊ ሕይወቱን በተመለከተ በስፋት ይነግራቸው ዘንድ ደቀ መዝሙሩን ጢዋቴዎስን እንደሚልክላቸው ሲናገር “ስለዚህ የምወደውንና የታመነውን በጌታ ልጄ የሆነውን ጢዋቴዎስን ልክላችኋለሁ፤ እኔም በየሰፍራው በአብያተ ክርስቲያናት ሁሉ እንደማስተምር በክርስቶስ ኢየሱስ የሚሆነውን መንገዴን እርሱ ያሳስባችኋል” አላቸው፡፡ 1 ቆሮ. 4:17 ስለሆነም በአባቶቹ ያሕይወትና የተጋድሎ መንገድ ለመሄድ የሚፈልግ ሁሉ የአባቶቹን “በክርስቶስ ኢየሱስ የሆነውን መንገዳቸውን” ያስብና ያስታውስ ዘንድ ግድ ይለዋል፡፡ ከቅዱሳን አባቶቻችን ካልተማርንስ ከማን እንማር? ከእነርሱ ሕይወት መማር የምንችለው ደግሞ ሕይወታቸው ሲነገር ነው፡፡ ስለዚህም ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ኢየሱስ የሆነውን የቅዱሳንን መንገዳቸውን ትናገራለች፡፡

6) የክርስትና ዓላማው ሰዎችን ቅዱሳን ማድረግ ስለሆነ

የክርስትና ዓላማውና ግቡ ሰዎችን ወደ ቅድስና መምራትና ቅዱሳን እንዲሆኑ ማድረግ ነው፡፡ ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ ወንጌልን ያስተማረውና መጻናችንን የፈጸመው ለሰዎች የቅድስና ሕይወትን ለመስጠት፤ ወደዚህ ሕይወት የሚደረስበትን የጉዞ መስመር ለማሳየትና በቅድስና መስመር ተጉዘው ቅዱሳን እንዲሆኑ ለማድረግ ነው፡፡ “እነርሱም ደግሞ በእውነት የተቀደሱ እንዲሆኑ እኔ ራሴን ስለ እነርሱ አቀድሳለሁ” እንዳለ ጌታችን፡፡ ዮሐ. 17:19

እግዚአብሔር አምላካችን “ገዙ ቅዱሳን እስመ አነሂ ቅዱስ እነ - እኔ ቅዱስ ነኝና እናንተም ቅዱሳን ሁኑ” በማለት ሁላችንንም ለቅድስና ጠርቶናል፡፡ ዘሌ. 19:2 ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ መልእክቱን ጽፎ ለሚሰድድላቸው ክርስቲያኖች በመልእክታቱ መጀመሪያ ላይ “በእግዚአብሔር ለተወደዳችሁና ቅዱሳን ልትሆኑ ለተጠራችሁ በሮሜ ላላችሁት ሁሉ...” 1 “የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ስም በየሰፍራው ከሚጠሩት ሁሉ ጋር ቅዱሳን ለመሆን ለተጠሩት...” እያለ ይህን የክርስትና ዓላማ ያስታውሳቸውና ያሳስባቸው የነበረው ለዚህ ነው፡፡ ሮሜ 1:7-11 ቆሮ. 1:2 ስለዚህ ዓላማችንን እናውቅና ከግባችን መድረስ እንችላ ዘንድ በእጅጉ የሚያስፈልገን በመሆኑ ስለ ቅድስናና በዚህ መንገድ ከእኛ በፊት ስለ ተገዙ ስለ ቅዱሳን ሕይወት መማር የግድ ይለናል፡፡

7) መጽሐፍ ቅዱስ ቅዱሳንን እንድናውቅ፤ ወደ እነርሱ እንድንመለከት ስለሚያዝዝን

መጽሐፍ ቅዱስ ወደ ቅዱሳን አባቶቻችንና እናቶቻችን እንድንመለከት ያዝዝናል፤ ያስተምረናል፡፡ ለአብነትም በነቢዩ በኢሳይያስ ሲናገረን “ወደ አባታችሁ ወደ አብርሃም፤ ወደ ወለደችሁም ወደ ሣራ ተመልከቱ” ይለናል፡፡ እ.ሳ. 51:2 ነቢዩ ኢሳይያስ በነበረበት ዘመን (ከክርስቶስ ሥጋዊ በፊት 700 ዓመታት ገደማ) አብርሃምና ሣራ በዚህ ዓለም ላይ በሕይወት ሥጋ አልነበሩም፡፡ አብርሃምና ሣራ የነበሩት ከክርስቶስ ልደት በፊት 2,000 ዓመት ገደማ ነበር፡፡ ስለዚህ ነቢዩ ኢሳይያስ “ወደ አባታችሁ ወደ አብርሃም፤ ወደ እናታችሁም ወደ ሣራ ተመልከቱ” ብሎ ይህን የእግዚአብሔር ቃል ሲጽፍ አብርሃምና ሣራ ከዚህ ዓለም ሕይወት ካረፉ (ከሞቱ) 1,300 ዓመታት ገደማ ሆኗቸው ነበር ማለት ነው፡፡ ታዲያ በራሱ በነቢዩ በኢሳይያስ ዘመን የነበሩና ከዚያም በኋላ የሚነሡት ትውልዶች አብርሃምንና ሣራን ሊመለከቱ የሚችሉት እንዴት አድርገው ነው? የእነዚህን ደጋግ ሰዎች እምነታቸውን፤ ታዛዥነታቸውን፤ ወዘተ ከመጻሕፍት በመማር ካልሆነ በስተቀር በእካለ ሥጋ ሊያዩዋቸው አይችሉምና፤ ስለሆነም ከእኛ በፊት የነበሩ ቅዱሳን አባቶቻችንና እናቶቻችንን ገድላቸውንና ዜና ሕይወታቸውን በማንበብ እናያቸውና እናውቃቸው ዘንድ የእግዚአብሔር ቃል ያዝዝናል፡፡ መናፍቃን ደግሞ ወደ ቅዱሳን አትመልከቱ ይለናል፡፡ የምንሰማውን መምረጥ ደግሞ የእያንዳንዳችን ድርሻና ኃላፊነት ነው፡፡

ቅዱስ ጳውሎስም “እኔ ክርስቶስን እንደምመስል እኔን ምስሉ” በማለት ክርስቶስን የለበሱና ክርስቶስ በውስጣቸው የኖረባቸውንና የተገለጠባቸውን የቅዱሳንን ሕይወት መመልከት ክርስቶስን መመልከት እንደሆነ፤ እኛንም የክርስቶስ አማካዊ ማደሪያዎችና ዙፋኖች እንድንሆን የሚያነሳሳንና የሚመራን መሆኑን አስተማረን። 1 ቆሮ. 11:1 ቅዱስ ጴጥሮስና ዮሐንስም በቤተ መቅደስ አጠገብ ሲለምን የነበረውን በሽተኛ “ወደ እኛ ተመልከት” ብለውታል። የሐዋ. 3:4 በሽተኛውም ወደ እንርሱ ሲመለከት ያገኘው የኢየሱስ ክርስቶስን የፊውስ ኃይልና ተአምራት ነበር። ከተወለደ ጀምሮ ሌሎች ሰዎች ሲያደርጉት ማየት እንጂ እርሱ ግን አንድም ቀን አድርጎት አያውቅ የነበረውን እንደ ልቡ መራመድና ጸንቶ መሄድ እርሱም አግኝቶ ደስ ብሎታል። እርሱም፣ የእርሱን ሁኔታ ያዩ ሌሎችም ብዙዎች እግዚአብሔርን አመሰግኑ። ለዚያ በሽተኛ በቅዱሳን ሐዋርያት አማካይነት ከተደረገለት ተአምር የተነሣም አምስት ሺህ ያህል ሰዎች በኢየሱስ ክርስቶስ አምነዋል። የሐዋ. 4:4 ወደ ቅዱሳን መመልከት ይህን ሁሉ የእግዚአብሔርን ሥራ ለማየት በር ከፋችና ፋና ወጊ ነው።

ቅዱስ ጳውሎስ በሮሜ መልእክቱ መጨረሻ ላይ በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት መልካም ሱቃፊ የነበራቸውን የተለያዩ ሰዎችን ከጠቃቀስ በኋላ “እንግዲህ እንደነዚህ ያሉትን እወቋቸው” ይላል። ሮሜ 16:18 አም፡ በቤተ ክርስቲያን ሕይወት እንዲህ ያሉትን ቅዱሳን ማወቅ ይገባናልና መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ያሉትን ቅዱሳን አበውና እማት እናውቃቸው ዘንድ ያስተምረናል። እርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንም ሐዋርያዊት በመሆኗና መጽሐፍ ቅዱስን እንደ መናፍቃን የተወሰነውን ብቻ መርጣና ቆርጣ ሳይሆን እንዳለ በሙሉ የምትቀበልና የምታምንበት በመሆኗ እንደነዚህ ያሉትን ቅዱሳን እናውቃቸው ዘንድ ታስተምራለች።

6.2 ቅዱሳን ከሞት በኋላ ስለሚኖራቸው ማወቅ/አስማወቅ ጉዳይ

6.2.1 የተሐድሶዎች ትምህርት በዚህ ጉዳይ ላይ

ተሐድሶዎች ቅዱሳን ከሞቱ በኋላ በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር ምንም አያውቁም ባዮች ናቸው። ለዚህም ማሳያ ይሆናል ብለው በማሰብ በቅዱሳት መጻሕፍት ያሉትን አንዳንድ ጥቅሶች የግድ ጎትተውና ጠምዘዘው እንርሱ ለሚሉት ደጋፊና ምስክር አድርገው ለማቅረብ ብርቱ ጥረት አድርገዋል። ለአብነትም የሚከተሉትን እንመልከት፡-

- ⑥ “በ1ኛ ቆሮ 13:23 በእውዱ መሠረት ለመተርጎም ብንሞክር ቅዱሳን በሞት ወደዚያኛው ዓለም ሲሸጋጉ ሁሉን ዕዋቂ ይሆናሉ ከሚል መደምደማያ ላይ እያደርሰንም፤ ጥቅሱ የሚያስረዳው አሁን ያለው እውቀት ውሱን እና ከፊል መሆኑን ነው። በዚያ ጊዜ ደግሞ ከከፊል እውቀት ወጥተን እኛ ራሳችን በእግዚአብሔር መታወቃችንን ዛሬ በእምነት ከተቀበልነው በላይና ፍጹም በሆነ እውቀት እናረጋግጣለን ማለት ነው። . . . ‘በዚያን ጊዜ’ የሚለው ወደፊት የሚመጣን አንድን ጊዜ የሚጠቁመው ሐረግ የሚያመለክተው ከሞት በኋላ ያለውን ጊዜ ሳይሆን ከኢታ ዳግም ምጽአት በኋላ ያለውን ዘመን ነው። ስለዚህ በዐጸደ ነፍስ ሆኖ በዚህ ምድር ያለውን ስለ ማወቅ ነው ብሎ ማሰብ፤ መጻፍና መናገር የወዲያኛውን ዓለም ከብርና ታላቅነት ዝቅ አድርጎ መመልከት ይሆናል። ቅዱሳን በዐጸደ ነፍስ ሆነው በዚህ ምድር ላይ የሚሆነውንና አንዳንዶቹም በዐጸደ ሥጋ ላሉ እግዚአብሔር ገልጻላቸው ያወቁትን ደግመው ያውቃሉ ማለት፤ ቅዱሳን በሰማይ ከተደረሰው የተለየ ሕይወትም ሆነ እውቀት የላቸውም እንደ ማለት ይቆጠራል። (ሮራ ቁ. 38፣ ገጽ 17)

© “በሉቃስ 16 ከቁጥር 19 ጀምሮ የተገለጸውን ታሪክ ማርክስ የማያደርጉትን ባለ ጠገኝ ለመውቀስና ለማስተማር ምሳሌ ሆኖ የተረበሰ እንጂ በትክክል የተፈጸመ ታሪክ ነው ለማለት አይቻልም፡፡ . . . ታሪካዊ መሠረት የሌለውና ለማስተማር የቀረበ ነው፡፡ ይሁንና እነርሱ በሚሉት ትርጉም መሠረት ብሄሪ አብርሃም በጸጸ ነፍስ ሆኖ በምድር ላይ የተደረገውንና ከእርሱ ማንቀሳቀሱ በኋላ የተነሡትን ያወቀው በጸጸ ነፍስ ባለ ሳይሆን እግዚአብሔር እንዲያውቅ ሰጥቶታል ነው ማለት እንችላለን፡፡ እንዲህ ያለውን ከአንድ ሰው እውቀት ውጭ የሆነውንና የተሰጠውን ነገር መግለጥ የእግዚአብሔር ሥራ ነው እንጂ የሰው ነፍስ በራሷ ልትደርስበት የምትችለው እውቀት አይደለም፡፡ በሌላ በኩል ግን አብርሃም በጸጸ ነፍስ ባለ ከእርሱ በኋላ የመጡትን ዘርፎችን እስራኤላውያንን እንደማያውቃቸው ተጽፏልና (ኢሳ. 63:16) አብርሃም በጸጸ ነፍስ ባለበት ሁኔታ በምድር የሚደረገውን ሁሉ ያውቃል ማለት የሚታመን ቀርቶ የማይመስል ነው፡፡” (ጮራ ቁ. 38 ገጽ 17)

© “ጌታችን ስለ አብርሃም ሲናገር አብርሃም ቀኑን ያይ ዘንድ ሐሜትን አደረገ፤ እየም፤ ደስም አለው ብሏል፡፡ (ዮሐ. 8:56) ጌታችን በተወለደ ጊዜ አብርሃም በአካል ሥጋ አልነበረም፤ ታዲያ እንዴት አድርጎ አይቶ ደስ አለው? በጸጸ ነፍስ ሆኖ ሰላወቀ ነው እንጂ ስለ ተባለው፡፡ ጌታ ስለ አብርሃም የተናገረው ይህ ቃል አብርሃም ከሞተ በኋላ በጸጸ ነፍስ ባለ የተከናወነና ከጌታ ልደት ጋር የተያያዘ ስለ መሆኑ የሚጠቁም ፍንጭ በጥቅሉ ውስጥ ፈጽሞ አይገኝም፡፡ . . . ከዚህ ይልቅ ጥቅሱ አብርሃም ከሞተ በኋላ ሳይሆን በጸጸ ሥጋ ባለ የተከናወነን ድርጊት የሚገልጽ መሆኑን በቃሉ መሠረት ማስረጃት ይቀላል፡፡” (ጮራ ቁ. 38 ገጽ 17)

እነዚህ አባባሎቻቸው ከዚህ ቀጥሎ እንደምንመለከተው በመጽሐፍ ቅዱስ እና በአብወ ትምህርት መሠረትና ድጋፍ የሌላቸው የራሳቸው ግምቶችና የፈጠራ አባባሎች ናቸው፡፡ ይህን ለመረዳትም በመጀመሪያ እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ስለ ሰጠው ጸጋ ወሰንና ዳርቻ በማየት እንጀምር፡፡

ወደዚያ ከመሄዳችን በፊት ግን ከላይ ከጠቀስናቸው ትምህርቶቻቸው መካከል ጎላ ጎላ ያሉት አሳዛኝም አስቂኝም የሆኑትን በአጭሩ ዳሰሰናቸው እንለፍ፡፡

(1) “ቅዱሳን በሞት ወደዚያኛው ዓለም ሲሸጋገሩ ሁሉን ዐዋቂ ይሆናሉ ከሚል መደምደሚያ ላይ አያደርሰንም፡፡ . . . አብርሃም በጸጸ ነፍስ ባለበት ሁኔታ በምድር የሚደረገውን ሁሉ ያውቃል ማለት የሚታመን ቀርቶ የማይመስል ነው” የሚሉ ነገሮችን እንደ አዲስ ግኝት አቅርበዋል፡፡ ሲጀመር ማን እንዲህ አለ? የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ያረፉ ቅዱሳን ሁሉን አዋቂ ይሆናሉ ብላ አታስተምርም፡፡ ሁሉን አዋቂ እግዚአብሔር ብቻ ነው፡፡ ቅድስት ቤተ ክርስቲያናችን የምትለው ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ እውቀታቸው አይጠፋም፤ ጸጋና እውቀት እየተጨመረላቸው ይሄዳል ነው፡፡ እንዲሁም በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር አንዳች አያውቁም የሚሉት የፕሮቴስታንቶች ትምህርት ስህተት ነው ትላለች እንጂ ሁሉን አዋቂ ይሆናሉ አትልም፤ ብላም አታውቅም፡፡ ይህ ከላይም በተደጋጋሚ እንዳየው በሐሰት የመወንጀል አካሄድ የውሸት ክስ ነው፡፡

(2) ሌላው ደግሞ የ1ኛ ቆሮ 13:2 ትክክለኛው ትርጓሜ ነው ብለው የገለጹት እንዲህ ብለው ነው፡፡ “በዚያ ጊዜ ደግሞ ከከፊል እውቀት ወጥተን እኛ ራሳችን በእግዚአብሔር መታወቃችንን ዛሬ በእምነት ከተቀበልነው በላይና ፍጹም በሆነ እውቀት እናረጋግጣለን ማለት ነው፡፡” እኛ በእግዚአብሔር የመታወቃችንን ነገር ከመሞታችን በፊት አሁን በዚህ ዓለም እያለንም ቢሆን የማይጠራጥር እውነት መሆኑን እያምነም ማለት ነው? በእግዚአብሔር መታወቃችንን በሚገባ እናምናለን፤ እናውቃለንም፡፡ ስለዚህ ይህን ለማወቅ የግድ መሞት አያስፈልግም፡፡ ራሱ ጌታችን “ሁለት ድንዚጦች በእምስት ሳንቲም ይሸጡ የለምን? ከእነርሱም አንዲቱ ያለ አባታችሁ ፈቃድ በምድር ላይ አትወድቅም። የእናንተስ የራሳችሁ ጠጉር ሁሉ እንኳ ተቁጥሯል” በማለት እስከ ምን ድረስ እንደሚያውቀን አስተምሮናልና ይህን የጌታን ቃል በእምነት ለተቀበለ ሰው እንዲህ ያለውን እውቀት ለማግኘት እስከሚሞት ድረስ መጠበቅ የለበትም። ማቴ. 10:29-30 እንዲሁም “እኛን

በሚቆጣጠር በእርሱ ዓይኖቹ ፊት ሁሉ ነገር የተራቀተና የተገለጠ ነው እንጂ፤ በእርሱ ፊት የተሰወረ ፍጥረት የለምና። ተብሎ በማልጽ የተነገረ ነገር ነውና። ፊ.ብ. 4:13 እሁን ያለን የእውቀት ውሉንነትና በኋላ ሙሉ የሚሆነው እኛ በእግዚአብሔር መታወቃችን ስለመሆኑ ነው ያሉት አተረጓጎም የእግዚአብሔር ቃል የማይለውን እነርሱ ግን የራሳቸውን ሃሳብ በግድ ሚኑበት።¹¹⁰ በእውነት እግዚአብሔር ሁለንተናውን እንደሚያውቀው የማይምን ሰው ካለ ከሃዲ እንጂ ሌላ አይደለም።

(3) “ቅዱሳን በዐጸደ ነፍሱ ሆነው በዚህ ምድር ላይ የሚሆኑትንና አንዳንዶቹም በዐጸደ ሥጋ ሳሉ እግዚአብሔር ገልጸላቸው ያወቁትን ደግመው ያውቃሉ ማለት፤ ቅዱሳን በሰማይ ከቀድሞው የተለየ ሕይወትም ሆነ እውቀት የላቸውም እንደ ማለት ይቆጠራል” የሚለው አባባል ደግሞ ምንም የማይገናኝ አባባልና ትርጉም የለሽ ዐረፍተ ነገር ነው። ይህ “እንደ ማለት ይቆጠራል” የሚለው ግምታዊ አካሄድ የተሐድሶዎች የተለመደ አካሄድ ነው እንጂ ምንም ጭብጥ የለውም። ቅዱሳን በዚህ ዓለም ሰላላውም ሆነ ከዚያ ውጭ ሰላላው ነገር እርሱ ባወቀ የሚገልጥላቸውን ነገር ያውቃሉ ማለት በዚህ ዓለም ሳሉ ከነበራቸው እውቀትም ሆነ ሕይወት የተለየ የላቸውም የሚያሰኝ አንዳችም ነገር የለውም። የማይገናኝ ነገር ነው። ከታች በከፍሉ እንደምናየው ከዕረፍታቸው በኋላ በዚህ ዓለም ስለተፈጸሙ ነገሮች ያወቁ ብዙዎች አሉ። ያ ማለት ግን በዚህ ዓለም ያለውን ነገር ስለገለጠላቸው በዚህ ዓለም ሳሉ ከነበራቸው ሕይወትም ሆነ እውቀት የተለየ ነገር የላቸውም ወደሚል ድምዳሜ የሚወስድ አንዳችም ገር የለም።

(4) “እንዲህ ያለውን ከእንድ ሰው እውቀት ውጭ የሆነውንና የተሰወረውን ነገር መግለጥ የእግዚአብሔር ሥራ ነው እንጂ የሰው ነፍስ በራሷ ልትደርስበት የምትችለው እውቀት አይደለም” ያሉት ደግሞ ሌላው ነው። ይህም ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ ያውቃሉ ማለትን ነፍስ እግዚአብሔር ሳይገልጥላት በራሷ ኃይል ወይም ፈቃድ ታውቃለች ማለት አስመስለው አቅርበዋል። ይህም ስህተት ነው። የባሕርይ እውቀት ያለው እግዚአብሔር ብቻ ነው። ከዚያ ውጭ ግን ነፍሱም ሆነች መላእክት የሚያውቁት እውቀት ከእግዚአብሔር በጸጋ የተሰጣቸውን ያህል ብቻ ነው። ይህን ከታች በ6.2.2 እንመለከተዋለን።

(5) ሌላው ስህተታቸው ደግሞ “በሉቃስ 16 ከቁጥር 19 ጀምሮ የተገለጸው ታሪክ ቸርነት የማይደርጉትን ባለ ጠጎች ለመውቀስና ለማስተማር ምሳሌ ሆኖ የቀረበ እንጂ በትክክል የተፈጸመ ታሪክ ነው ለማለት አይቻልም። . . . ታሪካዊ መሠረት የሌለውና ለማስተማር የቀረበ ነው” ያሉት ነው። ይህ የራሳቸው የፈጠራ ትምህርት ነው እንጂ በሉቃስ ወንጌል ላይ የምናገኘው የባለ ጸጋውና የአልዓዛር ታሪክ ምሳሌ ሳይሆን እውነተኛ የሆነና የተፈጸመ ታሪክ ነው። ይህንም ከታች በከፍሉ እናየዋለን።

6.2.2 እግዚአብሔር ለሰው ልጅ የሰጠው የጸጋ መጠን ወሰንና ዳርቻ

እግዚአብሔር በአጠቃላይ ለሰው ልጆች የሰጠውን ጸጋ መረዳት ቅዱሳን ሊደርሱባቸውና ገንዘብ ሊያደርጓቸው ስለሚችላቸው ጸጋዎች፤ ሀብታትና ምሥጢራት መሠረት ነው። ምክንያቱም ቅዱሳን የደረሱበት ጸጋ አስቀድሞ ሰው ሲፈጠር ወደፊት በጊዜው ጊዜ ይደርስበት ዘንድ ያልተዘጋጀለትንና ያልተሰጠው አዲስ ነገር የፈጠሩ ሳይሆን ያን ለሰው የተሰጠውን የመሆን ከሂላ ከዊን (potential) የተጠቀሙ፤ በተግባር የገለጡም ናቸው።

¹¹⁰ (This is imposition, not exposition)

ለሰው ልጅ ትልቁ ጸጋው የሚመነጨውና የሚቀሳው “ንግበር ሰብአ በአርአያነ ወበአምሳሊ” ካለው ልዩ አምላካዊ ዐዋጅ ነው። ዘፍ. 1:26 ከዚህም ጋር ከራሱ ከእግዚአብሔር ለሰው የተሰጠችው ሕያዊት ነፍስ ናት። “እግዚአብሔር አምላካም ሰውን ከምድር አፈር አበጀው፤ በአፍንጫውም የሕይወት እስትንፋስን እፍ አለበት፤ ሰውም ሕያው ነፍስ ያለው ሆነ” እንደ ተባለ። ዘፍ. 2:7 እንግዲህ በእነዚህ በሁለቱ፤ ማለትም “የእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ” እና ሕያዊት የሆነች ነፍስ በመሰጠቷ ውስጥ የሰው ልጅ የክብር መነሻዎችና መድረሻዎች፤ በሂደቱም ውስጥ ያሉት ነገሮች ተመልክተዋል። ሰው እግዚአብሔርን እስከ መምሰል ድረስ ልዩ የሆነና ለሌላ ለማንም ፍጥረት ያልተሰጠ ጸጋ ተሰጥቶታል ማለት ነው።

ሰው የተሰጠችው ነፍስ ሕያዊት (የማትሞት)፤ ለባዊት (አዋቂ) እና ነባቢት (ሃሳብ ያላትና ያንንም መግለጽ የምትችል) ናት። ስለዚህ የሰው አዋቂነት መነሻው ይህ ነው። ሰው በባሕርይ (በራሱ) አዋቂም ሕያውም አይደለም። ይህ ከእግዚአብሔር በጸጋ (በሰጠታ) የተሰጠው ነው። የነፍስ እውቀቷም ሕያውነቷም ከእግዚአብሔር በጸጋ የተሰጣት እንጂ የራሷ የባሕርይዋ አይደለም። ከእግዚአብሔር ውጭ ያለው ነገር በሙሉ ፍጥረት እንደ መሆኑ መጠን ሕይወቱም ሆነ እውቀቱ፤ ኃይሉም ሆነ ሌላ ማንኛውም ነገር ሁሉም የተሰጠና ሊነሣ የሚችል ነው፤ ምክንያቱም የባሕርይ ሳይሆን የተሰጠ (የጸጋ) ነውና። ሕይወት፤ እውቀት፤ ኃይል . . . የባሕርይ የሆነ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ስለዚህ ሰው ይህን ስጦታ እውን ማድረግና ማሳደግ፤ ወደ ተሰጠው የጸጋ ከፍተኛ ጻርቻ መጓዝና ማደግ የሚችለው ከሰጪና ከምንጩ ከእግዚአብሔር ጋር ባለው የማንኛነት መስመር ነው ማለት ነው። ከእግዚአብሔር የተለየ ሰው ከጸጋው እየራቀ ሲሄድ፤ ከእግዚአብሔር ጋር የሚኖርና በመንፈስ እየቀረበ የሚሄድ ደግሞ በተሰጠው ጸጋ የበለጠ ተጠቃሚ እየሆነ ይሄዳል ማለት ነው።

የመጀመሪያው ሰው አዳም የተሰጠውን ይህን የእግዚአብሔር መልክ በኃጢአት ምክንያት ቢያደበዝዘውም በዘመነ ብሉይ ኪዳንም እንኳ አንዳንድ አባቶች ራሳቸውን ከኃጢአት ለማራቅና ሰውነታቸውን ለማንጸት፤ ወደ ቅድስና ለማደግ ባደረጓቸው ጥረቶች እግዚአብሔር እርሱ ባወቀ የብሉይ ኪዳን አጠቃላይ ሁኔታ እንዳለ ሆኖ፤ በዚያ ሁኔታ ውስጥ ሊያገኙ የሚችሉትን ጸጋውን አልከለከላቸውም። ለአብነትም ከአዳም ሰባተኛ የሆነው ሄኖክ ከከፋትና ከኃጢአት በመራቅ ሕይወቱን ከእግዚአብሔር ጋር በማድረግ እስካሁን ድረስ ከሞት ፊት ተሰውሮ እንዲቆይ አድርጎታል። “ሄኖክም እነሄዱን ከእግዚአብሔር ጋር ሰላደረገ አልተገኘም፤ እግዚአብሔር ወስዶታልና” ተብሎ እንደ ተጻፈለት። ዘፍ. 5:24 ይህንም ቅጽሱ ዮሐንስ አፈ ወርቅ “በአቤል አፍርሆሙ ወበሄኖክ አንቅሆሙ - በአቤል አስደነገጣቸው፤ በሄኖክ ደግሞ አነቃቃቸው፤ አጽናናቸው” ብሏል። ይህም ማለት ኃጢአት በመሥራት ሞት መኖሩን አቤል ሲሞት “ሞት” ማለት ምን ማለት እንደ ሆነ በተግባር አሳያቸው፤ ሰዎችም ሞትን በተግባር ሊያዩት ደነገጡ። ከኃጢአት ርቀው ንጽሕ ጠብቀው እግዚአብሔርን ቢያገለግሉ ደግሞ ከሞት ፊት እስከ መሰወር ድረስ ታላቅ ጸጋ መኖሩን ሄኖክን ከገጸ ሞት በመሰወር አሳያቸው፤ ጨርሶ ተስፋ እንዳይቆርጡ አበረታታቸው ማለቱ ነው።

በመቀጠልም በአባቶች በእነ ኖጎና በእነ አብርሃም፤ በእነ ይስሐቅና በእነ ያዕቆብ ከእነርሱ ጋር በመነጋገር ለሰው ያለውን የጸጋ መጠን በዐረቦንና በተምሳሌትም ቢሆን አሳየን። ለሙሴ ደግሞ ወደ ሲና ተራራ እንዲወጣና በዚያ አርባ ቀንና ሌሊት እንዲቆይ በማድረግ ከዚያ ሲወርድ ፊቱ የጸጋ ብርሃን እንዲሳልበት አደረገ። ከዚያ በፊቱ ላይ ይታይ ከነበረው የጸጋ ብርሃን የተነሣ ሕዝበ እስራኤል ፊቱን ማየት የማይቻላቸው በመሆኑ “ተገልበብ ለነ ሙሴ - ሙሴ ሆይ፤ እባክህ ፊትህን ተሸፈንልን” ብለውት ሙሴ መላ ዘመኑን ፊቱን ሸፍኖ ይኖር ነበር። በዘመኑ ነገሥት የነበሩት ታላላቆች ነዚያት ኤልያስና ኤልሳሳም የዚህን ጸጋ ምንነት በሕይወታቸው አይተዋል፤ ገለጠዋልም። ኤልያስ በሕይወት ዘመኑ አንድ ሙት አስነሥቷል፤ በጸሎቱ ሰማይ ዝናም እንዳይጥል ገዝቷል፤ ጳላም ጸልዮ እንዲዘገም አድርጓል። በመጨረሻም ሞትን ሳያይ በእሳት ሠረገላ ተሰውሯል፤ እስካሁንም ነፍሱና ሥጋው ሳይለያዩ በሕይወት ይኖራል። በደብረ ታቦር ከሙሴ ጋር ሲገለጡም ሁለቱም በክብር ሆነው ነበር።

ነቢዩ ኤልሳዕም በሕይወቱ ሳለ እንድ ውጥ፡ ከሞተ በኋላ ደግሞ በእጽሙ ሌላ ውጥ አስነሥቷል፡፡ እንዲሁም እርሱ በምድረ እሥራኤል ሆኖ ከብዙ ኪሎ ሜትሮች ርቀት ላይ በምድረ ሶርያ ንጉሡ በቤተ መንግሥቱ ከጥቂት የምሥጢር ሰዎች ጋር ብቻ እልፍኙን ዘግቶ ይመክር የነበረውን ምክርና የሚደረገውን ነገር ይመለከትና ያውቅ ነበር፡፡ እንዲሁም ደቀ መዝሙሩ ግያዝ ንዕማን ሶርያዊን ተከትሎ ሲሄድ በመንፈስ አይቶታል፤ ያደረገውንም ሁሉ በጸጋ አውቆበታል፡፡ 2 ነገ. 6:8-13፤ 2 ነገ. 5:20-27 ሌሎች ነቢያትም እንዲሁ እግዚአብሔር በተለያየ መገለጥና ጸጋ ኅብኝቷቸዋል፡፡ ለነቢዩ ኢሳይያስ በዙፋኑ እንደ ተቀመጠ ንጉሥ ሆኖ ተገልጦለታል፡፡ ለነቢዩ ለሕዝቅኤል በኮር ወንዝ ላለ በኪናቤል ላይ የእግዚአብሔርን ክብር ምሳሌ አይቷል፡፡ ሕዝ. 1 እንዲሁም ወደ ቤተ መቅደስ በሚገባ ጎልማሳ ታይቶታል፡፡ ለነቢዩ ዳንኤል ደግሞ ከረጁም ተራራ ማንም ሳይፈነቅለው በወረደ ድንጋይ አምሳል ታይቶታል፡፡ ይህን ሁሉ አጠቃልሎ ነው ሊቁ "እስመ በእንጽሐ መንፈስ ርእይዎ ነቢያት ለእግዚአብሔር ወተናጸፉ ገጽ በገጽ - ነፍሱን ንጹሕ በማድረግ ነቢያት እግዚአብሔርን አዩት" በማለት የገለጸው፡፡ ያዩትም ባሕርዩን ሳይሆን እነርሱ በሚገባቸውና ሊያዩት በሚችሉበት መንገድ በተገለጠላቸው ሁኔታ ነው፤ ባሕርዩ የማይመረመርና የማይደረስበት ነውና፡፡

እንግዲህ እነዚህ ነገሮች ለሰዎች ስለ ተሰጠው አምላካዊ ጸጋ መጠን ምንነት አመልካች ናቸው፡፡ ሰው ራሱን ለእግዚአብሔር ካስገዛና የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስነቱን ከጠበቀ በእግዚአብሔር ጸጋ ማድረግ የማይችለው ነገር እንደ ሌላ ራሱ ባለቤቱ ጌታችን "ለሚያምን ሁሉ ይቻላል" በማለት በማይታበል አምላካዊ ቃሉ አስተምሮናል፡፡ ማር. 9:23 እንዲሁም ደቀ መዛሙርቱ ሊያወጡት ያቃታቸውን ጋኔን ካወጣ በኋላ ደቀ መዛሙርቱ ብቻቸውን ወደ እርሱ ቀርበው "እኛ ልናወጣው ያልቻልን ስለ ምን ነው?" ባሉት ጊዜ የሰጣቸው መልስ እንዲህ የሚል ነበር፡- "ኢየሱስም፤ ስለ እምነታችሁ ማንስ ነው፤ እውነት እላችኋለሁ፤ የሰናፍጭ ቅንጣት የሚያህል እምነት ቢኖራችሁ፤ ይህን ተራራ ከዚህ ወደዚያ እልፍ ብትሉት ያልፋል፤ የሚላናችሁም ነገር የለም" ማቴ. 17:19-20

እግዚአብሔር በእርሱ ለሚያምኑ ሰዎች የሚሰጠው ጸጋ ከዚህ እስከዚህ ተብሎ የሚገደብና የሚወስን አይደለም፡፡ ለአብነትም ደመና ጠቅሰው ካሰቡት ቦታ ወዲያውኑ መድረስ የሚችሉ አሉ፡፡ ይህ ማለት ወደ አንድ ቦታ እንሂድ ብለው ባሰቡ ጊዜ ወዲያውኑ ደመና ጠቅሰው በዚያ ተጭነው ካሰቡት ይደርሳሉ፡፡ ነቢዩ ኤልያስን የአሳት ሠረገላ መጥቶ ከወሰደው በኋላ የነቢያት ልጆች ኤልሳዕን "የእግዚአብሔር መንፈስ አንሥቶ ወደ አንድ ተራራ ወይም ወደ አንድ ሸለቆ ጥሎት እንደ ሆነ ሂደው ጌታህን ይፈልጉት ዘንድ እንለምንሃለን" ያሉት ኤልያስ በዚህ ዓለም ላለ በደመና እየተጫነ ከአንዱ ስፍራ ወደ ሌላ ስፍራ ይሄድ ስለነበረ ነው፡፡ 2 ነገ. 2:16 ነቢዩ ኤልያስ ለአብድዩ ተገልጦ "ሂደህ ለጌታህ አልያስ ተገኝቷል በል" ሲለው አብድዩ ግን "አሁንም እነሆ፤ ሂድ ኤልያስ ተገኘ ብለህ ለጌታህ ንገር ትለኛለህ፡፡ እኔም ከአንተ ጥቂት ራቅ ስል የእግዚአብሔር መንፈስ አንሥቶ ወደማላውቀው ስፍራ ይወስድሃል፤ እኔም ገብቼ ለአክዓብ ስናገር ባያገኝህ ይገድለኛል" አለ፡፡ ይህም ከላይ የሚያስረዳው እንደ የተገለጸው ኤልያስ ከአንዱ ስፍራ ወደ ሌላው ስፍራ በመንፈስ እግዚአብሔር ይነጠቅና ይሄድ የነበረ መሆኑን ነው፡፡ 1 ነገ. 18:7-12 ኢትዮጵያዊውን ቄንደረባ ያስተምረውና ያጠምቀው ዘንድ በመንፈስ ቅዱስ የተላከው ቅዱስ ፊልጶስም ተልእኮውን ከፈጸመ በኋላ "የጌታ መንፈስ ፊልጶስን ነጠቀው" ይላል፡፡ በጋዛ የነበረው ፊልጶስ በመንፈስ እግዚአብሔር ተነጥቆ ወዲያውኑ በአዛውን ተገኘ፡፡ የሐዋ. 8:26፤ 39-40 ስለዚህም ቅዱሳን የእግዚአብሔር ባለሟሎች በደመና መንኮራኩርነት፤ በእሳት ሠረገላነት ወዘተ ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ ይጓዛሉ፤ ካሰቡት ቦታ ወዲያውኑ ይደርሳሉ፡፡ ይህን የመሰሉ ታሪኮችን በቅዱሳን ገድሎች እናገኛለን፡፡

እንዲሁም የእግዚአብሔር ባለሟሎች የሆኑ ቅዱሳን በጥላቸውና በልብላቸው ዘርፍ ሳይቀር ተአምር የማድረግ ጸጋ ሁሉ ይሰጣቸዋል፡፡ ቅዱሳን ከክርስቶስ ጋር ከመዋሐዳቸው የተነሣ መላ ሰውነታቸውና ሁለንተናቸው የእግዚአብሔር አካል ስለሚሆን ጥላቸውና የልብላቸው ዘርፍ ሳይቀር ተአምር ይሠራል፡፡ የቅዱስ ጴጥሮስ በሚያልፍበት ቦታ ጥላው፤ የቅዱስ ጳውሎስ ደግሞ የልብሱ ቁራጭ አስደናቂ ተአምር ያደርግ እንደ ነበር መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል፡፡

ሰለዚህ ጴጥሮስ ሲያልፍ ጥላው ዚሆን ከእነርሱ አንዱን ይጋርድ ዘንድ ድውያንን ወደ አደባባይ አውጥተው በአልጋና በቃሬሳ ያኖሯቸው ነበር። ደግሞም በኢየሩሳሌም ዙሪያ ካለችው ከተማ ድውያንንና በርኩላን መናፍቅት የተሠቃዩትን እያመጡ ብዙ ሰዎች ይሰበሰቡ ነበር፤ ሁሉም ይፈውሱ ነበር። የሐዋ. 5:15-16

እንዲሁም “እግዚአብሔርም በዳውሎስ እጅ የሚያስገርም ተለምራት ያደርግ ነበር። ስለዚህም ከአካሉ ጨርቅ ወይም ልብስ ወደ ድውዮች ይወሰዱ ነበር፤ ደዌያቸውም ይለቃቸው ነበር፤ ክፉዎች መናፍቅትም ይወጡ ነበር” ይላል። የሐዋ. 19:11-12

ከዚህም በላይ ረቂቅ የሆነውንና በሌላው ሰው ልብ ውስጥ ያለውን ነገርና ሃሳብ ማወቅ እስከ መቻል የደረሰ ጸጋ ይሰጣቸዋል። በሰው ውስጥ ያለውን ሃሳብ የሚያውቀው ራሱ ባለቤቱ (ሰውዬው) እና እግዚአብሔር ብቻ ናቸው። ሰይጣን እንኳ ይህን ማወቅ አይችልም። “በሰው ልብና ያለውን የሚያውቅ ሰው ማነው? በእርሱ ያለችው መንፈሱ ናት እንጂ” እንደ ተባለ። 1 ቆሮ. 2:11 እግዚአብሔር ልብ ያሰበውንና ኩላሊት ያጠሰውን የሚያውቅ በባሕርይ ሁሉን አዋቂ ነው። ቅዱሳንም የተሰወረውን የሚያውቅ አምላካቸው በሚሰጣቸው የጸጋ እውቀት በሌላው ሰው ልብ ውስጥ ያለውን ሃሳብ ሊያውቁ ይችላሉ። ለምሳሌም መጥምቁ ዮሐንስ ሕዝቡን በክርስቶስ ለማመን በሚያዘጋጅ ጥምቀት እያጠመቀና እያስተማረ በነበረበት ጊዜ ጸሐፍትና ፈሪሳውያን አልባሌ መስለው ተራ ልብስ ለብሰው ከሕዝቡ ጋር ተቀላቅለውና ራሳቸውን ሰውረው ወደ ጥምቀቱ መጡ። መጥመቀ መለኰት ቅዱስ ዮሐንስ ግን ባያቸው ጊዜ ማንም ነጋሪ ባያስፈልገውና ከሕዝቡ ጋር ተመሳሰለው መምጣታቸው ሳያሳስተው ለይቶ አወቃቸው፤ እንዲህም አላቸው፡- “... እናንተ የእፋኝት ልጆች፤ ከሚመጣው ቁጣ እንድትሻሻሉ ማን አመለከታችሁ?” ማቴ. 3:7 ዮሐንስ መጥምቅ በጸጋ እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ተቀላቅለው ራሳቸውን ሰውረው የመጡትን ጸሐፍትና ፈሪሳውያን ማነታቸውን ለይቶ ሰውር ሥራቸውን አውቆ ሳለፈው ከገሠጸቸው በኋላ ለሚመጣው እንዲጠበቁ መከራቸው።

ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስም ሐናንያና ሰጴራ የተባሉት ባልና ሚስቶች ንብረታቸውን ሁሉ ከሸጡ በኋላ ከፍለው በማስቀረት ከማኅበረ ሐዋርያት ለመግባት በመጡ ጊዜ መዋሽታቸውንና ከፍለው ማስቀረታቸውን አውቆባቸዋል። “ጴጥሮስም፡- ሐናንያ ሆይ፤ መንፈስ ቅዱስን ታታልልና ከመሬቱ ሽያጭ ታስቀር ዘንድ ሰይጣን በልብህ ስለ ምን ሞላ? ... እግዚአብሔርን እንጂ ሰውን አልዋሽህም አለው። ሐናንያም ይህን ቃለ ስምቶ ወደቀ፡ ሞተም።” የሐዋ. 5:1-11 ቅዱሳንን መዋሸት ሰውን ሳይሆን በእነርሱ አድሮ ያለ መንፈስ ቅዱስን መዋሸት ነው። ሐናንያና ሰጴራ ሲማከሩና ከሸያሬኔ ገንዘብ ሲደብቁ ቅዱስ ጴጥሮስ በአካል አብሯቸው አልነበረም፤ ሌላ የነገረው ሰውም አልነበረም። ባልና ሚስቱም ምክራቸውን ከእነርሱ ውጭ ለማንም አልተናገሩም ነበር። ነገር ግን እግዚአብሔር ስለ ገለጠለት ቅዱስ ጴጥሮስ የሆነውን ሁሉ አወቀ። ቅዱሳን ያውቃሉ ስንል ይህ እውቀታቸው ከራሳቸው ከባሕርያቸው ነው አንልም፤ ብለንም አናውቅም፤ እግዚአብሔር በሚሰጣቸው ጸጋ ያውቃል እንላለን እንጂ። በባሕርይ አዋቂ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ይህ የታወቀ የቅድስት ቤተ ክርስቲያን ትምህርት ነው።

በእምነትና በቅድስና ሕይወት ከእግዚአብሔር ጋር የሚኖሩ ሰዎች የሚኖሩት ሕይወት የራሳቸው መሆኑ እየቀረ በእነርሱ የሚኖረው እግዚአብሔር እየሆነ ይሄዳል። የእነርሱ ሕይወት በኢየሱስ ክርስቶስ እየተሰወረ እንደ ብሩህና ንጹሕ መስተዋት የሚያሳዩት ራሳቸውን ሳይሆን እግዚአብሔርን እየሆነ ይሄዳል። ይህም ቅዱስ ዳውሎስ እንዲህ በማለት የገለጸው የሕይወት ደረጃ ነው፡- “ከክርስቶስ ጋር ተሰቅያለሁ፤ እኔም አሁን ሕያው ሆኜ አልኖርም፤ ክርስቶስ ግን በእኔ ይኖራል፤ አሁንም በሥጋ የምኖርበት ኑሮ በወደደኝና ስለ እኔ ራሱን በሰጠው በእግዚአብሔር ልጅ ላይ ባለ እምነት የምኖረው ነው” ገላ. 2:20 ወደዚህ ደረጃ ሲደርሱ “ተመሰሉ ኪያየ በከመ እነ እትሚሰሉ ለክርስቶስ - እኔ ክርስቶስን እንደምመስል እናንተም እኔን ምስል” ከማለት ደረጃ ላይ ይደርሳሉ። 1 ቆሮ. 11:1 እነርሱነታቸው በክርስቶስ እየተሰወረ በውስጣቸው ያለው ክርስቶስ እየተገለጠ ይሄዳልና እነርሱን ስናይ የምናየው ክርስቶስን ይሆናል።

እግዚአብሔር እርሱን ለሚያምኑትና ለተከተሉት ፍጹም ቸር ነው። ዳዊትም የእግዚአብሔርን ፍጹም ደግነትና ቸርነት እንዲህ ሲል ያደንቃል፡- “ጥቁ ጌር እግዚአብሔር ለእስራኤል ለርቱዓነ ልብ - ልባቸው ለተና ለእስራኤል እግዚአብሔር እንዴት ቸር ነው” ይላል። እግዚአብሔር ብቁ ሰውነት ካገኘ ወሰን የሌለው ጸጋውን ያንናጽፋል። የሐንስ ወንጀላዊ ይህን ሲያስረዳ “እስመ እኮ በመስፈርት ዘይሁብ እግዚአብሔር መንፈሱ - እግዚአብሔር ጸጋውንና ሀብቱን የሚሰጠው በመስፈሪያ (ለክቶ) አይደለምና” ይላል። ዮሐ. 3:34 ከቸርነቱ የተነሣም እግዚአብሔር ለወዳጆቹ የሚሰጣቸው ጸጋ በቁጥርና በስፍር ሊወሰን የማይችል ነው።

6.2.3 ቅዱሳን ከሞቱ በኋላ ስለሚኖራቸው አዋቂነት

የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት

በዚህ ጉዳይ ላይ ወደ መጽሐፍ ቅዱሳዊው ትምህርት ከመግባታችን በፊት በመጀመሪያ ተሐድሶዎች ስለዚህ ጉዳይ የሚሉትን በመጥቀስ እንጀምር።

- ⊗ “የእግዚአብሔርን ቃል ለተሳሳተ አመለካከታቸው መሸፈኛነት መጥቀስ የለመዱት ወገኖች ፍጡራንን ከፈጣሪ ጋር ለማስተካከል ብዙ ጊዜ የሚጠቅሱት ይህን ክፍል (1 ቆሮ. 12:13ን) ሲሆን በዚህ ጥቅስ ሽፋንነት የሚሰበከው ትምህርት ቅዱሳን በአፀደ ሥጋ ሳሉ እውቀታቸው ውሱን እንደሆነና በአፀደ ነፍስ ግን እንደ ፈጣሪያቸው በሰማይ ሆነው በምድር የሚደረገውን እያንዳንዱን ነገር ያውቃሉ የሚሉ ነው።” (የተቀበረ መክሊት፡ ገጽ 161)
- ⊗ “ለዚህ ማስረጃነት የሚያቀርቡት በሉቃ. 16:19-31 በተጻፈው ታሪክ ውስጥ ባለጠጋው ሰው በሕይወተ ሥጋ ያሉት ዘመዶቹ እርሱ ወዳለበት ስቃይ በታ እንዳይመጡ በማሳብ አልዓዘርን እንዲልክና እንዲመሰክርላቸው አብርሃም በለመነው ጊዜ የሰጠውን ምላሽ ነው። . . . ስለሆነም አብርሃም የሞተው አስቀድሞ ነውና ከብዙ ዘመናት በኋላ የተነሡትን ሙሴንና ነቢያትን (የሙሴንና የነቢያትን መጻሕፍት) እንዴት ሊያውቃቸው ቻለ? ቅዱሳን ከሞቱ በኋላ በምድር ላይ የሚሠራውን ሁሉ እንድ በእንድ ስለሚያውቁ አይደለምን? ይላል” (የተቀበረ መክሊት፡ ገጽ 161)
- ⊗ “ስለዚህ ቅዱሳንም ተፈጥሯዊ ባሕርያቸው ከሚፈቅደው በላይ ያለውንና ለእነርሱ ሰውር የሆነውን ነገር የሚያውቁት እግዚአብሔር ሲገልጥላቸው ብቻ ነው። ከዚህ በቀር በአፀደ ነፍሱም ቢሆን ሁሉን ማወቅን የራሳቸው ሊያደርጉ አይችሉም፤ ይወቁም ቢባል ባሕርያዊ ውሱንነታቸው ይወስናቸዋል፤ ተራራ፣ ገዳል፣ የአገር ርቀት . . . ይከለክላቸዋልና አይችሉም። እንግዲህ ሙሴንና ነቢያትን በአፀደ ነፍስ ሳለ ማወቁ በዚህ መንገድ ስለተገለጸለት ብቻ እንጂ እንደ እግዚአብሔር በምድር የምትሠራዋን ሁሉ እንድ በእንድ ልቅም አድርጎ ስለሚያውቁ ነው ተብሎ በተሳሳተ መንገድ መወሰድ የለበትም። ምክንያቱም በሌላው ስፍራ በአፀደ ነፍስ ባለበት ሁኔታ አብርሃም የማያውቀው ነገርም እንዳለ ተጽፏልና (ኢሳ. 63:16)” (የተቀበረ መክሊት፡ ገጽ 166)

እነዚህ አባባሎቻቸው እንደ ተለመደው ቤተሰባትና አርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን የማትለውን እንደምትል አስመስሎ በማቅረብ ለመከራከር የቀረቡ ናቸው። በመጀመሪያ “የእግዚአብሔርን ቃል ለተሳሳተ አመለካከታቸው መሸፈኛነት መጥቀስ የለመዱት ወገኖች ፍጡራንን ከፈጣሪ ጋር ለማስተካከል” የሚለው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፍጡራንን ከፈጣሪ ጋር አታስተካክልምና እንዲያው ለማደናገሪያ የቀረበ ባዶ ክስ ነው። ሰውን በማለው መከራከር ሊያቅት የማይለውን ግድ በል ወይም ትላላህ በማለት ልክራክር ማለት ነው። ያስገምታልም። ቅዱሳን እግዚአብሔር በሰጣቸው የጸጋ እውቀት ያውቃሉ ማለት ፍጡራንን ከፈጣሪ ጋር ማስተካከል የሚሆነው እንዴት ብሎ ነው? እንዲያው ስለ ቅዱሳን የሆነ ነገር በተባሏ ቁጥር ምን እንደሚያስደነግጣቸውና አእምሯቸውን እንደሚያስታቸው ይገርማል! እግዚአብሔር ለቅዱሳን እርሱ ባወቀ የወደደውንና የሚጠቅማቸውን ያህል የጸጋ እውቀት ቢሰጣቸው የእርሱ ሰጪነትና ቸርነት ይገለጻል፤ ይመሰገናልም እንጂ ከእርሱ ጋር መስተካከል የሚሆነው በምን ሂሳብ ይሆን?

በዚያው ላይ ደግሞ “... ቅዱሳን ከሞቱ በኋላ በምድር ላይ የሚሠራውን ሁሉ አንድ በአንድ ስለሚያውቁ አይደለምን? ይላሉ” ማለት በእውነቱ የሚገርም ነገር ነው። ቅዱሳን እውቀታቸው የባሕርያቸው ላይሆን የጸጋ እንደ መሆኑ መጠን እግዚአብሔር በሚሰጣቸው ጸጋ መሠረት እርሱ የገለጠላቸውን ያህል ሊያውቁ ይችላሉ እንላለን እንጂ “ቅዱሳን ከሞቱ በኋላ በምድር ላይ የሚሠራውን ሁሉ አንድ በአንድ ያውቃሉ” አንልም። በእውነቱ አባባላቸውንና አስተሳሰባቸውን በሙሉ ሲያዩት ከጤነኛ ሰው የሚወጣ ነው ለማለት በእጅጉ ይከብዳል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ “በሃይማኖት ጤናዎች እንዲሆኑ በብርቱ ውቀሳቸው” ያለው እንደዚህ ላሉት በሃይማኖት ለታመሙት ወገኖች ኖሯል! ቂቴ 1:13-14 በእውነት እግዚአብሔር ይማራቸው።

የዚህ ዓለም ተጋድሏቸውን በእግዚአብሔር ቸርነት በድል ፈጽመው ያጠናቀቁና ወደ ሰማያዊ ሀገር የሄዱ ቅዱሳን ስለሚኖራቸው እውቀት ለመረዳት ከላይ በዚሁ ክፍል መግቢያ ላይ ያነሳነውን እግዚአብሔር ለሰው የሰጠውን የጸጋ መጠን ሰፋትና ጥልቀት መገንዘብ ወሳኝ ነው። እግዚአብሔር ሰውን የፈጠረው በጸጋው አዋቂ እንዲሆን እንጂ ጠቃሚ ከሆነው እውቀት እንዲለይ አይደለም። እግዚአብሔር የከለከለው ክፉውን ወይም የማይጠቅመውን እውቀት ብቻ ነው። እርሱ የሚሰጠው እውቀት፣ እናውቅ ዘንድ የፈቀደልንና የሚሰጠን እውቀት ግን የመጻን እውቀት ነው። ሉቃ. 1:77

መጽሐፍ ቅዱስ ከእግዚአብሔር በሚገኘው መልካም እውቀት እናድግ ዘንድ ደግሞ ደጋግሞ ያስተምረናል። “ነገር ግን በጌታችንና በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋና እውቀት እደጉ” ይላል። 2 ጴጥ. 3:18 እንደዚሁም “በበንነትም እውቀትን፣ በእውቀትም ራስን መግዛት፣ ራስንም በመግዛት መጽናትን፣ በመጽናትም እግዚአብሔርን መምሰል። ... ጨምሮ” ይላል። 2 ጴጥ. 1:6 ቅዱስ ጳውሎስም “በበጎ ሥራ ሁሉ ፍሬ እያፈራችሁ በእግዚአብሔርም እውቀት እያደጋችሁ ... በነገር ሁሉ ደስ ልታሰኙ ለጌታ እንደሚገባ ትመላለሱ ዘንድ እንለምናለን” ይላል። ቆላ. 1:10-12 የተከለከለው “ጢሞቴዎስ ሆይ፣ በውሽት እውቀት ከተባለ ለዓለም ከሚመች ከከንቱ መለፍለፍና መከራከር እየራቅህ የተሰጠህን አደራ ጠብቅ” ተብሎ በሐዋርያው የተገለጠው የማይጠቅመውና የ“ውሽት” እውቀት” ነው። 1 ጢሞ. 6:20

በመቀጠልም ተሐድሶዎች እንዲህ ያሉትን ወደ ማየት እንሂድ፡-

- © “በቤተ ክርስቲያናችን ቅዱሳን በአጸደ ነፍስ ያማልዳሉ በሚለው ትምህርት ላይ አንድ ወጥ የሆነ ትምህርት እንደሌለ ይታወቃል። ከላይ የተመለከትናቸውና የዚህ አስተምህሮ ደጋፊዎች የሆኑ ብዙ ክፍሎችና ተከታዮቻቸው በአፀደ ነፍስ አሁንም በእግዚአብሔር ፊት ቆመው በማማለድ ላይ እንደሚገኙ ሲያምኑ፤ ይህን የማይቀበሉ ወገኖች ደግሞ “በአፀደ ነፍስ አያማልዱም፤ ነገር ግን የቀደመውና በሕይወት ሥጋ ሳሉ የነበረው ልመናቸውና የተገባላቸው ቃል ኪዳን ሲያማልድ ይኖራል ማለት ነው” ይላሉ። መርሐ ጽድቅ ባሕላ ሃይማኖት የተሰኘው መጽሐፍ የመጀመሪያውን አመለካከት ውድቅ በማድረግ ሁለተኛውን ደግፎ እንዲህ ይላል፡- “ቅዱሳን ጻድቃን ያማልዳሉ ስለተባለ ግን እላይ እንዳልነው በሕይወት ሥጋ ሳሉ እግዚአብሔርን አገልግለው የተቀበሉት ቃል ኪዳናቸው እስከ ዕለተ ምጽአት ሲያማልድ ይኖራል ማለት ነው እንጂ እንደገና በእኩል ነፍስ መውጣት፣ መውረድ፣ መስገድ፣ መጸለይ፣ መለመን አለባቸው ማለት አይደለም። ... እንግዲህ ይህ አንድ አዲስ ያልተያዘበት ትምህርት ... ፈራሽ ይሆናል።” (የተቀበረ መክሊት፣ ገጽ 182-3)

ይህ ኢምክንያታዊ ክርክር ነው። ምክንያቱም በመጀመሪያ ይህ ልዩነት ተብሎ የሚጠራ አይደለም። ቁም ነገሩ ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ ያማልዳሉ የሚለው ነገር ነው። በዚህ ላይ እርቶዶክሳውያን ሊቃውንት ልዩነት የላቸውም። ከዚያ በመቀጠል “የሚማልዱት እንዴት ነው?” በሚለው ጉዳይ ላይ የገለጹትም ልዩነት የሌላቸውና ሃሳባቸው ተመሳሳይ የሆኑ አገላለጾች ናቸው። በተሐድሶዎቹ “የሁለቱም ወገኖች” ተብለው የተገለጹት ሃሳቦች መሠረታዊ ተቃርኖ የላቸውም። የአንደኛው ያሉት “በአፀደ ነፍስ አሁንም በእግዚአብሔር ፊት ቆመው በማማለድ ላይ እንደሚገኙ ሲያምኑ”

የተባለው ሲሆን የሁለተኛዎቹ ያሉት ደግሞ “ይህን የማይቀበሉ ወገኖች ደግሞ በአፀደ ነፍስ አያማልዱም፤ ነገር ግን የቀደመውና በሕይወተ ሥጋ ሳሉ የነበረው ልመናቸውና የተገባላቸው ቃል ኪዳን ሲያማልድ ይኖራል ማለት ነው እንጂ እንደገና በአካለ ነፍስ መውጣት፤ መውረድ፤ መስገድ፤ መጽለይ፤ መለመን አለባቸው ማለት አይደለም” ይላሉ ያሉት ነው። እነዚህ “ሁለቱም” የተባሉት ሃሳቦች ቅዱሳን ከዕለተ ዕረፍታቸው በኋላ እንደሚያማልዱ የሚሰማሙ ናቸው። ስለዚህ “ሁለት” የተለያዩ ሃሳቦች ሳይሆኑ አንድ ሃሳብ ናቸው። ከዚህም ጋር “ይህን የማይቀበሉ ወገኖች ደግሞ በአፀደ ነፍስ አያማልዱም ይላሉ” ብለው ተሐድሶዎቹ የገለጹት ሐሰት ነው። በዚህ ዓለም ሳሉ ያደርጉ እንደ ነበረው ለመማለድ በጸጸደ ነፍስ መውጣት መውረድ የለባቸውም ይላሉ እንጂ “በአፀደ ነፍስ አያማልዱም” አይሉም። ይህን የሚሉት ተሐድሶዎችና አባቶቻቸው ፕሮቴስታንቶች ናቸው። ስለዚህ ይህ የራሱን ክህደት አርቶዶክሳውያ አባቶችም የሚሉት አስመሰሉ ለማቅረብ የተደረገ ከንቱ ጥረት ነው። የራሱን ክህደት ሌሎችም የሚሉትና የሚደግፉት አስመሰሉ ማቅረብ ነውር ነው!

በዚህም ላይ የሁለተኛዎቹ የተባለውም ሆነ የመጀመሪያዎቹ የተባለው ሃሳብ ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ በዚህ ዓለም ያደርጉት እንደ ነበረው መውጣትና መውረድ፤ መከራ መቀበልና መስገድ አለባቸው አይሉም። ስለዚህ “በቤተ ክርስቲያናችን ቅዱሳን በእጸደ ነፍስ የማልዳሉ በሚለው ትምህርት ላይ አንድ ወጥ የሆነ ትምህርት እንደሌለ ይታወቃል” ያሉት ሐሰት ነው። አርቶዶክሳውያን ሁሉ ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ በአፀደ ነፍስ እንደሚያማልዱ ያምናሉ። እንደዚሁም በዚህ ዓለም ሳሉ ያደርጉት እንደ ነበረው ሰጊድ፤ ውጣ ውረድ፤ ተወክፎት መክራ ... እንደ ሌለባቸው ያምናሉ። ስለዚህ ተሐድሶዎች ያቀረቡት ሃሳብ ስህተት ነው። እንደዚሁም የሚያምኑባትን ቤተ ክርስቲያን “ቤተ ክርስቲያናችን” ማለታቸው ለማስመሰልና ለማታለል ካልሆነ በስተቀር በምንም መንገድ አርቶዶክሳዊነት የሌላቸው መሆኑ እስካሁን ካየነው ግልጽ ነው።

በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ ይህ ልዩነት ነው ሊባል የሚበቃ አይደለም እንጂ ነው ቢባል እንኳ ስለ አንድ ነገር ቁርጥ ያለ እውቀት አስመኖር ማለት ያ ነገር የለም ወይም ሙሉ በሙሉ ትክክል አይደለም ማለት ሲሆን አይችልም። ለምሳሌ ሰዎች ስለ መሬት ቅርጽ ብዙ ሲወዛገቡ ኖረዋል። ለብዙ ዘመናት “ጠፍጣፋ ናት” “ክብ ናት” እየተባባሉ ሲወዛገቡ ነበር። ይህ ማለት ግን መሬት የለችም ማለት አይደለም። እንደዚሁም “መሬት በፀሐይ ዙሪያ ትዞራለች” በሚለውና “ፀሐይ በመሬት ዙሪያ ትዞራለች” በሚለውም የብዙ ዘመናት ውዝግብ ነበር። ይህ ማለት ግን በዚህ ዙሪያ ላይ ሰዎች እርግጠኛውን ስለማያውቁና ስለሚወዛገቡ ይህ ውዝግብ የመጣው ፀሐይም ሆኑ መሬት ስለሌሉ ነው አያሰኝም። እንዲያውም ስለ አንድ ነገር ውዝግብ መኖሩና ጥርት ያለ እርግጠኛ ነገር አለመኖሩ የሚያስረዳው ያ ነገር አለመኖሩን ሳይሆን መኖሩን ነው። ምክንያቱም ነገሩ ባይኖር ኖሮ ከተንቱንም የውዝግቡ መነሻ አይኖርም ነበርና።

እንደዚሁም ሁሉ ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ በእጸደ ነፍስ የሚማልዱት እንዴት እንደሆነ በእርግጠኛነት አለመታወቁ ስለማያማልዱ ነው ከሚል መደምደሚያ ሊያደርስ አይችልም። ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ እንደሚያማልዱ እንጂ እንዴት እንደሚማልዱ በእርግጠኛነት አለመታወቁም ተፈጥሯዊና አግባብ ነው። ምክንያቱም ከሞት በኋላ ስላለው ነገር በዚህ ዓለም ያለን ሰዎች በእርግጠኛነት እናውቅምና። ዛሬ የምናውቀው እውቀት በመስተዋት በድንገገዝገዝ እንደምናውቀው ያህል ነው የተባለውም ለዚህ ነው። መጽሐፍ ቅዱስም እንደሚያማልዱ ይነግረናል እንጂ እንዴት እንደሚያማልዱ በዝርዝር አይነግረንም። ለምሳሌ ከሞት በኋላ ሕይወት አንዳለ እናውቃለን፤ ሆኖም የዚያ ሕይወት አኗኗር በትክክል ምን እንደሚመስል አሁን በዚህ ዓለም ያለን እኛ ሙሉ በሙሉ እናውቀውም። ይህ ግን ከሞት በኋላ ሕይወት የለም አያሰኝም፤ የሚሆነው ነገር በእኛ ማወቅ አለማወቅ ላይ የተመሠረተ አይደለምና። ይህን ጉዳይ (የቅዱሳንን አማላጅነት በእጸደ ነፍስ) ከዚህ በታች በበጀው እንመለከተዋለን።

በመሆኑም እግዚአብሔር ከሚሰጠው ጸጋ አንዱ እውቀት (አዋቂነት) ነው። ይህ ጸጋም በዚህ ዓለም ይጀመርና እያደገ ይሄዳል። በዚህ ዓለም ባሉ የሚያውቁት እውቀት በመጠኑ ነው። ያ እውቀታቸው በሂደት እያደገ ይሄዳል፤ ሆኖም በዚህ ዓለም ሕይወት ብቻ የተገደበና የተወሰነ ግን አይደለም። ይህም በመዳን ትምህርት በከፍል አንድ ላይ እንደ ተገለጸው እስከ ዕለተ ምጽአት ድረስ እያደገ የሚሄድ ነው። ተሐድሶዎች በዚህ ጉዳይ ላይ ያለባቸው የእውቀትና የአስተሳሰብ ችግር በመዳን ትምህርት ላይ ያለባቸው ችግርና ስህተት ውጤትና ነጸብራቅ ነው። ይህም መዳንን ቁንጽል አድርገው ከእስር ቤት ከመውጣትና ከቅጣት ከማምለጥ እንጻር ብቻ ስለሚረዱት ነው።

ቅዱስ ጳውሎስ ይህን እንዲህ ሲል ገልጾታል፡-

ልጅ ሳህላ እንደ ልጅ እናገር ነበር፤ እንደ ልጅም አስብ ነበር፤ እንደ ልጅም እቋጥር ነበር፤ ገልግላ ሆኜ ግን የልጅነትን ጠባይ ሽፌያለሁ። ዛሬ በመስተዋት በድንግግግግ እንደምናይ ነን፤ በዚያን ጊዜ ግን ፊት ለፊት እናያለን፤ ዛሬስ ከእውቀት ከፍጹ አውቃለሁ በዚያን ጊዜ ግን እኔ ደግሞ እንደ ታወቅሁ አውቃለሁ። 1 ቆሮ. 13:9-12

ማንም ሰው ቢሆን በዚህ ዓለም ባለው ሕይወቱ የሚያውቀው እውቀት አንድ ሰው በሕፃንነት ዕድሜው እንደሚያውቀው ዓይነት እውቀት ነው። እውቀቱ ውስንና ተከፍሎ ያለበት ነው። አንድ ሰው ስለ አንድ ነገር በንደሎ መረጃ ወይም እንዲሁ በምናቡ የሚሥለው ሥዕል በአእምሮው አብሮት የሚቆየው ትክክለኛ የሆነውን ነገር እስከሚያውቅ ድረስ ነው። ያን ጊዜ እውነቱ ሲገለጥ ባለማወቅ ወይም በንደሎ እውቀት ላይ ተመሥርቶ በምናብ ተፈጥሮ የነበረው ሥዕል ይጠፋል፤ ፍጹም የሆነው እውቀት መጥቷልና ቦታውን ይለቅቃል። ይህን ነው "ከእውቀት ከፍለን እናውቃለንና፤ ከትንቢትም ከፍለን እንናገራለንና፤ ፍጹም የሆነ ሲመጣ ግን ተከፍሎ የነበረው ይሻራል" ያለው መምህራችን ቅዱስ ጳውሎስ። በሚመጣው ዓለም ሕይወት የሚኖረው ሕይወትና አኗኗር ግን "ዓይን ያላየችው፤ ጆሮም ያልሰማው፤ በሰው ልብም ያልታሰበው፤ እግዚአብሔር ለሚወዱት ያዘጋጀው" ተብሎ እንደ ተገለጸው አሁን አይታወቅም። 1 ቆሮ. 2:9

ቅዱሳን ተጋድሏቸውን ጨርሰው ከዚህ ከቀላዊው ዓለም ወደ መንፈሳዊው ዓለም ሲሄዱ እውቀታቸውም መንፈሳዊና ከፍተኛ ያለ እየሆነ ይሄዳል እንጂ በዚህ ዓለም ባሉ ያውቁት ከነበረው ወደ ታች የሚወርድ አይሆንም። በዚህ ዓለም ባሉ እንኳ በሕገ ተፈጥሮ ሊታወቅ ከሚችለው ሁኔታ ውጭና በላይ ያወቁ ቅዱሳን ነበሩ። ለምሳሌም ከላይ እንደ ተገለጸው ነቢዩ ኤልሳቦ አስራኤል ምድር ውስጥ ሆኖ እርሱ ከነበረበት ቦታ ብዙ ርቀት ላይ ባለው በሰርያ አገር፤ ያውም ንጉሠ አልፋኝ ዘግቶ የሚያደርገውን ነገር፤ የሚመክረውን ምክር ሁሉ ያውቅበት ነበር። 2 ነገ. 6:8-12 ደቀ መዝሙሩ የነበረውን ግያዝንም በአካል አብሮት ሳይሆን፤ ነገር ግን በመንፈስ ተከትሎት ሄዶ ከነዕማን ጋር እንደ ተገናኘና ምን እንዳደረገ አውቆበታል፤ አይቶታል። 2 ነገ. 5:20-25

ቅዱስ ጴጥሮስ ሐናንያና ሶጲራ የተባሉት ባልና ሚስት መሬታቸውን ሸጠው ሙሉ በሙሉ ለመስጠትና ከሐዋርያት የአንድነት ማኅበር ለመግባት ወስነው ሲያበቁ እንደገና ከሸያጩ ከፍለው አስቀርተው ሳለ ያን ነገራቸውን ደብቀው በፊቱ በቆሙ፤ ጊዜ ያደረጉትን ነገር ሁሉ አውቆባቸዋል። ከላይ እንደ ተገለጸው ባልና ሚስቱ ሲማከሩ ቅዱስ ጴጥሮስ አብሯቸው አልነበረም። ታዲያ ይህን የእነርሱን ስውር ምክር ማን ነገረው? መንፈስ ቅዱስ ለቅዱስ ጴጥሮስ የተፈጸመውን ነገር ስለ ነገረው ነው። ስለዚህ የቅዱሳን እውቀታቸው የሚገኘው ከመንፈስ ቅዱስ ነው። መንፈስ ቅዱስ በሚሰጣቸው እውቀት በሕገ ተፈጥሮ በሥጋዊ አእምሮ ሊታወቅ የማይችለውን ነገር ቦታና ጊዜ ሳይገድባቸው ይገልጥላቸዋል፤ እነርሱም ያውቃሉ።

እዚህ ላይ የእውነት ለዋጮች የሆኑት ተሐድሶዎች ያሉትንና ከላይ ከጠቀስናቸው መካከል አንዱን እንመልከት፡-

- ③ “እንዲህ ያለውን ከአንድ ሰው እውቀት ውጭ የሆነውንና የተሰወረውን ነገር መግለጥ የእግዚአብሔር ሥራ ነው እንጂ የሰው ነፍስ በራሷ ልትደርስበት የምትችለው እውቀት አይደለም፡፡ በሌላ በኩል ግን አብርሃም በዐጸደ ነፍስ ሳለ ከእርሱ በኋላ የመጡትን ዘሮቹን እስራኤላውያንን እንደማያውቃቸው ተጽፏል (ኢ.ሳ. 63:16) አብርሃም በዐጸደ ነፍስ ባለበት ሁኔታ በምድር የሚደረገውን ሁሉ ያውቃል ማለት የሚታመን ቀርቶ የማይመስል ነው፡፡” (ፎራ ቁ. 38፣ ገጽ 17)

ይህ ዓይነቱ የመናፍቃን አባባል ቢያንስ ፆስት መሠረታዊ ስህተቶችን ያሳየናል፡፡ የመጀመሪያው “እንዲህ ያለውን ከአንድ ሰው እውቀት ውጭ የሆነውንና የተሰወረውን ነገር መግለጥ የእግዚአብሔር ሥራ ነው እንጂ የሰው ነፍስ በራሷ ልትደርስበት የምትችለው እውቀት አይደለም” የሚለው አባባላቸው ነው፡፡ ጥንቱንም ቢሆን እውቀት የባሕርይ ገንዘብነቱ የእግዚአብሔር ብቻ ነው፡፡ የሰው ነፍስም ሆነች መላእክት በራሳቸው በባሕርያቸው እውቀት የላቸውም፡፡ ስለዚህ ነፍስ አዋቂ ናት የምንለው እግዚአብሔር በሰጣት የማወቅ ጸጋ መሠረት እንጂ በራሷ በባሕርይዋ ነው ብላ ቅድስት ቤተ ክርስቲያናችን አስተምራ አታውቅም፤ ጤና ያለው ማንም ሰውም እንዲህ አያስብም፡፡ ስለዚህ ይህን ነገር ቤተ ክርስቲያን የምታስተምረውና የምታምነው ሆኖ ሳለ አብርሃም በአጸደ ነፍስ ሳለ ያወቀውን ነገር ለመከድ የማይችሉበት አጣብቂኝ ውስጥ ሲገቡ እንዲህ በሚል ማምታታት ለማምለጥ መዋከር ከእውነት ጋር ደብብቆሽ መጫወት ነው፡፡ ቤተ ክርስቲያናችን ሁሉ ጊዜም የምታስተምረው ሰው ከእግዚአብሔር በተሰጠው ጸጋ ከብዙ ክብርና እውቀት መድረስ ይችላል የሚል ነው እንጂ በራሱ ኃይል ወይም ባሕርይ አዋቂ ነው ብላ አይደለም፡፡ እነርሱ ግን እንዲህ የሆኑት የቤተ ክርስቲያኒቷን ትምህርት ሳይማሩ ጠላት በልቡናቸው ላይ የዘራው እንክርጻድ ስለ በቀለባቸውና ከፋ ፍሬ ሰላፊራባቸው ነው፡፡

ሌላው ሁለተኛው መሠረታዊ ስህተት ደግሞ “በሌላ በኩል ግን አብርሃም በዐጸደ ነፍስ ሳለ ከእርሱ በኋላ የመጡትን ዘሮቹን እስራኤላውያንን እንደማያውቃቸው ተጽፏል (ኢ.ሳ. 63:16)” ያሉት ነው፡፡ በመጀመሪያ ማስረጃ ብለው የጠቀሱት የእግዚአብሔር ቃል ምን እንደሚል እንመልከት፡-

አብርሃም ባያውቀን፡ እስራኤልም ባይገነዘበን አንተ አባታችን ነህ፤ አቤቱ፣ አንተ አባታችን ነህ፤ ስምህም ከዘላለም ታዳጊያችን ነው። ኢ.ሳ. 63:16

“አብርሃም ባያውቀን” ማለት “አብርሃም አያውቀንም” ማለት ነውን? በምን አገባብ ነው እንዲህ የሚሆነው? እንዲህ አድርጎ የተረጎመውስ ማን ነው?

ይህን ቃል ለመረዳት በመጽሐፍ ቅዱስ በዚህ መልኩ የተገለጹ ሌሎች ነገሮችን እንመልከት፡፡ ንጉሥ ናቡከደነፆር እርሱ ላቆመው ምስል አንሰግድም ያሉትን ሠለስቱ ደቂቅን ጠርቶ “አሁንም የመለኮቱንና የእንቢሊታውን የመሰንቆውንና የክራሩን የበገናውንና የዋሽንቱን የዘፈኑንም ሁሉ ድምፅ በሰማችሁ ጊዜ ተደፍታችሁ ላሠራሁት ምስል ብትሰግዱ መልካም ነው፡፡ ባትሰግዱ ግን በዚያ ጊዜ በሚነድድ እሳት እቶን ውስጥ ትጣላላችሁ፡፡ ከእጄስ የሚያድናችሁ አምላክ ማን ነው?” ብሎ አስፈራራቸው፡፡ እነርሱ ሲመልሱለት ደግሞ እንዲህ አሉ፡፡

ናቡከደነፆር ሆይ፤ በዚህ ነገር እንመልስልህ ዘንድ አስፈላጊያችን አይደለም። የምናመልከው አምላካችን ከሚነድደው ከእሳቱ እቶን ያድነን ዘንድ ይችላል፤ ከእጅህም ያድነናል፤ ንጉሥ ሆይ፤ ነገር ግን፤ ንጉሥ ሆይ፤ እርሱ ባያድነን፤ አማልክትህን እንጻናመልክ፤ ላቆምኸውም ለወርቁ ምስል እንዳንሰግድለት እወቅ እሉት። ዳን. 3:15-18

ሠለስቱ ደቂቅ “እርሱ ባያድነን” ማለታቸው “እግዚአብሔር እያድነንም” ማለታቸው ኖሯልን? በእነርሱ አተረጓጎም ከሄድን እነዚያን የእምነት አርበኞችና የጨለማ ዘመን ከዋክብት በእግዚአብሔር አዳኝነት የማያምኑ ሊያደርጓቸው ነውን? ይልቁንም “እርሱ ባያድነን” የሚለው አባባላቸው የእምነታቸውን ጽናትና ቁርጥ ውሳኔያቸውም የመጨረሻ ደረጃ የደረሰ መሆኑን የሚያመለክት ነበር። እነርሱ ራሳቸውን ለአምላካቸው አሳልፈው ለመስጠትና ወደ እሳት ውስጥ ለመጣል የቆረጡት እግዚአብሔር በእሳቱ ከመሞት በማዳኑ ወይም ባለማዳኑ ላይ ተመሥርተው ሳይሆን ለእርሱ ካላቸው ጥልቅ ፍቅርና ቀናዒነት የተነሣ ነበር። ስለዚህ ከእሳቱ ማዳኑም ሆነ በእሳቱ ተቃዋሙ ሞተው ለእውነት ለማዕታት (ምስክሮች) እንዲሆኑ ማድረግ የእነርሱ ድርሻና እውቀት ሳይሆን የእግዚአብሔር ብቻ እውቀትና ውሳኔ ነው። ስለዚህ እነዚያ የእምነት አርበኞች የሆኑ ሠለስቱ ደቂቅ “ከእሳቱ ቢያድነንም፣ ባያድነንም እኛ ግን ላቆምከው ምስል አንሰግድም” በማለት ለአምላካቸው ያላቸውን ቁርጥና የማያወሳውል ተአማኒነት በተግባር መሰከሩ። ስለዚህ “እርሱ ባያድነን” ማለት “አያድነንም” ማለት አይደለም።

እንደዚሁም ሁሉ “አብርሃም ባያውቀን፣ እስራኤልም ባይገነዘበን አንተ አባታችን ነህ” የሚለው ቃል አብርሃምና እስራኤል (ያዕቆብ) ሰዎች እንደ መሆናቸው ልጆቻቸውን ከማሰብና ስለ እነርሱ ከማሳሰብ ቢደክሙ እንኳ፣ እግዚአብሔር ግን የሁሉም ዘለዓለማዊ አባት፣ የማይረሳና የማይተኛ ትጉህ እርኛ ስለሆነ መቼም መቼ የማይረሳቸው መሆኑን የሚያስረዳ አንጻራዊ (ንጽጽራዊ) አገላለጽ እንጂ በግድ ጠምዝዘው የማይለውን ይላል ለማለት እንደ ሞከሩት እንደ መናፍቃት ያለ ሃሳብ የሚናገር አይደለም። አብርሃምንም ወደፊት ጊዜያቸውን ጠብተው የሚመጡትን ልጆቹን ሁሉ “ወደ ሰማይ ተመልከት፣ ከዋክብትንም ልትቈጥራቸው ትችል እንደ ሆነ ቍጠር አለው፤ ዘርህም እንደዚሁ ይሆናል” በማለት አስቀድሞ አሳይተው የለምን? ዘፍ. 15:5 እንዲሁም “ለብዙ አሕዛብም አባት ትሆናለህ። ከዛሬም ጀምሮ እንግዲህ ስምህ አብራም ተብሎ አይጠራ፤ ነገር ግን ስምህ አብርሃም ይሆናል፤ ለብዙ አሕዛብ አባት አድርጌሃለሁና። እጅግም አበዛሃለሁ፤ ሕዝብም አደርገሃለሁ፤ ነገሥታትም ከእንተ ይወጣሉ” በማለት ነግሮታል። ዘፍ. 17:4-10 ልጆቹ ተለይተው የሚታወቁበት ምልክት ይሆነው ዘንድም ግዝረትን ሰጥቶታል።

እስራኤል የተባለ ያዕቆብንም እንዲሁ ከእርሱ ስለሚወጡት ልጆቹ ነግሮታል። ያዕቆብ የነገዶች ሁሉ አባቶች ለሆኑት ለአሥራ ሁለቱ ልጆቹ ለእያንዳንዳቸው ወደ ፊት በየዘመናት ሁሉ ስለሚሆኑት በምርቃት ዓይነት መልኩ የነገራቸው ልጆቹን ስለማያውቃቸው ነውን? መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ይላል፡- “ያዕቆብም ልጆቹን ጠርቶ እንዲህ አለ- በኋለኛው ዘመን የሚያገኛችሁን እንድንግራችሁ ተሰብስቡ። እናንተ የያዕቆብ ልጆች ተሰብስቡ፤ ስሙም፣ አባታችሁ እስራኤልንም አድምጡ። . . . ” ዘፍ. 49:1-28 ለዚህ ነበር በየዘመናቱ የተነሡት ልጆቻቸው ወደ እግዚአብሔር ሲጸልዩ “የአብርሃም፣ የይስሐት፣ የያዕቆብም አምላክ” እያሉ እግዚአብሔርን ይጠሩትና ይጸልዩ የነበረው።

ሌላው ሦስተኛው ደጋግመው የሚሉት ስህተት ደግሞ “አብርሃም በዐጸደ ነፍስ ባለበት ሁኔታ በምድር የሚደረገውን ሁሉ ያውቃል ማለት የሚታመን ቀርቶ የማይመስል ነው” የሚለው ነው። በምድርም ይሁን በሰማይ፣ አብርሃምም ይሁን ማንም የሚደረገውን ነገር ሁሉ የሚያውቅ ፍጡር የለም። ሁሉን ማወቅ የእግዚአብሔር የባሕርይ ገንዘብ ብቻ እንጂ የፍጡራን ችሎታ አይደለም። ስለዚህ ኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን እንዲህ ብላ አላስተማረችም። አንድን ሰው የሚለውን ሃሳብ ትቶ በማይለው ሃሳብ ለመሞገት መነሣት በሥነ አመክንዮ ካሉት ስህተቶች መካከል አንዱ ነው። ይህም ያ አካል የሚለውን ሃሳብ ለመሞገት ያለመቻል መገለጫ ነው። ሰዎችም ሆኑ መላእክት የሚያውቁት ምን ጊዜም እግዚአብሔር ያውቁ ዘንድ የገሰጠላቸውን መጠንና ያህል ብቻ ነው። ስለ ቤተ ክርስቲያኒቱ ሌሎች የነገሯቸውን ብቻ እንጂ ውስጧ አለመኖራቸውንና ምን ያህል እንደማያውቋት ይህ ሁሉ ይመሰክርባቸዋል።

ወደ እግዚአብሔር የሄዱ ቅዱሳን ከዚህ ዓለም ዕረፍታቸው በኋላም በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር እግዚአብሔር በገለጠላቸው መጠን እንደሚያውቁ መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል፡፡ ለአብነትም የሚከተሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶች እንመልከት፡፡

ሀ) ሙሴና ኤልያስ በደብረ ታቦር

ከዚህ ዓለም ከሞተ ቅድመ ሥጋዊ አንድ ሺህ አምስት መቶ ዓመታት ገደማ የሚሆነው ሙሴ እና ነፍሱና ሥጋው ሳይለያዩ ያለው ኤልያስ ሁለቱም በደብረ ታቦር ተገልጠዋል፡፡ ተገናኝተዋል፡፡ ቅዱስ መጽሐፍ እንዲህ እንደሚል፡-

ሲጸልይም የፊቱ መልክ ተለወጠ፤ ልብሱም ተብላጭልጮ ነጭ ሆነ። እነሆም ሁለት ሰዎች እነርሱም ሙሴና ኤልያስ ከእርሱ ጋር ይነጋገሩ ነበር፤ በክብርም ታይተው በኢየሩሳሌም ሊፈጽም ስላለው ስለ መውጣቱ ይናገሩ ነበር። ሉቃ. 9፡29-31

ይህ የእግዚአብሔር ቃል ቅዱሳን ከዕረፍታቸው በኋላ እግዚአብሔር በሰጣቸው ጸጋ መጠን ስለሚኖራቸው አዋቂነት ብዙ ነገሮችን ያስተምረናል፡፡

- 1) አንድ ሰው ከዚህ ዓለም ከሞተ በኋላ በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር የማያውቅ ቢሆን ኖሮ፤ ሙሴ ከሞተ ከአንድ ሺህ አምስት መቶ ዓመታት በኋላ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም መምጣቱንና በሥጋዊ መገለጡን እንዴት አወቀ? ኤልያስስ ከዚህ ዓለም ከተወሰደ ከብዙ ዘመን በኋላ ጌታችን በዚህ ዓለም መወለዱን እንዴት ሊያውቅ ቻለ?
- 2) ሙሴና ኤልያስ ጌታችን ሰው ሆኖ እስከ ተገለጠበት እስከዚያ ጊዜ ድረስ ብቻ ሳይሆን ወደፊት ስለሚሆነው ነገር እንዴት ማወቅ ቻለ? ምክንያቱም “በኢየሩሳሌም ሊፈጽም ስላለው ስለ መውጣቱ ይናገሩ ነበር” ተብሏልና፡፡ “በኢየሩሳሌም ሊፈጽመው ያለው መውጣቱ” የተባለው በዚያ (በኢየሩሳሌም) ለድንገተ ዓለም የሚፈጽመው ስቅለቱና ሞቱ፤ እንዲሁም ትንሣኤው ነውና፡፡ ሙሴና ኤልያስ እስከዚያ (በደብረ ታቦር እስከ ተገለጠበት) ጊዜ ድረስ ብቻ የሆነውን - ሰው መሆኑንና በዚህ ዓለም መገለጡን (ጋላፍያትን) - ብቻ ሳይሆን ገና ወደፊት የሚሆነውን (መጸእያትን) (ስቅለቱንና ትንሣኤውን) እንዴት ማወቅ ቻለ?

እንግዲህ በዓጸደ ነፍስ ያሉ ቅዱሳንም ሆኑ በአጠቃላይ ከእኛ ጋር በሥጋ አብረውን የማይኖሩ ቅዱሳን የበታና የጊዜ ውስንነት ሳይገድባቸው እግዚአብሔር በሚገልጥላቸው መጠን በዚህ ዓለም ስለ ሆኑትና ወደፊትም ስለሚሆኑት ነገሮች የሚያውቁ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ አድርጎ በግልጽ ነግሮናል፡፡

ለ) አብርሃም፣ ባለ ጸጋውና አልዓዛር

ይህን ቡተመለከተ ጌታችን የተናገረው ቅዱስ ቃሉ እንዲህ ይላል፡-

ቀይ ልብስና ቀጭን የተልባ እግር የለበስ አንድ ባለ ጠጋ ሰው ነበረ፤ ዕለት ዕለትም እየተመቸው በደስታ ይኖር ነበር። አልዓዛርም የሚባል አንድ ድሀ በቀሱል ተወርሶ በደጁ ተኝቶ ነበር፤ ከባለ ጠጋውም ማዕድ ከሚወድቀው ፍርፋሪ ሊጠግብ ይመኝ ነበር፤ ውሾች እንኳ መጥተው ቀሱሎቹን ይልሱ ነበር። ድሀውም ሞተ፤ መላእክትም ወደ አብርሃም እቅፍ ወሰዱት፤ ባለ ጠጋው ደግሞ ሞተና ተቀበረ። በሲኦልም በሥቃይ ባለ አሻቅቦ አብርሃምን በሩቅ አየ፤ አልዓዛርንም በእቅፉ። እርሱም እየመኘ፤ አብርሃም አባት ሆይ፤ ማረኝ፤ በዚህ ነበልባል እሣቀያለሁና የጣቱን ጫፍ በውኃ ነከሮ ምላሴን እንዲያበርድልኝ አልዓዛርን ስደድልኝ አለ።

አብርሃም ግን፡- ልጄ ሆይ፡ አንተ በሕይወትህ ሳለህ መልካም እንደ ተቀበለህ አስብ፤ አልዓዛርም እንዲሁ ከፋ፤ አሁን ግን እርሱ በዚህ ይጽናናል፤ አንተም ትግቀያለህ። ከዚህም ሁሉ ጋር ከዚህ ወደ እናንተ ሊያልፋ የሚፈልጉ እንዳይችሉ፤ ወዲያ ያሉ ደግሞ ወደ እኛ እንዳይሻገሩ በእኛና በእናንተ መካከል ታላቅ ገደል ተደርጓል አለ። እርሱም፡- እንዚያስ አባት ሆይ፡ ወደ አባቴ ቤት እንድትሰደው እለምንሃለሁ፤ አምስት ወንድሞች አሉኝና፤ እነርሱ ደግሞ ወደዚህ ሥቃይ ስፍራ እንዳይመጡ ይመስክርላቸው። አብርሃም ግን፡- መሴና ነቢያት አሏቸው፤ እነርሱን ይስሙ አለው። እርሱም፡ አይደለም፤ አብርሃም አባት ሆይ፤ ነገር ግን ከሙታን አንዱ በሄድላቸው ንስሐ ይገባሉ አለ። መሴንና ነቢያትንም የማይሰሙ ከሆነ ከሙታንም እንኳ አንድ በኋላ አያምኑም አለው። ሉቃ. 16:19-31

ይህ የእግዚአብሔር ቃል ብዙ መሠረታዊ እውነታዎችን ይገልጥናል። በመጀመሪያ ይህ የጌታችን ትምህርት የሆነ (የተፈጸመ) ታሪክ ነው እንጂ ምሳሌ አይደለም። ምክንያቱም አብርሃም በእውነት በምድራችን ላይ የነበረ ሰው እንጂ ያልነበረ (ምናባዊ) ሰው አልነበረም። ባለ ጸጋውም እንዲሁ በምድራችን ላይ በአንድ ወቅት የኖረና የነበረ ሰው ነበር። እንዲሁም ድህው አልዓዛር በሰሙ ተጠቅሟል። አልዓዛር ከሞተም በኋላ አብርሃም “ልጄ ሆይ፡ አንተ በሕይወትህ ሳለህ መልካም እንደ ተቀበለህ አስብ፤ አልዓዛርም እንዲሁ ከፋ” በማለት ባለ ጸጋ የነበረውም ሰው፡ ድህው አልዓዛርም በምድራችን ላይ በአንድ ወቅት ዘመን ገጠም ሆነው የኖሩ ሰዎች መሆናቸውን ይመስክራል።

ከዚህም ጋር ባለጸጋው “እንዚያስ አባት ሆይ፡ ወደ አባቴ ቤት እንድትሰደው እለምንሃለሁ፤ አምስት ወንድሞች አሉኝና፤ እነርሱ ደግሞ ወደዚህ ሥቃይ ስፍራ እንዳይመጡ ይመስክርላቸው። አብርሃም ግን፡- መሴና ነቢያት አሏቸው፤ እነርሱን ይስሙ አለው። እርሱም፡- አይደለም፤ አብርሃም አባት ሆይ፤ ነገር ግን ከሙታን አንዱ በሄድላቸው ንስሐ ይገባሉ አለ። መሴንና ነቢያትንም የማይሰሙ ከሆነ ከሙታንም እንኳ አንድ በኋላ አያምኑም አለው” የሚሉት ነገሮች ሁሉ ስለ እውነተኛ ታሪክ የተነገረ ስለ መሆኑ ከበቂ በላይ አስረጂዎች ናቸው። ስለዚህ ተሐድሶዎች “ባሉቃስ 16 ከቁጥር 19 ጀምሮ የተገለጸውን ታሪክ ጥርነት የማያደርጉትን ባለ ጠነች ለመውቀስና ለማስተማር ምሳሌ ሆኖ የቀረበ እንጂ በትክክል የተፈጸመ ታሪክ ነው ለማለት አይቻልም። ... ታሪካዊ መሠረት የሌለውና ለማስተማር የቀረበ ነው” ያሉት ሃሳብ እንዲህ በቃሉ መሠረት ሲመዘገብ ቀላሉ ይገኛል፤ በሁለትነቱም ግልጽ ነው።

ከዚህም ሌላ ጌታችን የሚናገረው ነገር ምሳሌ ሲሆን ስም ሳይጠቅስ እንዲሁ ጉዳዩን በሚያስረዳ መልኩ ነው ያስተማረው። ለአብነትም ስለ ጠፋው ልጅና ስለ አባቴ ሲናገር “አንድ ሰው ሁለት ልጆች ነበሩት” በማለት ነበር። ሉቃ. 15:11 እንደዚህ ዓይነት አጠቃላይ ጉዳዮችን በምሳሌ ያስተማረባቸው ብዙ ምሳሌያዊ ትምህርቶች አሉ። ለአብነት ያህልም፡- “ነገር ግን ምን ይመስላችኋል? አንድ ሰው ሁለት ልጆች ነበሩት፤ ወደ አንደኛው ቀርቦ፡- ልጄ ሆይ፤ ዛሬ ሂድና በወይኔ አትክልት ሥራ አለው” የሚለው (ማቴ. 21:28)፤ የተለያየ መክሊት የተሰማቸው ሦስት ዓይነት ሰዎች (ማቴ. 25)፤ “በምሳሌም ይነግራቸው ጀመር። አንድ ሰው የወይን አትክልት ተክለ፤ ቅጥርም ቀጠረለት፤ መጥመቂያም ማሰለት፤ ግንብም ሠራና ለገበሬዎች አከራይቶ ወደ ሌላ አገር ሄደ” (ማር. 12:1)፤ “ለአንድ አበዳሪ ሁለት ተበዳሪዎች ነበሩት፤ በአንዱ አምስት መቶ ዲናር ነበረበት፤ በሁለተኛውም አምሳ” እያለ እገሌ ብሎ ስም ሳይጠቅስ ጉዳይ ተኮር አድርጎ ሊስተምሯል። ሉቃ. 7:41

ስም፡ በታ፤ ጊዜና ሁኔታን በመጥቀስ ያስተማራቸው ትምህርቶች ግን እውነተኛ ታሪኮች ናቸው። ለምሳሌም የደጉ ሳምራዊና በመንገድ ላይ ሽፍቶች የደበደቡት ሰው ታሪክ፤ የሳምራዊቷ ታሪክ፤ አንድ ሰው ቀርቦ ጌታችንን “መምህር ሆይ፤ የዘላለምን ሕይወት እንዳገኝ ምን ላድርግ?” ብሎ የጠየቀው ጥያቄ (ማቴ. 19:16)፤ ስለ ዘካርያስና ኤልሳቤጥ “በይሁዳ ንጉሥ በሂሮድስ ዘመን ከአብያ ክፍል የሆነ ዘካርያስ የሚባል አንድ ካህን ነበረ፤ ሚስቱም ከአርን ልጆች ነበረች፤ ስምዋም ኤልሳቤጥ ነበረ” ተብሎ የተነገረው (ሉቃ. 1:5)፤ እና የመሳሰሉት እውነተኛ የተፈጸሙ ድርጊቶችና ታሪኮች ናቸው። ከዚህም ጋር ሊዘነጋ የማይገባው ነጥብ ጌታችን ያስተማረባቸው ምሳሌዎችም ቢሆኑ ተግባራዊና ተዘውትረው

የሚሆኑ ስለ ሆኑ እንደ ምሳሌ ተደረጉ እንጂ በተግባር የማይሆኑና ያልሆኑ ስለሆኑ አይደለም፡፡ “በሆነ ምሳሌ አስተማራቸው” የምንል ለዚያ ነው፡፡ ይልቁንም ምሳሌያዊ መሆናቸው ቀዋሚ እውነታነታቸውን ያጎላዋል እንጂ አይቀንሰውም፤ ከእውነታ የራቁም አያደርጋቸውም፡፡

ተሐድሶዎች “ይህ ታሪክ ሳይሆን ምሳሌ ነው” ካሉ አብርሃምም ታሪክ መሆኑ ሊቀር ነዋ፤ ስለ ሲኦል የተነገረውም እንዲሁ እውነት መሆኑ ሊቀር ነዋ፤ አጠቃላይ አካሄዳቸው ሁሉ ከእምነት ወደ ከሀይት የሚወስድ ነው፡፡ ተሐድሶዎች “ብሉቃስ 16 ከቁጥር 19 ጀምሮ የተገለጸውን ታሪክ “ቸርነት የማያደርጉትን ባለጠነች ለመውቀስና ለማስተማር ምሳሌ ሆኖ የቀረበ እንጂ በትክክል የተፈጸመ ታሪክ ነው ለማለት አይቻልም፡፡ ... ታሪካዊ መሠረት የሌለውና ለማስተማር የቀረበ ነው” በማለት የተናገሩት ግልጽ ሰህተት ነው፡፡ ይህ አባባላቸው የሚያሳየን የእግዚአብሔር ቃል እነርሱ ከያዙት አቋም ጋር የሚቃረንና ልብ ወለድ ፍልስፍናቸውን የሚያፈርስባቸው ሲሆንባቸው እውነቱን እንዳለ ከመቀበል ይልቅ ወደ ራሳቸው አመለካከት ለመጠምዘዝ የተደረገ ያልተሳካ (ሊሳካም የማይችል) የማስገደድ ሙከራ ነው፡፡

እግዚአብሔር አምላካችን በዚህ ቅዱስ ቃሉ ከዚህ ዓለም ሕይወት በኋላ ስለሚሆኑ ነገሮች ገና በዚህ ዓለም ሕይወታችን ለናውቃቸው የሚያስፈልጉንን ብዙ መሠረታዊ እውነታዎችን አስተምሮናል፡፡ ከእነዚህም መካከል አንዱ ትምህርት ቅዱሳን ከሞቱ (ካረፉ) በኋላ በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር የሚያውቁ መሆናቸውን ነው፡፡

ይህም በሚከተሉት ነጥቦች ግልጽ ሆኖ ይታያል፡-

- 1) አብርሃም ከዚህ ዓለም ወደዚያኛው ዓለም ከሄደ ከብዙ ዘመናት በኋላ በዚህ ዓለም አልዓዛር የሚባል ሰውና ያ ባለ ጸጋ የነበሩና የኖሩ መሆናቸውን በማወቁ፤
- 2) እንዲሁም አብርሃም አልዓዛርንና የባለ ጸጋውን መኖራቸውን ብቻ ሳይሆን እድረውንም ጭምር እንዴት እንደ ነበር ማወቁን (“አብርሃም ግን፡- ልጄ ሆይ፤ እንተ በሕይወትህ ሳለህ መልካም እንደ ተቀበልህ አስብ፤ አልዓዛርም እንዲሁ ክፉ፤ እሁን ግን እርሱ በዚህ ይጽናናል፤ እንተም ትግብደህ” ያለው ይህን ያስረዳልና)፤
- 3) አብርሃም የነበረው የኦሪትን ሕግ ከእግዚአብሔር ተቀብሎ የሠራው ሙሴ እና ከእርሱ በኋላ የተነሡ ሌሎች ነቢያት ከመምጣታቸው በፊት (ለምሳሌ ከሙሴ ከእምስት መቶ ዓመታት ገደማ በፊት) የነበረ ቢሆንም በዚህ ምድር ላይ ሙሴ የሚባል ሰው የነበረ መሆኑን፤ ከሙሴም ሕግ ከእግዚአብሔር መቀበሉንና የጽሑፍ ሕግም ለሕዝቡ መሰጠቱን፤ ነቢያት መነሣታቸውንና መጻሕፍትን መጻፋቸውን፤ ወዘተ ሁሉ አብርሃም አውቋል፡፡ ከዚህ ዓለም ከሄዱ (ከሞቱ) በኋላ በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር የማያውቁ ከሆነ አብርሃም ይህን ሁሉ ነገር እንዴት ሊያውቅ ቻለ? ይህን ፎካትቃወሙ ሰዎች ሆይ፤ ከላይ እንዳላችሁት “እግዚአብሔር ስለ ገለጠለት ነው” ልትሉን ይሆን? አሁንም እንዲህ ካላችሁ ደግሞ ድሮውንሰ ቢሆን እኛስ የምንለው ቅዱሳን እግዚአብሔር በሰጣቸው ጸጋ ይህን ሁሉ ያውቃሉ አልን እንጂ ከእግዚአብሔር ውጭ በባሕርያቸው ያውቃሉ ማን አላችሁ? ስለዚህ ጌታችን “የመጽሐፉ ቃል ሊሻር አይቻለውምና” እንዳለ ከእውነት ጋር ከመዋጋት ይልቅ እልህን ተቆ መመለሱ ይጠቅማችኋል እንጂ አይጎዳችሁምና እባካችሁ ስህተትን ነክሶ አልለቅም ከማለት እልህ ትወጡ ዘንድ በታላቅ ትሕትናና በእግዚአብሔር ፍቅር እንማልጻችኋለን፡፡
- 4) አብርሃም ብቻ ሳይሆን ባለ ጸጋውም እንኳ ከሞተ በኋላ በዚህ ዓለም ወንድሞች የነበሩት መሆኑን፤ እነዚያ ወንድሞቹም አምስት መሆናቸውን፤ ከአብርሃም ጋር እየተነጋገረ በነበረበት በዚያ ጊዜ ላይ እነዚያ ወንድሞቹ በዚህ ዓለም ላይ በሕይወተ ሥጋ ያሉ መሆናቸውን፤ እንዲሁም ንስሐ ያልገቡ መሆናቸውን አውቋል፡፡

ታዲያ “ቅዱሳን ካረፉ በኋላ ምንም አያውቁም የሚለው የተሐድሶዎች ነገር በዚህ ሁሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት ፊት ሊቆም እንዴት ይቻለዋል? ሲጀመር በነገረ ሃይማኖት “አብርሃም በዐጸደ ነፍስ ባለበት ሁኔታ በምድር የሚደረገውን ሁሉ ያውቃል ማለት የሚታመን ቀርቶ የማይመስል ነው” ማለትን ምን አመጣው? የምናምነው የሚመስለንን አይደለምና፡፡ መጽሐፍ ቅዱስ “በእምነት እንጂ በማየት አንመላለስም” ያለው ለዚህ አይደለም? የሚመስለው ሁሉ አይታመንም፤ ስለማይመስልም አይከድም፤ የእምነት መለኪያው የሰው አእምሮ ወይም መምሰሉና አለመምሰሉ አይደለምና፡፡ እነርሱ ግን እምነታቸው ከራሳቸው የመነጨ ስለሆነ የሚያምኑት የሚመስላቸውን በመሆኑ እንዲያ ማለታቸው ማንነታቸውን ከሚያሳዝቅባቸው በስተቀር በነገረ ሃይማኖት ግን ቦታ የለውም፤ እነርሱ ግን ከእምነት ውጭ ሆነው በይሆናል አይሆንም ግምት እና በመሰለኝ እየተጓዙ ይገኛሉ፡፡ የሚገርመውና የሚያሳዝነው ደግሞ ገና ለራሳቸው ሳይሆኑ ለሌሎች አስተማሪዎችና መሪዎች እንሁን እያሉ መገልገላቸው ነው፡፡ ነገሩ ጌታችን በወንጌል “ዕውር ዕውረ ለእመ መርሐ ከልኤሆም ይወድቁ ውስተ ግብ - ዕውርም ዕውርን ቢመራው ሁለቱም ወደ ጉድጓድ ይወድቃሉ” ብሎ የተናገረው ነው፡፡ ማቴ. 15:14

ሐ) ነፍሳት ሰማዕታት

ቅዱስ ዮሐንስ ወንጌላዊ እግዚአብሔር በገለጠለት ሰማያዊ ራእይ እንዲህ ይላል፡-

እምስተኛውንም ማኅተም በፈታ ጊዜ ስለ እግዚአብሔር ቃልና ስለ ጠበቁት ምስክር የታረዱትን የሰዎች ነፍሳት ከመሠዊያ በታች እየሁ። በታላቅ ድምፅም እየጮኹ፡- ቅዱስና እውነተኛ ጌታ ሆይ፤ እስከ መቼ ድረስ አትፈርድም? ደማችንንስ በምድር በሚኖሩት ላይ እስከ መቼ አትበቀልም? አሉ። ለእያንዳንዳቸው ነጭ ልብስ ተሰጣቸው፤ እንደ እነርሱም ደግሞ ይገደሉ ዘንድ ያላቸው የባሪያዎች ባልንጀራዎቻቸውና የወንድሞቻቸው ተጉር እስኪፈጸም ድረስ ገና ጥቂት ዘመን እንዲያርፉ ተባለላቸው። ራእ. 6:9-11

እነዚህ ስለ ክርስቶስ መስክረው በሰማዕትነት ያረፉ ቅዱሳን ካረፉ በኋላ በአካለ ነፍስ ሆነው እግዚአብሔር ደማቸውን የተበቀለላቸው መሆን አለመሆኑን ባያውቁ ኖሮ “ቅዱስና እውነተኛ ጌታ ሆይ፤ እስከ መቼ ድረስ አትፈርድም? ደማችንንስ በምድር በሚኖሩት ላይ እስከ መቼ አትበቀልም?” ብለው መጠየቅ ይችላሉ ነበረን? በግፍ ያሠቃዩዋቸውና የነጻላቸው ሰዎች ተገዢውን ፍርድ ማግኘት አለማግኘታቸውን የማያውቁ ቢሆን ኖሮ በመጀመሪያ የሚጠይቁት ጥያቄ “ጌታ ሆይ፤ ፈርደህባቸዋል? ወይስ ገና ነህ? ደማችንን ተበቅለህልናል? ወይስ ገና አልተበቀልሃቸውም?” የሚል ይሆን ነበር እንጂ “እስከ መቼ ድረስ አትፈርድም?” የሚል ባልሆነ ነበር፡፡ ስለዚህም ሰማዕታት ከሞቱ በኋላ በዓጸደ ነፍስ ሆነው በዚህ ዓለም ስለነበረው ሁኔታ አውቀዋል ማለት ነው፡፡ መቼም የሚያውቁት እውቀት እግዚአብሔር በገለጠላቸው መጠን ነው እያልን በየቦታው እንደ አዝማች መደጋገም አይጠበቅብንም፡፡

መ) ሸቢዩ ሳሙኤልም ከሞተ በኋላ ለንጉሥ ሳዖል የሚሞትበትን ቀን ነግሮታል፡፡ እንዲህ ይላልና፡ - “ሳሙኤልም በእግዚአብሔር ዘንድ የተወደደ ነው፤ እናመስግነው፤ ትንቢት የሚናገር ነው፡፡ . . . ከሞተም በኋላ ትንቢት ተናገረ፤ የንጉሡንም (የሳላልን) ሞት ተናገረ፤ ከመቃብርም ተነሥቶ ነገር ተናገረ፡፡” ሲራ. 46:20

ሠ) የራሔል ልቅሶ

ንጉሥ ሄሮድስ ጌታችንን በሕፃንነቱ ለመገደል በማሰብ በቤተ ልሔምና አካባቢዋ ዕድሚያቸው እስከ ሁለት ዓመት ድረስ የሆናቸውን ሕፃናት በተንኮል በመሰብሰብ አስፈጃቸው፡፡ ቤተ ልሔምና አካባቢው የያዕቆብ ሚስት የነበረችው ራሔል የተቀበረችበት ቦታ በመሆኑ፤ እንዲሁም ከሁለቱ ልጆቿ መካከል የአንደኛው የብንያም ነገድ ርስት በመሆኑ ስለ ተገደሉት ሕፃናት እርሷ በተለየ ሁኔታ አዝናለች፡፡ ለዚህ ነው ወንጌላዊው ቅዱስ ማቴዎስ ስለዚህ ጉዳይ የተነገረውን ትንቢት ከነፍጻሜው

እንዲህ በማለት የተናገረው፡- “ያን ጊዜ በነቢዩ በኤርምያስ፡- ድምፅ በራማ ተሰማ፤ ልቅሶና ብዙ ዋይታ፤ ራሔል ስለ ልጆቿ አለቀሰች፤ መጽናናትም አልወደደችም፤ የሉምና የተባለው ተፈጸመ።” ማቴ. 2፡16-18 ራሔል በሕፃናቱ ላይ የደረሰው ግፍ ካልተሰማት በስተቀር “ራሔል ስለ ልጆቿ አለቀሰች፤ መጽናናትም አልወደደችም፤ የሉምና” ተብሎ እንዴት ተነገረ? ገና አለቀድሞ ድርጊቱ ሳይሆን (ሕፃናቱ ሳይገደሉ) አታለቅስም፤ ምክንያቱም ግፉ ገና አልሆነም፤ አልተፈጸመምና፤ ራሔል የነበረችው ይህን ትንቢት የተናገረው ነቢዩ ኤርምያስ ከመነሣቱ ከአንድ ሺህ ዓመታት በፊት ነበር። እንዲሁም ተፈጸመ የተባለው ሄሮድስ ባስገደላቸው ጊዜ ነው እንጂ ትንቢቱ በተነገረበት ጊዜ አይደለም፤ ለዚህ ነው ቃሉ “ያን ጊዜ በነቢዩ በኤርምያስ፡- ድምፅ በራማ ተሰማ፤ ልቅሶና ብዙ ዋይታ፤ ራሔል ስለ ልጆቿ አለቀሰች፤ መጽናናትም አልወደደችም፤ የሉምና የተባለው ተፈጸመ” በማለት ትንቢቱን ጠቅሶ “ተፈጸመ” የሚለውን ግን አሁን ለድርጊቱ ሰጥቶ የተናገረው። ስለዚህ ራሔል ልጆቿ በሄሮድስ ሲጨፈጨፉ በአካለ ነፍስ አውቃ መከራቸው ተሰምቷት አብራቸው በመንፈስ አልቅሳላች፤ አዝናለች። በዚህም እንደምታለቅስ የተነገረው ትንቢት ተፈጽሟል ማለት ነው። ስለዚህ በአካለ ነፍስ ያሉ ወገኖቻችን በዚህ ዓለም ስለሚሆነው ነገር ምንም አያውቁም ማለት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የስህተት ትምህርት ነው። እግዚአብሔር ለወዳጆቹ ሊገልጠው ስለሚችለው እውቀትና ሊሰጣቸው ስለሚችለው ጸጋ ያልተረዳና የእግዚአብሔርን ነጻነት ገዳቢ የሆነ አስተሳሰብ ነው።

6.3 የቅዱሳን ስማዊነትን በተመለከተ

6.3.1 ተሐድሶዎች የሚያነሷቸው የተሳሳቱ አባባሎችና ድምዳሜዎች

- ⊙ “ለብዙ ዘመናት በሰይጣንና በአዋልድ ደራስያን ጥበብ የተሰበከና በደማቸው ጠልቆ ገብቶ የተዋሐዳቸውን የቅዱሳን አማላጅነት ትምህርት መቃወምን መዳን እያስፈልጋችሁም የማለትን ያህል ይቆጥሩታል።” (“ኅገተ ብርሃን፡ መጋቢት 2002፤ ገጽ 7)
- “ለማማለድ (አማላጅ ለመሆን) የሚያበቁ መስፈርቶች” በሚል ርእስ ሥር የሚከተሉትን አስቀምጠዋል፡-
 - ⊙ “ሀ. ወንጀለኛ ያልሆነ/ስወንጀል የጸዳ/ . . . በሰው ልጆች የዘር ሐረግ ከወንጀል የጸዳ ሰው የለም። ለምሳሌ አብርሃም የተሰፋው ቃል ኪዳን የተሰጠው ነበር። ሆኖም የሰው ልጅ ሁሉ ከወንጀል የጸዳ ባለመሆኑ አብርሃም የሠራው ስህተት ለዛሬዎቹ ፍልስፋዊና እስራኤላውያን ግዴት መነሻ ሆኖ እናገኘዋለን። . . . ለዘሮቹ እንዲያስ ሊያማልድላቸው ቀርቶ በራሱ ማንነት የሠራው ኃጢአት በሥጋ ከእርሱ የተወለዱትን እስካሁን ሰላማቸውን ነሥቷቸው ይገኛል። ስለሆነም አብርሃም የማማለድ መስፈርቶችን የማያሟላ ነበር።” (‘መቅደስ የገቡ መናፍቃን፡ ገጽ 21-22)
 - አዋር ማስታወሻ፡- ይህ የተሳሳተ መነሻ፤ የተሳሳተ ድምዳሜ ነው። ሲጀመር አንድ ሰው ስለ ሌላው ሰው ለመጸለይ ከኃጢአት ሁሉ ንጹሕ መሆን አለበት የሚለው መሥፈሪያ እነርሱ የፈጠሩት እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ እንደዚያ የሚል ነገር የለም። በዚያውም ላይ ከዚህ ቀጥሎ እንደምንመለከተው አብርሃም በነበረበት ሕይወት ሆኖ፤ ሌላ ሰው መሆን ሳያስፈልገው ስለ ሌሎች ሰዎች ማልደል። ይህን በቦታው ላይ እናየዋለን።
 - ሌላው ስህተታቸው ደግሞ “አብርሃም የሠራው ስህተት ለዛሬዎቹ ፍልስፋዊና እስራኤላውያን ግዴት መነሻ ነው። የሠራው ኃጢአት በሥጋ ከእርሱ የተወለዱትን እስካሁን ሰላማቸውን ነሥቷቸው ይገኛል” ማለታቸው ነው። ይህ የታሪክ አላዋቂነት ችግር ነው። ባላዋቂነት ላይ ደግሞ ድፍረት የተጨመረበት ድርብ ስህተት ነው። ይህ መጽሐፍ ስለዚህ ጉዳይ ታሪካዊ ትንታኔ የሚሰጥበት ባለመሆኑ ወደ ዝርዝሩ አንገባም። ሆኖም ቢያንስ ሁለት

ነገሮችን በአጭር ማስታወስ ግን ይገባል። በመጀመሪያ ፍልስጥኤማውያን እና እስራኤላውያን አንድ ዘር አይደሉም። ፍልስጥኤማውያን የካም ዘር ሲሆኑ አብርሃምና ከእርሱ በደብዳቤ በየዕቀብ በኩል የተገኙት እስራኤላውያን ደግሞ የሲም ዘር ናቸው። ዘፍ. 10:6-14፤ 10:21-11:32 ፤ ዜና 1:8-31 ስለዚህ ፍልስጥኤማውያን የአብርሃም ዘር አይደሉም። የፍልስጥኤማውያን የዘር ሐረግ የት መጣ ጉዳይ በታሪክ ብዙ ያመራመረ ነው። እንዲሁም ደግሞ አሁን ያለው የሁለቱ ሕዝቦች ግጭት ሌሎች ብዙ ፖለቲካዊ፣ መልክዐ ምድራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ዓለም አቀፋዊ ገጽታ ያለው ውስብስብ ነው። ስለዚህ ይህን ጉዳይ በሚገባ ባልተረዳ አእምሮ ታላቁ የእግዚአብሔር ሰው አብርሃም ላይ መለጠፍ ከታሪካዊ ጭብጥም ሆነ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነታም አንጻር ምንም መሠረት የለውም። እንዲህ የእግዚአብሔርን ሰዎች መንቀፍና ያለ ግብራቸው ግብር መስጠት ይህን ያህል የተካኑበት ግብራቸውና መገለጫቸው መሆኑ ግን በጣም ያሳዝናል።

ይልቁንም ቅዱስ ጳውሎስ ይህን በተመለከተ በገላትያ መልእክቱ እንዴት አድርጎ እንደ ጻፈ እንመልከት፡-

እናንተ ከሕግ በታች ልትኖሩ የምትወዱ፤ ሕጉን አትሰሙምን? እስኪ ንገሩኝ። አንዱ ከባሪያይቱ አንዱም ከጨዋይቱ የሆኑ ሁለት ልጆች ለአብርሃም እንደ ነበሩት ተጽፏልና። ነገር ግን የባሪያይቱ ልጅ እንደ ሥጋ ተወልዷል፤ የጨዋይቱ ግን በተሰፋው ቃል ተወልዷል። ይህም ነገር ምሳሌ ነው፤ እነዚህ ሴቶች እንደ ሁለቱ ቢጻፍኝ ናቸውና። ከደብረ ሲና የሆነችው አንዲቱ ለባርነት ልጆችን ትወልዳለች፤ እርሷም አጋር ናት። ይህችም አጋር በዓረብ ምድር ያለችው ደብረ ሲና ናት፤ አሁንም ያለችውን ኢየሩሳሌምን ትመስላለች፤ ከልጆቿ ጋር በባርነት ናትና። ላይኛይቱ ኢየሩሳሌም ግን በነጻነት የምትኖር ናት፤ እርሷም እናታችን ናት። ... እኛም ወንድሞች ሆይ፤ እንደ ይስሐቅ የተሰፋ ቃል ልጆች ነን። ነገር ግን እንደ ሥጋ የተወለደው እንደ መንፈስ የተወለደውን በዚያን ጊዜ እንዳባደደው ዛሬም እንዲሁ ነው። ነገር ግን መጽሐፍ ምን ይላል? የባሪያይቱ ልጅ ከጨዋይቱ ልጅ ጋር አይወርስምና ባሪያይቱን ከልጁ ጋር አውጣት። ስለዚህ ወንድሞች ሆይ፤ የጨዋይቱ ልጆች ነን እንጂ የባሪያይቱ አይደለንም። ገላ. 4:21-31

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ይህን የአብርሃምን ታሪክና በሕይወቱ ዙሪያ የነበረውን ነገር አመስጥሮ ለወንጌልና ለአሪት፤ ለምድራዊውና ለሰማያዊው ሕይወት፤ ለመንፈሳዊ ተጋድሎና ፈተና ምሳሌ አድርጎ በሰምና በወርቅ አራትቆ ተርጉሞት እናገኛለን እንጂ ተሐድሶዎች እንደሚሉት አብርሃምን ሊወቅስና ሲከስ አናገኘውም።

- ⊗ “ሌ. ከእዳ ነጻ የሆነ መሆን አለበት”፤
- ⊗ “ሐ. ለዋስትና የሚበቃ /ብቃት ያለው ዋሲ መሆን አለበት።” (“መቅደስ የገቡ መናፍቃን፤ ገጽ 21-26)
- ⊗ “ገዚህም ቡተጨማሪ አማላጅ የማሆኑው አካል በአንድ ጊዜ በሁሉም ቦታ የሚገኝ (ምሉእ በኩላሄ) መሆን እና ዑሉን ቻይ መሆን አለበት” የሚል ተጨማሪ መስፈርት አስቀምጠዋል። (“መቅደስ የገቡ መናፍቃን፤ ገጽ 26-28)

በዚህ ሁሉ አማላጅነትን በተሳሳተና በተበላሸ መነጽራቸው ካዩትና የሌለ ልብ ወለዳዊ መስፈርት አስቀምጠው ከሌሎች በኋላ ነገራቸውን ሲያጠቃልሉ እንዲህ አሉ፡-

- ⊗ “... እናም ቤተ ክርስቲያናችን ወደ ጥንት ማንነቷና አስተምህሮዋ የማትመለስ ከሆነ ከእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን ወጥታ በራሷ ፍልስፍና የምትመራ፤ እንዲሁም ከአጋት አብያተ ክርስቲያናት ራሷን አግልላ ክርስቲያንና ቤተ ክርስቲያን የሚለውንም ስያሜ ልትተው ይገባታል።” (“መቅደስ የገቡ መናፍቃን፤ ገጽ 28)

ይህ አባባልም አጋት አብያተ ክርስቲያናት በቅዱሳን አማላጅነት የማያምኑ ለማስመሰልና ይህን የምትቀበለው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ብቻ እንደ ሆነች እስመሰሎ ለማሳየት የተደረገው ሙከራ መሆኑ ነው። እስኪ አሁን በዚህ ዘመን የሚኖር ሰው ይህን በቀላሉ አጣርቶ ማወቅ አይችልም ብሎ ማሰብ ምን ዓይነት ሞኝነት ነው? ምናልባት ቀደም ባሉት ዘመናት ቢሆን ኖሮ የአጋት አብያተ ክርስቲያናትን እምነት ምንነት ከራሳቸው ከምንጩ ለማወቅ ቀላል አልነበረም። ዛሬ ግን የፈለገ በኢንተርኔት መደበኛ ድረ ገጻቸው ላይ፣ ወይም ቤተ ክርስቲያናቱ በይፋ ከጻፏቸው መጻሕፍት ላይ፣ የፈለገና የቻለ ደግሞ አገራቸው በአካል ሄዶ ሊያየውና ሊረዳው ይችላል። በየትኛውም መንገድ ቢሆን ግን የቅዱሳንን አማላጅነት አጋት አብያተ ክርስቲያናት አይቀበሉም ማለት ውሸታቸው ወይም አላዋቂነታቸው መጠን የሌለው መሆኑን በማሳየት ከታላቅ ትዝብተ ላይ ይጥላቸዋል እንጂ የሚጠቅማቸው አንዳችም ነገር የለም።

የፕሮቴስታንት ሚሲዮን የነበረው ሳሙኤል ኅባት “የቅዱሳን የማማለድ እምነት በመጽሐፍ ቅዱስ ያልተደገፈ ልምድ ነው”¹¹¹ በማለት በዘመኑ የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ካህናትን ለመከራከርና ለማሳመን ጥረት አድርጎ ነበር። በአገራቸው ያሉ አብያተ ክርስቲያናት እየተዘጉ ወደ ሬልምና መጠጥ ቤትነት እየተለወጡና እየተከራዩ፣ ወደ ሙዚየምነት እየተቀየሩ፣ ሕዝባቸውም በኢአማኒነት መንፈስ በእጅት እየተወሰደ እያለ እነ ሳሙኤል ኅባትና ከዚያም ወዲህ በየዘመኑ ወደ አገራችን መጥተው ቤተ ክርስቲያኒቷን እናድሳት እያሉ ብዙ ገንዘብ የሚያፈስሱ አካላት ይህን የሚያደርጉት በእውነት ለሰዎች መዳን አስበው ከሆነ በመጀመሪያ በአገራቸው ያሉትን በእግዚአብሔር መኖር አናምንም እያሉ ያሉትን ሕዝባቸውን ለምን እነርሱን አይሰብኩም? ፈሪሃ እግዚአብሔር የራቀውንና ወንድና ወንድ ቤትና ቤት “ባርኮ” እስከ ማጋባት የደረሰውን ብልሹ አገራቸውን ትተው ፈሪሃ እግዚአብሔር ያልተለየውን ሕዝብ እንስበክ ብለው መምጣታቸው ዓላማው ወንጌልን መስበክና ማጽደቅ ነው ብሎ ለማመን እንዴት ያስችላል?

እነ ሳሙኤል ኅባት በቀጥታ ራሳቸው መጥተው ሊያሳኩት ያልቻሉትን ቤተ ክርስቲያኒቱን ወደ ፕሮቴስታንትነት የመለወጥ ዘመቻ ለማሳካት ያሰለጠኗቸው አገር በቀል ሠራተኞች ከዛሬ መቶ ዓመት በፊት የፕሮቴስታንት ሚሲዮናውያን ሲሠሩት የነበረውን ጩኸት “የቅዱሳን አማላጅነት በመጽሐፍ ቅዱስ ያልተደገፈ ነው” ብለው ደፍረው እስከ መጻፍ ደርሰዋል። ያውም ደግሞ ይህ የቅዱሳን አማላጅነት ጉዳይ በአጋት አብያተ ክርስቲያናት የማይታመንና የሌለ ስለሆነ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን ብቻ ይህን መቀበሏ ከእነርሱ የተለየች ብቸኛ ያደርጋታል በሚል ደረቅ ሐሰት አጅበው ለማቅረብ ሞከረዋል።

ለነገሩ እውነት የሚለካው በተቀባዩ ብዛትና ማነስ አይደለም እንጂ የቅዱሳንን አማላጅነት እንኳን በሃይማኖት ከእኛ ጋር አንድ የሆኑት አጋት አብያተ ክርስቲያናት (አሬንታል ኦርቶዶክስ) ይቅርና ምሥራቅ ኦርቶዶክሳውያንም፣ ካቶሊኮችም ጭምር የሚቀበሉት እውነት ነው። ይህን የማይቀበሉት እንደ ጅራት ከጌላ ብቅ ያሉት ፕሮቴስታንቶች ብቻ ናቸው። የፕሮቴስታንት የውስጥ አርበኛ ሆኖ እየሠራ ያለው ተሐድሶ ደግሞ ይህን የስህተት ትምህርታቸውን እንደ አዲስ ግኝት ተቀበሉ ሊለን ይሞክራል። ስለዚህ እንዲህ ባለ የሐሰት ወሬ ከእውነት አስወጥቶ ወደ ራሳቸው የስህተት ጎራ ለመውሰድ መድፈራቸው በአንድ በኩል ምናልባት ባለማወቅ ከሆነ የአላዋቂነታቸውን መጠን ያሳያል። እያወቁ ከሆነ ደግሞ ሰዎችን ከእውነት መንገድ ለማውጣት ደረቅ ሐሰትን መጠቀም ዋና የሰልታቸው አካልና መሣሪያቸው መሆኑን ያሳያል።

¹¹¹ (ዶናልድ ከራሚ፣ 1972፣ ገጽ 33)